

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö

Työryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:13

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö

Työryhmän mietintö

Lainsäädännön valmistelusta vastaava alatyöryhmä

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

© 2021 tekijät ja oikeusministeriö

ISBN pdf: 978-952-259-861-5

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Positiivista luottotietorekisteriä koskeva lainsäädäntö Työryhmän mietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:13		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Tanja Jaatinen, Hanna-Mari Kotivuori, Katri Kummoinen, Arto Leinonen, Antti Makkonen		
Kieli	suomi	Sivumäärä	152

Tiivistelmä

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan Suomessa otetaan käyttöön positiivinen luottotietorekisteri. Oikeusministeriö asetti maaliskuussa 2020 työryhmät valmistelemaan rekisteriä. Lainsäädännön valmistelusta vastaavan alatyöryhmän (työryhmä) tehtävänä oli valmistella ehdotus positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotus tuli laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä ehdottaa säädettäväksi uuden lain positiivisesta luottotietorekisteristä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia ja eräitä muita lakeja.

Positiivisen luottotietorekisterin tavoitteena on torjua ylivelkaantumista. Työryhmä ehdottaa, että rekisteriä käytettäisiin ennen kaikkea luotonannossa ja eräiden rahoitusvakauden seurannasta ja luottomarkkinoiden valvonnasta vastaavien viranomaisten toiminnassa. Rekisteriin talletettaisiin tarpeelliset tiedot kuluttajansuojalain 7 ja 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvista luotoista sekä yksityishenkilön ottamista muista luotoista, jos luotosta peritään luottosopimuksen mukaan korkoa tai muita kuluja, sekä tiedot henkilön tuloista. Rekisterin rekisterinpitäjäksi ehdotetaan Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä.

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain ehdotetaan tulevan voimaan elokuussa 2022, mutta sitä alettaisiin soveltaa täysimääräisesti vasta 1 päivästä huhtikuuta 2024, jolloin rekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön.

Asiasanat luottotiedot, rekisterit, velkaantuminen, työryhmät

ISBN PDF	978-952-259-861-5	ISSN PDF	2490-1172
Hankenumero	OM022:00/2020		

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-861-5>

Lagstiftning om ett positivt kreditupplysningsregister Arbetsgruppens betänkande

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:13 Tema Betänkanden och utlåtanden

Utgivare Justitieministeriet

Författare Tanja Jaatinen, Hanna-Mari Kotivuori, Katri Kummoinen, Arto Leinonen, Antti Makkonen

Språk finska

Sidantal 152

Referat

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering kommer ett positivt kreditupplysningsregister att införas i Finland. I mars 2020 tillsatte justitieministeriet arbetsgrupper för att bereda registret. Underarbetsgruppen med ansvar för beredningen av lagstiftningen (arbetsgruppen) hade till uppgift att bereda ett förslag till lagstiftning om ett positivt kreditupplysningsregister. Förslaget skulle utarbetas i form av en regeringsproposition.

Arbetsgruppen föreslår att det stiftas en ny lag om ett positivt kreditupplysningsregister. Dessutom föreslås det att konsumentskyddslagen och vissa andra lagar ändras.

Syftet med det positiva kreditupplysningsregistret är att bekämpa överskuldssättning. Arbetsgruppen föreslår att registret framför allt ska användas vid kreditgivning och i verksamheten hos vissa myndigheter som svarar för uppföljningen av den finansiella stabiliteten och övervakningen av kreditmarknaden. I registret ska föras in behövliga uppgifter om krediter enligt 7 och 7 a kap. i konsumentskyddslagen samt om andra krediter som upptagits av en enskild, ifall ränta eller andra kostnader tas ut för krediten enligt kreditavtalet samt om personens inkomster. Det föreslås att Inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen ska vara personuppgiftsansvarig för registret.

Lagen om ett positivt kreditupplysningsregister föreslås träda i kraft i augusti 2022, men den ska börja tillämpas fullt ut först från och med den 1 april 2024, då registret avses införas.

Nyckelord kreditupplysningar, register, skuldssättning, arbetsgrupper

ISBN PDF 978-952-259-861-5

ISSN PDF 2490-1172

Projektnummer OM022:00/2020

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-861-5>

Legislation on a positive credit register Working group report

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2021:13	Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland	

Authors	Tanja Jaatinen, Hanna-Mari Kotivuori, Katri Kummoinen, Arto Leinonen, Antti Makkonen		
Language	Finnish	Pages	152

Abstract

According to the Programme of Prime Minister Marin's Government, a positive credit register will be introduced in Finland. In March 2020, the Ministry of Justice appointed working groups to prepare the register. The sub-working group responsible for drafting the legislation was tasked to prepare legislation on a positive credit register. The group was to draw up its proposal in the form of a government proposal.

The group proposes the enactment of a new act on the positive credit register. It also proposes amendments to the Consumer Protection Act and certain other acts.

The positive credit register aims to prevent over-indebtedness. According to the group's proposal, the primary uses of the register would be credit granting and the activities of the authorities responsible for monitoring financial stability and the credit markets. The register would include the necessary information on the following: consumer credits under chapters 7 and 7a of the Consumer Protection Act; other credit taken by private individuals when interest or other costs are charged under the credit agreement; and the concerned individual's income. The group proposes the Finnish Tax Administration's Incomes Register Unit as the register's controller.

According to the group's proposal, the act on the positive credit register would enter into force in August 2022. However, its full application would not start until 1 April 2024, when the register is due to be introduced.

Keywords credit history, registers, indebtedness, working groups

ISBN PDF	978-952-259-861-5	ISSN PDF	2490-1172
Project number	OM022:00/2020		

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-861-5>

Sisältö

Oikeusministeriölle	8
Tiivistelmä	10
Sammanfattning	14
Hallituksen esitys laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	19
PERUSTELUT	20
1 Asian tausta ja valmistelu	20
1.1 Tausta.....	20
1.2 Valmistelu.....	21
2 Nykytila ja sen arviointi	23
2.1 Velkaantumiskehitys	23
2.2 Luottotietojen käsittely	24
2.3 Luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät tiedot	25
2.4 Rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seuranta ja valvonta.....	28
3 Tavoitteet	30
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	31
4.1 Keskeiset ehdotukset	31
4.2 Jatkokehitystarpeet.....	42
4.3 Pääasialliset vaikutukset	43
4.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	49
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	54
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	54
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot.....	58
6 Lausuntopalaute	61

7	Säännökohtaiset perustelut	62
8	Lakia alemman asteinen sääntely	103
9	Voimaantulo	104
10	Toimeenpano ja seuranta	105
11	Suhde muihin esityksiin	106
	11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	106
	11.2 Suhde talousarvioesitykseen	106
12	Suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys	107
	LAKIEHDOTUKSET	115
	1. Laki positiivisesta luottotietorekisteristä	115
	2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta	130
	3. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	131
	4. Laki luottotietolain muuttamisesta	132
	5. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta	133
	LAGFÖRSLAG	134
	1. Lag om ett positivt kreditupplysningsregister	134
	2. Lag om ändring av konsumentskyddslagen	149
	3. Lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet	150
	4. Lag om ändring av kreditupplysningslagen	151
	5. Lag om ändring av lagen om skuldsaneringsregistret	152

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 ohjausryhmän ja kaksi alatyöryhmää valmistelemaan pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaista positiivista luottotietorekisteriä ja sen edellyttämää lainsäädäntöä.

Lainsäädännön valmistelusta vastaavan alatyöryhmän (*työryhmä*) tehtävänä oli valmistella ehdotus positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa positiivisen luottotietorekisterin edellyttämästä lainsäädännöstä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän toimikausi asetettiin päätymään 30 marraskuuta 2021, sillä työryhmän tehtävänä on myös valmistella maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi tarpeelliset lainmuutokset. Työryhmän tuli ensin laatia ehdotuksensa positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi, jonka jälkeen työryhmän tuli asettamispäätöksen mukaan valmistella ehdotus maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi.

Lainvalmistelusta vastaavan työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin lainsäädäntöneuvos Tanja Jaatinen ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöneuvos Hanna-Mari Kotivuori oikeusministeriöstä. Työryhmän jäseniksi nimitettiin yksikönpäällikkö Katri Kummoinen oikeusministeriöstä sekä hankepäällikkö Arto Leinonen, erityisasiantuntija Antti Makkonen ja finanssineuvos Miki Kuusinen valtiovarainministeriöstä. Miki Kuusinen oli mukana työryhmässä 23.9.2020 saakka.

Työryhmällä ei ollut varsinaista sihteeriä. Kaikki työryhmän jäsenet ovat osallistuneet tausta- ja kirjoitustyöhön.

Työryhmä ehdottaa säädettäväksi uuden lain positiivisesta luottotietorekisteristä. Lisäksi kuluttajansuojalakiin (38/1978) ja eräisiin muihin lakeihin ehdotetaan positiivisen luottotietorekisterin edellyttämiä lainmuutoksia. Työryhmä ehdottaa, että ylivelkaantumisen torjuntaan tähtäävää positiivista luottotietorekisteriä käytettäisiin ennen kaikkea luotonannossa ja eräiden rahoitusvakauden seurannasta ja luottomarkkinoiden valvonnasta vastaavien viranomaisten toiminnassa. Rekisteriin talletettaisiin tarpeelliset tiedot kuluttajansuojalain 7 ja 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvista luotoista sekä yksityishenkilön ottamista muista luotoista, jos luotosta peritään luottosopimuksen mukaan korkoa tai muita kuluja, sekä tiedot henkilön tuloista. Rekisterin rekisterinpitäjäksi ehdotetaan Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä. Rekisteri otettaisiin ehdotuksen mukaan käyttöön 1 päivänä huhtikuuta 2024.

Saatuun positiivisen luottotietorekisterin perustamiseen liittyvän työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa tätä osakokonaisuutta koskevan mietintönsä kunnioittavasti oikeusministeriölle.

Helsingissä 29 päivänä maaliskuuta 2021

Tanja Jaatinen

Hanna-Mari Kotivuori

Katri Kummoinen

Arto Leinonen

Antti Makkonen

TIIVISTELMÄ

Taustaa

Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen on yksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman sisältämistä ylivelkaantumisen torjuntaan tähtäävistä toimista. Hallitusohjelman mukaan positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana. Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 ohjausryhmän ja kaksi alatyöryhmää valmistelemaan positiivista luottotietorekisteriä.

Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen

Työryhmä ehdottaa säädettäväksi uuden lain positiivisesta luottotietorekisteristä. Tarkoitus on perustaa positiivinen luottotietorekisteri, johon kerättäisiin tietoja luonnollisten henkilöiden luotoista ja tuloista. Rekisterin rekisterinpitäjänä toimisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Rekisterillä pyritään torjumaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä yksittäisiin luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Tavoitteena on myös, että rekisterin piiriin kuuluvat luonnolliset henkilöt saavat kootusti yhdestä paikasta ajantasaisen tiedon omista luotoistaan. Tarkoituksena on edistää kotitalouksien tietoisuutta omasta taloudellisesta tilanteestaan, millä voidaan ehkäistä ylivelkaantumista.

Rekisterin tietoja voitaisiin hyödyntää eri käyttötarkoituksiin. Rekisterin tietoja voitaisiin käyttää luotonannossa sekä rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa. Myöhemmässä vaiheessa voidaan arvioida mahdollisia muita käyttötarkoituksia sekä rekisterin uusia hyödyntämistapoja. Tavoitteena on mahdollistaa rekisterin myöhempi kehittäminen siten, että rekisterin tietosisältöä ja käyttötarkoituksia voidaan tarvittaessa myöhemmin laajentaa.

Rekisterin tietosisältö

Positiivisen luottotietorekisterin tietosisällön osalta tavoitteena on, että rekisteristä tulee tietosisällöltään riittävä ja asianmukainen rekisterin käyttötarkoituksiin nähden eli käyttöön luotonannossa sekä rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden valvontaan ja seurantaan. Rekisteriin talletettavat tiedot olisivat mahdollisimman täsmällisiä ja ajantasaisia, jotta henkilö tulee luotonmyöntöprosessissa arvioiduksi mahdollisimman oikeiden tietojen pohjalta.

Rekisteriin talletettaisiin tietoja luotoista ja tuloista niiden luonnollisten henkilöiden osalta, joilla on Suomessa asuinpaikka ja suomalainen henkilötunnus. Mikäli täällä asuvalla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, voisi hän hakea sitä Digi- ja väestötietovirastosta, jotta hänen tietonsa voidaan tallettaa rekisteriin. Rekisteriin talletettaisiin tietoja myös henkilöistä, joilla ei ole asuinpaikkaa Suomessa, mikäli heillä on suomalainen henkilötunnus ja tuloja Suomesta.

Rekisteriin talletettavia luottoja koskevien tietojen osalta pyritään mahdollisimman laajaan kattavuuteen, jotta tietosisältöön ei jäisi olennaisia aukkoja. Rekisteriin tulisi ilmoittaa tiedot kuluttajaluotoista sekä muista yksityishenkilölle myönnettyistä luotoista, joista peritään korkoa tai muuta kuluja. Muita luottoja olisivat toiminimiyrittäjien omaa elinkeinotoimintaansa varten ottamat luotot, mikäli luotosta peritään korkoa tai muita kuluja.

Rekisteriin talletettaisiin ainoastaan tiedot, jotka ovat rekisterin käyttötarkoitusten kannalta tarpeellisia. Lähtökohtana olisi, että rekisteriin talletettaisiin mahdollisimman yhteneväiset tiedot riippumatta siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta. Luottojen erilaisesta luonteesta johtuen kertaluotoista ja jatkuvista luotoista talletettavat tiedot olisivat kuitenkin joiltakin osin toisistaan poikkeavia.

Rekisteriin talletettaisiin myös tietoja luoton takaisinmaksua koskevista maksuviiveistä, jotka indikoivat lähestyvistä maksuvaikeuksista siinä vaiheessa, kun luotonhakijalla ei välttämättä ole vielä maksuhäiriömerkintää luottotietolain tarkoittamissa luottotietorekistereissä. Rekisteriin ehdotetaan talletettavaksi tiedot yli 45 päivää pitkistä maksuviiveistä. Maksuviivetiedot ovat oleellisia arvioitaessa luotonhakijan luottokelpoisuutta. Tieto maksuviiveestä ei näkyisi rekisteristä saatavalla luottotietoraportilla enää sen jälkeen, kun luotto on maksettu ajan tasalle ja tieto tästä on välittynyt positiiviseen luottotietorekisteriin. Lisäksi rekisteriin talletettaisiin tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto on sen johdosta erääntynyt kokonaan maksettavaksi.

Rekisteriin talletettaisiin tieto rekisteröityä koskevan velkajärjestelyn maksuohjelman tai yrityssaneerausohjelman vahvistamisesta sekä tieto menettelyn raukeamisesta. Lisäksi rekisteriin talletettaisiin luotonantajan ilmoittama tieto siitä, että tietty luotto kuuluu tällaisen maksuohjelman piiriin. Muuta tietoa velkajärjestelystä tai yrityssaneeruksesta ei talletettaisi rekisteriin. Tiedot olisivat tarpeen, koska tällaiseen maksuohjelman piiriin kuuluvien luottojen osalta tietojen ilmoittaminen rekisteriin olisi rajoitetumpaa.

Henkilön saamien tulojen osalta rekisteriin talletettaisiin tulotietorekisteriin sisältyviä tietoja luotonhakijan tuloista. Tulotietorekisteristä on tällä hetkellä saatavissa tiedot kansalaisille maksetuista yleisimmistä ansiotuloista, joita ovat palkka- ja palkkiotulot sekä eläketulot ja muut etuustulot. Nämä tiedot kattavat merkittävän osan kansalaisten tulonmuodostuksesta eikä luotonhakijoiden tarvitsisi enää jatkossa tältä osin itse todentaa tulojaan koskevia tietoja luottohakemuksen tekemisen yhteydessä. Jos luotonhakijalla on hänen maksukykynsä vaikuttavia määriä muita tuloja, tulisi hänen itse selvittää ja todentaa niitä koskevat tiedot jatkossakin luottohakemuksen tekemisen yhteydessä.

Rekisteröidyllä olisi mahdollisuus tehdä positiiviseen luottotietorekisteriin vapaaehtoinen luottokieltomerkintä. Merkinnän tarkoituksena olisi, että luotonantaja voi suhtautua luotonantoon tällaisen henkilön osalta erityisellä varovaisuudella ja huolellisuudella.

Vapaaehtoinen luottokielto voi olla tarpeellinen erityisesti tilanteissa, joihin liittyy kohonnut riski rekisteröidyn henkilötietojen mahdollisesta väärinkäytöstä, kuten luoton hakeamiseen toisen henkilön henkilötiedoilla. Vapaaehtoista luottokieltoa on pidetty tärkeänä keinona myös rekisteröidyn oman talouden hallinnassa.

Ilmoitusvelvollisuus

Lähtökohtana olisi, että laissa määriteltyjä luottoja koskevien tietojen ilmoittaminen rekisteriin on pakollista. Muussa tapauksessa rekisterin tietosisältö voisi jäädä merkittävilta osin vaillinaiseksi, eikä rekisteri voisi riittävällä tavalla täyttää sillä olevia käyttötarkoituksia ja tavoitteita. Ilmoitusvelvollisten joukko määriteltäisiin laissa mahdollisimman tarkasti ja kattavasti. Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen olisi ensinnäkin niillä rahoituspalvelun tarjoajilla, jotka kuuluvat toimilupaedellytyksen tai rekisteröitymisvelvollisuuden piiriin. Tällaisia ovat erityisesti Suomessa toimivat luottolaitokset, ulkomaisten luottolaitosten sivuliikkeet, maksulaitokset sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin rekisteröitävät luotonantajat ja vertaislainanvälittäjät. Ilmoitusvelvollisuus olisi myös sellaisilla ulkomaisilla ETA-luottolaitoksilla ja muiden ETA-valtioiden finanssialan toimiluvanvaraisilla toimijoilla, jotka suoraan rajan yli ilman sivuliikkeen perustamista tarjoavat palveluita Suomessa. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus olisi myös eräillä elinkeino-oikeudellisten toimilupa- ja rekisteröintivelvoitteiden ulkopuolisilla luotonantajilla. Myös Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava rekisteriin opintotukilaissa (65/1994) tarkoitetut opintolainan takaussaatavat.

Tietojen saanti rekisteristä

Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään varmistamaan luotettavien tietojen saaminen luotonhakijan taloudellisesta tilanteesta arvioitaessa luotonhakijan luottokelpoisuutta luotonantotilanteesta. Kun luotonantajilla on luoton myöntämistä harkitessaan käytössään entistä kattavampia ja luotettavampia tietoja luotonhakijan luotoista ja tuloista, voidaan luottopäätös tehdä paremman tietopohjan perusteella. Laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti niistä tilanteista, joissa luotonantajilla olisi oikeus saada tietoja rekisteristä. Tietojen käyttäminen olisi lähtökohtaisesti pakollista niistä tilanteissa, joissa luotonantajalla on kuluttajansuojalain (38/1978) nojalla velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus. Tiedot voitaisiin luovuttaa myös tietojen saantiin oikeutetun valtuutuksella sen puolesta toimivalle taholle.

Positiiviseen luottotietorekisteriin tallennetut tiedot koostettaisiin rekisterissä luottotietoraportiksi, josta kävisi ilmi ainoastaan ne tiedot, jotka ovat tarpeellisia luotonhakijan luottokelpoisuutta arvioitaessa. Laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti niistä tiedoista, jotka raportilla luovutettaisiin. Rekisteröidyt voisivat saada itseään koskevia tietoja rekisteristä sähköisen asiointipalvelun kautta.

Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään varmistamaan myös riittävän laajapohjainen ja kattava tietopohja viranomaisille, jotka tarvitsevat tietoja rahoitusmarkkinoiden vakauksen ja luottomarkkinoiden valvontaan ja seurantaan liittyvien tehtäviensä hoitamiseksi ja päätöksentekonsa tueksi. Tietoja voisivat käyttää Suomen Pankki, Finanssivalvonta, Rahoitusvakuusvirasto, kuluttaja-asiamies ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Lisäksi Tilastokeskus saisi tietoja tilastointia varten. Laissa säädettäisiin niitä tehtävistä, joita varten välttämättömiä tietoja voisi rekisteristä näille viranomaisille luovuttaa. Tavoitteena on, että kyseisillä viranomaisilla olisi entistä helpompi keino saada tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa luotettavia ja kattavia tietoja.

Valvonta

Positiivisen luottotietorekisterin raporttien käyttämistä osana kuluttajansuojalaissa säädettyä luottokelpoisuuden arviointivelvollisuuden noudattamista valvoisivat kuluttajansuojaviranomaiset, joita ovat kuluttaja-asiamies sekä omien valvottaviensa osalta Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Positiivisen luottotietorekisterin raporttien hyödyntämistä ainoastaan sallittuihin käyttötarkoituksiin, kuten myös muutakin henkilötietojen käsittelyä, valvoisi tietosuojavaltuutettu. Tietojen ilmoitusvelvollisuutta valvoisivat Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto omien valvottaviensa osalta. Toimilupa- ja rekisteröintivelvollisuuksien ulkopuolisten luotonantajien ilmoitusvelvollisuutta valvoisi Finanssivalvonta. Laissa säädettäisiin myös tilanteista, joissa Finanssivalvonnalla ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolla olisi toimivalta asettaa uhkasakko.

Maksut

Tietojen saaminen rekisteristä olisi luotonantajille maksullista. Maksun perusteista säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Viranomaisille luovutettavista tiedoista ei perittäisi maksua. Rekisteröidyillä olisi oikeus saada heitä koskevia tietoja rekisteristä maksutta.

Lain voimaatulo

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.8.2022. Positiivinen luottotietorekisteri olisi kuitenkin tarkoitus ottaa käyttöön varsinaisesti vasta 1.4.2024. Lain ehdotetaan tulevan voimaan hyvissä ajoin ennen täysimääräistä rekisterin käyttöönottoa. Lainsäädännön täytäntöönpanotoimille, kuten tietojärjestelmien valmistamiseen ja tiedottamiseen, tulee jäädä riittävä aika. Lain soveltamisen alkamisajankohtaa porrastettaisiin siten, että tietoja ilmoitettaisiin rekisteriin 1.2.2024 lähtien ja tietoja luovutettaisiin rekisteristä 1.4.2024 lähtien.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia kuluttajansuojalakiin, luottotietolakiin, tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja velkajärjestelyrekisteristä annettuun lakiin. Ehdotettu laki kuluttajansuojalain muuttamisesta, laki luottotietolain muuttamisesta ja laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta ovat tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2024 ja ehdotettu laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 1.2.2024.

SAMMANFATTNING

Bakgrund

Inrättandet av ett positivt kreditupplysningsregister är en av de åtgärder i statsminister Sanna Marins regeringsprogram som syftar till att bekämpa överskuldsättning. Enligt regeringsprogrammet kommer ett positivt kreditupplysningsregister att införas under regeringsperioden. Justitieministeriet tillsatte den 9 mars 2020 en styrgrupp och två underarbetsgrupper för att bereda ett positivt kreditupplysningsregister.

Inrättande av ett positivt kreditupplysningsregister

Arbetsgruppen föreslår att det stiftas en ny lag om ett positivt kreditupplysningsregister. Avsikten är att inrätta ett positivt kreditupplysningsregister med uppgifter om fysiska personers krediter och inkomster. Personuppgiftsansvarig för registret är Inkomstregisterheten vid Skatteförvaltningen. Syftet med registret är att bekämpa överskuldsättning genom att skapa ett bättre kunskapsunderlag för såväl enskild kreditgivning som uppföljning och övervakning av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden. Målet är också att de fysiska personer som omfattas av registret ska få samlad aktuell information om sina egna krediter från ett ställe. Avsikten är att främja hushållens medvetenhet om sin egen ekonomiska situation, vilket kan förebygga överskuldsättning.

Uppgifterna i registret kan användas för olika ändamål. De kan användas vid kreditgivning samt vid uppföljning och övervakning av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden. I ett senare skede kan man bedöma eventuella andra användningsändamål samt nya sätt att använda registret. Målet är att göra det möjligt att i framtiden utveckla registret så att dess datainnehåll och användningsändamål vid behov kan utvidgas vid en senare tidpunkt.

Registrets datainnehåll

När det gäller datainnehållet i det positiva kreditupplysningsregistret är målet att registret till sitt datainnehåll ska vara tillräckligt och ändamålsenligt med avseende på registrets användningsändamål, dvs. för användning vid kreditgivning samt för övervakning och uppföljning av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden. De uppgifter som registreras i registret ska vara så exakta och aktuella som möjligt för att en person i samband med en kreditgivningsprocess ska bli bedömd utifrån så korrekta och aktuella uppgifter som möjligt.

Enligt förslaget införs i registret uppgifter om krediter och inkomster i fråga om de fysiska personer som är bosatta i Finland och har finsk personbeteckning. Om en utlänning som bor här inte har en finsk personbeteckning, kan han eller hon ansöka om en sådan hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata för att hans eller hennes uppgifter ska

kunna föras in i registret. Det föreslås att det i registret också förs in uppgifter om personer som inte är bosatta i Finland, om de har finsk personbeteckning och inkomster från Finland.

När det gäller de uppgifter om krediter som ska föras in i registret strävar man efter en så omfattande täckning som möjligt för att det inte ska finnas väsentliga brister i datainnehållet. Till registret ska anmälas uppgifter om konsumentkrediter och andra krediter som beviljats privatpersoner och för vilka ränta eller annan kostnad tas ut. Andra krediter är sådana krediter som enskilda företagare upptar för sin egen näringsverksamhet, om ränta eller andra kostnader tas ut för krediten.

I registret införs endast sådana uppgifter som behövs med avseende på registrets användningsändamål. Utgångspunkten är att det i registret införs så enhetliga uppgifter som möjligt oberoende av om det är fråga om en engångskredit eller en fortlöpande kredit. På grund av krediternas olika karaktär är de uppgifter som registreras om engångskrediter och fortlöpande krediter dock till vissa delar olika.

Enligt förslaget ska det också i registret föras in sådana uppgifter om dröjsmål med betalningen som gäller återbetalning av en kredit och som tyder på annalkande betalningssvårigheter i det skede då kreditsökanden inte nödvändigtvis ännu har en anteckning om betalningsstörning i de kreditupplysningsregister som avses i kreditupplysningslagen. Det föreslås att det i registret införs uppgifter om sådana dröjsmål med betalningen som varat över 45 dagar. Uppgifterna om dröjsmål med betalningen är väsentliga vid bedömning av kreditsökandens kreditvärdighet. Det föreslås att uppgiften om dröjsmål med betalningen inte längre ska synas i den kreditupplysningsrapport som fås ur registret efter det att krediten har betalats och information om detta har förmedlats till det positiva kreditupplysningsregistret. Dessutom ska det i registret registreras uppgifter om att krediten har sagts upp till att förfalla till betalning, om krediten till följd av detta har förfallit till betalning i sin helhet.

Det föreslås att det i registret förs in uppgifter om att ett betalningsprogram eller ett företagsaneringsprogram för skuldsanering har fastställts för den registrerade samt uppgifter om att förfarandet har förfallit. Dessutom ska kreditgivarens uppgift om att en viss kredit omfattas av ett sådant betalningsprogram registreras i registret. Andra uppgifter om skuldsanering eller företagsanering ska inte föras in i registret. Uppgifterna behövs, eftersom uppgifter om krediter som omfattas av ett sådant betalningsprogram anmäls till registret i en mer begränsad utsträckning.

När det gäller en persons inkomster ska det enligt förslaget i registret föras in sådana uppgifter om kreditsökandens inkomster som ingår i inkomstdataregistret. För närvarande fås ur inkomstdataregistret uppgifter om de vanligaste förvärvsinkomsterna som betalats

till medborgarna. Hit hör löne- och arvodesinkomster samt pensionsinkomster och andra förmånsinkomster. Dessa uppgifter täcker en betydande del av medborgarnas inkomstbildning och kreditsökandena behöver inte längre till denna del själva verifiera uppgifterna om sina inkomster i samband med ansökan om kredit. Om kreditsökanden har andra inkomster som påverkar hans eller hennes betalningsförmåga, ska kreditsökanden själv utreda och verifiera uppgifterna om dem även i fortsättningen i samband med ansökan om kredit.

En registrerad ska enligt förslaget ha möjlighet att göra en frivillig anteckning om kreditförbud i det positiva kreditupplysningsregistret. Syftet med anteckningen är att kreditgivaren ska kunna förhålla sig med särskild försiktighet och omsorg till kreditgivning till en sådan person. Ett frivilligt kreditförbud kan behövas i synnerhet i sådana situationer där risken för eventuellt missbruk av den registrerades personuppgifter är större, t.ex. när det gäller att ansöka om kredit med en annan persons personuppgifter. Ett frivilligt kreditförbud har ansetts vara ett viktigt medel också i hanteringen av den registrerades egen ekonomi.

Anmälningsskyldighet

Enligt förslaget är utgångspunkten att det ska vara obligatoriskt att anmäla uppgifter om de krediter som anges i lagen till registret. I annat fall kan datainnehållet i registret till betydande delar bli bristfälligt, och registret kan inte i tillräcklig utsträckning uppfylla de användningsändamål och syften som det har. Gruppen anmälningsskyldiga ska definieras så exakt och heltäckande som möjligt i lagen. Skyldigheten att lämna uppgifter gäller för det första de tillhandahållare av finansiella tjänster som omfattas av förutsättningarna för koncession eller registreringsskyldigheten. Sådana är i synnerhet kreditinstitut som är verksamma i Finland, filialer till utländska kreditinstitut, betalningsinstitut samt kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån som registreras i det register över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån som förs av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Även sådana utländska EES-kreditinstitut och auktoriserade aktörer inom finansbranschen i andra EES-stater som direkt över gränsen tillhandahåller tjänster i Finland utan etablering av en filial ska vara anmälningsskyldiga. Dessutom ska kreditgivare som inte omfattas av de näringsrättsliga koncessions- och registreringsskyldigheterna vara anmälningsskyldiga. Enligt förslaget ska även Folkpensionsanstalten anmäla sådan borgensfordran på studielån som avses i lagen om studiestöd (65/1994) till registret.

Tillgång till uppgifter ur registret

Syftet med det positiva kreditupplysningsregistret är att säkerställa tillgången till tillförlitlig information om kreditsökandens ekonomiska situation vid bedömningen av kreditsökandens kreditvärdighet vid kreditgivning. När kreditgivare som överväger att bevilja kredit har tillgång till mer heltäckande och tillförlitliga uppgifter om kreditsökandens krediter och inkomster, kan kreditbeslutet fattas utifrån ett bättre kunskapsunderlag. I lagen

föreslås det noggrant avgränsade bestämmelser om sådana situationer där kreditgivare har rätt att få uppgifter ur registret. I princip ska det vara obligatoriskt att använda uppgifterna i sådana situationer där kreditgivaren med stöd av konsumentskyddslagen (38/1978) är skyldig att bedöma konsumentens kreditvärdighet. Uppgifter kan även lämnas ut genom fullmakt av den som har rätt att få uppgifter till en aktör som handlar för dennes räkning.

De uppgifter som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret ska i registret sammanställas till en kreditupplysningsrapport, av vilken endast de uppgifter som behövs för att bedöma kreditsökandens kreditvärdighet framgår. I lagen föreslås det noggrant avgränsade bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas ut i rapporten. De registrerade kan få uppgifter om sig själva ur registret via den elektroniska ärendehanteringstjänsten.

Syftet med det positiva kreditupplysningsregistret är också att säkerställa ett tillräckligt brett och heltäckande kunskapsunderlag för de myndigheter som behöver informationen för att kunna sköta sina uppgifter i anslutning till tillsynen över och uppföljningen av stabiliteten på finansmarknaden och kreditmarknaden samt till stöd för beslutsfattandet. Det föreslås att uppgifterna ska kunna användas av Finlands Bank, Finansinspektionen, Verket för finansiell stabilitet, konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket. Förslaget innebär dessutom att Statistikcentralen får uppgifter för statistikföringen. I lagen föreslås det bestämmelser om de uppgifter för vilka nödvändig information får lämnas ut ur registret till dessa myndigheter. Målet är att myndigheterna i fråga ska ha ett verktyg för att lättare få tillförlitlig och heltäckande information i den omfattning som deras uppgifter förutsätter.

Tillsyn

Användningen av rapporter från det positiva kreditupplysningsregistret som ett led i fullgörandet av skyldigheten att bedöma kreditvärdigheten enligt konsumentskyddslagen övervakas av konsumentskyddsmyndigheterna, dvs. konsumentombudsmannen, samt, i fråga om de egna tillsynsobjekten, av Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Dataombudsmannen ska övervaka att rapporterna från det positiva kreditupplysningsregistret används endast för tillåtna ändamål, liksom även annan behandling av personuppgifter. Enligt förslaget ska Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervaka skyldigheten att anmäla uppgifter när det gäller deras egna tillsynsobjekt. Finansinspektionen föreslås övervaka anmälningskyldigheten i fråga om kreditgivare som inte omfattas av koncessions- och registreringskyldigheten. I lagen föreslås även bestämmelser om situationer där Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland har behörighet att förelägga vite.

Avgifter

Det föreslås att det ska vara avgiftsbelagt för kreditgivare att få uppgifter ur registret. Bestämmelser om grunderna för avgiften finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Enligt förslaget tas ingen avgift ut för uppgifter som lämnas ut till myndigheter. Registrerade ska ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter om sig själva ur registret.

Ikraftträdande

Lagen om ett positivt kreditupplysningsregister föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022. Avsikten är dock att ta i bruk det positiva kreditupplysningsregistret först den 1 april 2024. Lagen föreslås träda i kraft i god tid innan registret tas i bruk fullt ut. Det bör finnas tillräckligt med tid för verkställighetsåtgärder, såsom att få fungerande informationssystem och ge information. Tidpunkten för när lagen ska börja tillämpas graderas så att uppgifter börjar anmälas till registret fr.o.m. den 1 februari 2024 och lämnas ut ur registret fr.o.m. den 1 april 2024.

I propositionen föreslås dessutom ändringar i konsumentskyddslagen, kreditupplysningslagen, lagen om inkomstdatasystemet och lagen om skuldsaneringsregistret. Den föreslagna lagen om ändring av konsumentskyddslagen, lagen om ändring av kreditupplysningslagen och lagen om ändring av lagen om skuldsaneringsregistret avses träda i kraft den 1 april 2024 och den föreslagna lagen om ändring av lagen om inkomstdatasystemet den 1 februari 2024.

Frågor som kräver fortsatt utveckling

Avsikten är att det positiva kreditupplysningsregistrets datainnehåll ska utvidgas till att gälla de uppgifter om bostadsbolags låneandelar som ingår i bostadsdatasystemet i det skede då det är möjligt med avseende på lagstiftningen om bostadsdatasystemet och utvecklandet av bostadsdatasystemet. Det har ännu inte varit möjligt att ta in bestämmelser om bostadsbolags låneandelar i lagförslagen, eftersom utvecklandet av bostadsdatasystemet pågår när denna proposition skrivs. I ett senare skede blir det nödvändigt att bedöma om det positiva kreditupplysningsregistret kan utvidgas till att omfatta också företagsfinansiering ur ett bredare perspektiv, särskilt krediter som beviljats mikroföretag och små och medelstora företag och garantier för sådana krediter.

Hallituksen esitys laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki positiivisesta luottotietorekisteristä. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin tietoja luonnollisen henkilön luotoista ja tuloista. Rekisterinpitäjänä toimisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Rekisterin avulla luotonantaja voisi nykyistä helpommin ja luotettavammin arvioida lainanhakijan kykyä maksaa luotto takaisin. Rekisterin käyttötarkoituksia olisivat tietojen käyttö luotonannossa sekä rahoitusvakauden ja rahoitusmarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

Laissa säädettäisiin rekisterinpitäjästä, rekisteriin talletettavista tiedoista, velvollisuudesta ilmoittaa tiedot rekisteriin, tietojen luovutuksesta rekisteristä sekä lain sisältämien velvoitteiden valvonnasta. Tietojen ilmoitusvelvollisuuden osalta valvontaviranomaisina toimisivat Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Rekisterin käyttöä valvoisivat ne viranomaiset, joiden tehtäviin kuuluu jo nykyisinkin lain soveltamisalaan kuuluvien luotonantajien valvonta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutoksia kuluttajansuojalakiin, luottotietolakiin, tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja velkajärjestelyrekisteristä annettuun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki positiivisesta luottotietorekisteristä on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022. Lakia alettaisiin soveltaa kuitenkin porrastetusti siten, että lakia sovellettaisiin kokonaisuudessaan vasta 1.4.2024 lähtien, jolloin rekisteri otettaisiin käyttöön. Ehdotettu laki kuluttajansuojalain muuttamisesta, laki luottotietolain muuttamisesta ja laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta ovat tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2024 ja ehdotettu laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 1.2.2024.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen on yksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman sisältämistä ylivelkaantumisen torjuntaan tähtäävistä toimista. Hallitusohjelman mukaan positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana. Luonnollisten henkilöiden luottoja ja tuloja koskevia tietoja sisältävää positiivista luottotietorekisteriä pidetään tärkeänä ylivelkaantumista ehkäisevänä keinona myös useissa selvityksissä, joissa on kiinnitetty huomiota erityisesti ajantasaisen ja riittävän niin sanotun positiivisen luottotiedon puuttumiseen luotonannossa sekä riittävän laajapohjaisen ja kattavan tietopohjan puuttumiseen rahoitusmarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

Samalla kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön, lyhennetään hallitusohjelman mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja. Tarkoituksena oli, että positiivisen luottotietorekisterin valmistelusta vastaava alatyöryhmä toisessa vaiheessa valmistelee maksuhäiriömerkintöjen lyhentämistä koskevat lainmuutokset. Asian tärkeyden ja koronakriisistä kuluttajille ja yrittäjille mahdollisesti aiheutuvien lisääntyvien velkaongelmien vuoksi oikeusministeriö käynnisti kuitenkin keväällä 2020 erikseen selvityksen siitä, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa. Eduskunta antoi 16.6.2020 kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 53/2020 vp) käsittelyn yhteydessä lausuman (EV 69/2020 vp), jossa eduskunta edellytti, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä yhden kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta. Eduskunnan lausumassa edellytettyjen lainmuutosten valmistelu käynnistettiin oikeusministeriössä syksyllä 2020 asettamalla sitä koskeva erillinen hanke [OM061:00/2020](#).

Työn valmistelussa on ollut lähtökohtana keskitetyn, julkisen vallan ylläpitämisen positiivisen luottotietorekisterin perustaminen. Lähtökohta on linjattu oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin vetämän ministerityöryhmän 24.10.2019 tekemässä päätöksessä, jonka mukaan sääntelyä positiivisen luottotietorekisterin perustamiseksi lähdetään valmistelemaan siitä lähtökohdasta, että rekisteri on keskitetty ja julkisen vallan ylläpitämä.

Positiivisia luottotietoja koskevan järjestelmän edellytyksistä on tehty oikeusministeriön pyynnöstä selvitys ([Oikeusministeriön julkaisu 26/2018](#)), joka on valmistunut 4.9.2018. Selvityksessä on arvioitu tarvetta kerätä ja jakaa luotonhakijoiden maksukykyä ilmentäviä positiivisia luottotietoja, kuten tietoja luotoista ja tuloista. Positiivisten luottotietojen tarvetta pidetään selvityksessä ilmeisenä huomioon ottaen muun muassa luottomarkkinoilla tapahtunut kehitys, kotitalouksien velkaantuminen ja kansainvälinen käytäntö. Selvityksessä ehdotetaan positiivisen luottotietorekisterin perustamista Verohallinnon tulorekisterin yhteyteen. Selvityksestä saadussa lausuntopalautteessa katsotaan laajalti, että positiivisen luottotietojärjestelmän perustaminen on kannatettavaa erityisesti ylivelkaantumisen hillitsemiseksi, mutta myös esimerkiksi vastuullisen luotonannon edistämiseksi. Osa lausuntopalauteen antajista kuitenkin katsoi, että selvityksessä esille tuodut tavoitteet voitaisiin saavuttaa olemassa olevia keinoja kehittämällä ja olemassa olevaa sääntelyä tarkentamalla.

Talouspolitiikan EU-ohjauksen eli EU:n vuotuisen talouspolitiikan koordinoitimenetelyn puitteissa neuvoston Suomelle hyväksymissä vuoden 2019 maakohtaisissa suosituksissa esitetään, että Suomi vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seurantaan ja perustaa luottorekisterijärjestelmän. Komissio seuraa suositusten toteutumista. Kotitalouksien liiallisen velkaantumisen ehkäisemistä koskevia keinoja selvittänyt valtiovarainministeriön työryhmä nosti niin ikään positiivisen luottotietorekisterin esille yhdeksi keinovalikoimaan kuuluvaksi osaksi sekä velkaantumisesta saatavan tietopohjan laajentamisen että esitettyjen kotitalouksien tuloihin perustuvien makrovakaussuhteiden, kuten enimmäisvelkasuhteen (*debt-to-income ratio*, DTI), soveltamisen kannalta (Selvitys keinoista ehkäistä kotitalouksien liiallista velkaantumista. Työryhmän mietintö. Valtiovarainministeriön julkaisu 2019:56).

Positiivisen luottotietorekisterin perustamisella toteutetaan hallitusohjelmaa sekä vastaan EU:n tasolla Suomelle asetettuihin maakohtaisiin talouspoliittisiin suosituksiin.

1.2 Valmistelu

Oikeusministeriö asetti 9.3.2020 ohjausryhmän ja kaksi alatyöryhmää valmistelemaan positiivista luottotietorekisteriä ja sen edellyttämää lainsäädäntöä sekä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen edellyttämiä muutoksia luottotietolainsäädäntöön. Lainsäädännön valmistelusta vastaavan alatyöryhmän tehtävänä on ollut laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotus positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi sekä tarpeelliset muutokset maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi. Positiivisen luottotietorekisterin perustamista valmistelevan alatyöryhmän tehtävänä on ollut valmistella positiivisen luottotietorekisterin toiminnallista toteuttamistapaa ja luottotietorekisterin hallinnollista organisointia julkishallinnon sisällä. Sen tehtävänä on ollut myös

valmistella esitys käytönaikaisen rahoituksen malliksi. Ohjausryhmän tehtävänä on ollut ohjata ja arvioida alatyöryhmien työtä.

Positiivisen luottotietorekisterin edellyttämää lainsäädäntöä koskeva mietintö valmistettiin lainsäädännön valmistelusta vastaavassa alatyöryhmässä, jossa on ollut jäseniä oikeusministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä. Rekisterin perustamista valmistelleessa alatyöryhmässä oli jäsen valtiovarainministeriöstä, Verohallinnon Tulorekisteriyksiköstä, Suomen Pankista, Finanssivalvonnasta, Rahoitusvakausvirastosta, Valtiokonttorista ja Finanssiala ry:stä. Ohjausryhmässä oli jäsen oikeusministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Suomen Pankista, Finanssivalvonnasta, Rahoitusvakausvirastosta, Kilpailu- ja kuluttajavirastosta, Kuluttajaliitosta, Finanssiala ry:stä sekä Takusäätiöstä. Lisäksi ohjausryhmässä oli pysyvänä asiantuntijana edustajia oikeusministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä.

Lainsäädännön valmistelusta vastaava alatyöryhmä järjesti valmistelun aikana positiivisen luottotietorekisterin perustamista koskevan keskustelutilaisuuden 4.5.2020, rekisterin tietosisältöä koskevan kuulemistilaisuuden 24.8.2020 ja positiivista luottotietorekisteriä koskevaa lainsäädäntöluonnosta koskevan kuulemistilaisuuden 18.12.2020. Tilaisuuksin osallistui laajalti eri sidosryhmiä. Työryhmä on valmistelun aikana kuullut useita sidosryhmiä myös kohdennetusti.

Mietintö oli lausuntokierroksella xx.xx.2021 saakka, minkä jälkeen valmistelua on jatkettu oikeusministeriössä.

Mietinnön valmisteluasiakirjat ovat saatavilla oikeusministeriön verkkosivustolta hankeikkunasta tunnuksella OM022:00/2020.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Velkaantumiskehitys

Kotitalouksien velkaantuminen on kasvanut Suomessa jo pitkään. Velkaantuminen on ollut nopeaa varsinkin 2000-luvulla. Kotitalouksien velka suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin on kasvanut merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana. Toisaalta myös suomalaisten kotitalouksien varallisuus on kasvanut viime vuosikymmeninä. Suomen Pankin julkaiseman makrovakauseraportin 2/2020 mukaan kotitalouksien velkaantuneisuus kasvoi vuoden 2020 toisella neljänneksellä 130,5 prosenttiin (velat, % suhteessa käytettävissä olevaan tuloon) samalla, kun kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu hidastui enemmän kuin velan kasvu. Velat kasvoivat 3,8 % ja tulot 1,7 % vuotta aiemmasta.

Suurimman osan kotitalouksien lainavelasta muodostavat asumiseen liittyvät lainat, erityisesti asuntolainat. Näiden osuus oli vuoden 2019 maaliskuun tilaston mukaan 62 prosenttia kotitalouksien velan rakenteesta. Laina-aikojen pituus on myös noussut. Lähes puolet uusista asuntolainoista on niitä nostettaessa laina-ajaltaan noin 25 vuoden mittaisia, ja yli 26 vuotta pitkien asuntolainojen osuus uusien asuntolainojen euromäärästä oli touko-elo-kuussa 2020 ensimmäistä kertaa yli 10 %. Koronaviruspandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vaikutuksena annettujen lainojen lyhennysvapaiden ja matalan korkotason ansiosta asuntovelallisten tilanne on helpottunut lyhyellä aikavälillä. Takaisinmaksuaikojen pidentyminen kuitenkin osaltaan ylläpitää kotitaloussektorin alttiutta talouden häiriöille sekä suurta velkaantuneisuutta.

Viime vuosien ylivelkaantumista selvitettiin selvityksessä ”Katsaus viime vuosien ylivelkaantumiskehitykseen” ([Valtioneuvoston selvityksiä 2020:5](#)). Selvityksen mukaan suomalaisten kotitalouksien velkaantuneisuus on tilastollisesti historiallisesti korkea. Suomen Pankin tilastojen mukaan kotitalouksien ottamien erilaisten luottojen yhteenlaskettu euromäärä 2,6-kertaistui vuosien 2003 ja 2020 välillä 52 miljardista eurosta 135 miljardiin euroon. Suhteellisesti eniten kotitalouksien euromääräiset lainat ovat lisääntyneet opintolainoissa. Velkaantumisen kokonaiskuvassa on myös tapahtunut muutoksia korkeakorkoisten kulutusluottojen ja epäsuorien velkaantumisen muotojen, kuten taloyhtiölainojen, lisääntymisessä. Rahoitusmarkkinoiden innovaatiot ja luottomarkkinoiden toimintamuutokset ovat olleet keskeisiä tekijöitä ylivelkaantumisen kasvussa. Perinteisten luottolaitosten rinnalla kuluttajille suunnattuja luottoja tarjoaa aiempaa laajempi joukko erilaisia toimijoita, kuten erilaiset rahoitusyhtiöt, pienlainayritykset ja vertaislainatoimintaa harjoittavat elinkeinonharjoittajat. Lisäksi ulkomaisten luotonantajien osuus luottomarkkinoista on kasvanut. Esi-merkiksi ulkomaisten digipankkien merkitys luotonantajana on korostunut viime vuosina.

2.2 Luottotietojen käsittely

Luottotietolaki

Luottotiedoista ja niiden käytöstä säädetään vuonna 2007 voimaan tullessa luottotietolaissa (527/2007). Luottotietolakia sovelletaan luottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön ja muuhun käsittelyyn. Lain tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa. Laissa tarkoitettuja luottotietorekistereitä ylläpitävät yksityiset yritykset. Luottotietotoiminnan harjoittajan on ennen luottotietorekisteriin liittyvän toiminnan aloittamista tehtävä tietosuojavaltuutetulle ilmoitus toiminnastaan lain 38 §:n mukaisesti.

Luottotietolaki sisältää yksityiskohtaiset säännökset siitä, minkälaisia henkilöluottotietoja luottotietorekistereihin saadaan tallettaa ja mihin tarkoituksiin niitä saadaan käyttää. Henkilön yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen lisäksi luottotietorekistereihin saadaan tallettaa tiedot maksuhäiriöistä ja niitä täydentävät tiedot (niin sanotut negatiiviset luottotiedot). Maksuhäiriötiedoista säädetään lain 13 §:ssä. Luottotietorekistereihin ei tallenneta positiivisia luottotietoja kuten esimerkiksi tietoja henkilön luotoista tai tuloista. Laissa tarkoitettuja henkilöluottotietoja saa luovuttaa käytettäväksi ja käyttää luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten. Lisäksi henkilöluottotietoja voidaan luovuttaa ja käyttää huoneenvuokrasopimuksen tekemistä varten, työnhakijan ja työntekijän arvioimiseksi siten kuin siitä muualla laissa säädetään sekä muita lain 19 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten.

Luottotietolakiin valmistellaan parhaillaan EU:n tietosuojauudistuksen edellyttämiä muutoksia. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kesäkuussa 2021.

Tietosuojalainsäädäntö

Henkilötietojen käsittelystä säädetään suoraan sovellettavassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, sekä sitä täydentävässä kansallisessa yleislaissa eli tietosuojalaissa (1050/2018). Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan laajasti henkilötietojen, mukaan lukien luonnollisia henkilöitä koskevien luottotietojen, käsittelyyn. Yleinen tietosuoja-asetus sisältää säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, käsittelyn oikeusperusteista, rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuista sekä rekisteröidyn oikeuksista. Tietosuojalaki sisältää yleistä tietosuoja-asetusta täydentäviä yleisiä säännöksiä muun muassa kansallisen valvontaviranomaisen eli tietosuojavaltuutetun osalta.

2.3 Luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät tiedot

Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi

Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia koskevat säännökset lisättiin lakiin vuonna 2010 kulutusluottolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä, ja luotonantajan velvollisuuksia tiukennettiin vielä vuonna 2013 ns. pikaluottoihin liittyneiden ongelmien vähentämiseksi.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnista säädetään nykyisin asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen osalta kuluttajansuojalain (38/1978) 7 a luvun 11 §:ssä ja muiden kuluttajaluottojen osalta 7 luvun 14 §:ssä. Ensiksi mainitun pykälän säännökset pohjautuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2014/17/EU kuluttajille tarkoitetuista kiinteää asunto-omaisuutta koskevista luottosopimuksista ja direktiivien 2008/48/EY ja 2013/36/EU sekä asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta, jäljempänä *asuntoluottodirektiivi*, 18 artiklan 1 ja 2 kohtaan ja 20 artiklan 1 kohtaan ja viimeksi mainitun pykälän säännökset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta, jäljempänä *kulutusluottodirektiivi*, 8 artiklaan.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (kuluttajan luottokelpoisuus). Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella.

Pykälää koskeissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu varsin yksityiskohtaisesti, mitä seikkoja luotonantajan yleensä tulisi vähintäänkin selvittää. Perusvaatimuksena on, että luotonantaja tarkistaa kuluttajan luottotiedot, millä nykyisin tarkoitetaan ainoastaan maksuhäiriömerkintöjä. Poikkeuksena ovat tapaukset, joissa luotonantaja tuntee entuudestaan kuluttajan taloudellisen tilanteen pidemmältä ajalta ja sillä on tämän johdosta perusteltu syy olettaa, että kuluttajalla on taloudelliset edellytykset täyttää sitoumuksensa. Luottotietoja ei myöskään tarvitse tarkistaa tapauksissa, joissa luotonhakija on maasta, josta luottotietoja ei ole saatavissa. Edelleen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että luottotietojen ohella luotonantajan edellytetään hankkivan myös muita tietoja kuluttajan taloudellisesta asemasta kuluttajalta itseltään tai mahdollisista muista käytettävissä olevista lähteistä. Lisäksi on myös todettu, että tietoja kuluttajan tuloista ja muista taloudellisista olosuhteista tulisi hankkia myös rahamäärältään pienempiä luottoja myönnettäessä.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tarpeellisia tietoja kuluttajan maksuvaran ja siten luoton takaisinmaksukyvyyn arvioimiseksi ovat kuluttajan tulojen määrän ja perusteen lisäksi tämän menot, velat ja varat sekä mahdolliset takausvastuut. Maksuvaran selvittämisessä tulisi ottaa huomioon tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat seikat, kuten työ- tai

virkasuhteen laatu, sekä myös seikat, jotka voivat todennäköisesti johtaa menojen merkittävään kasvuun, kuten luoton korkomenojen nouseminen. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikkaperäisemmät selvitykset ovat tarpeen.

Luotonantajalla on perustelujen mukaan velvollisuus kohtuullisin toimenpitein pyrkiä varmistamaan kuluttajan antamien tietojen oikeellisuus. Riittävää ei siis olisi, että lainanhakijaa esimerkiksi internetissä tehtävässä lainahakemuksessa pyydetäisiin vain laittamaan rasti ruutuun, jonka mukaan hänellä on säännölliset, tietyn suuruiset tulot. Tulotietojen varmistamiseksi kuluttajaa tulee tilanteesta riippuen pyytää toimittamaan esimerkiksi palkka- tai eläketodistus taikka maanviljelijöiden viimeisin verotuspäätös ja erittelyosa. Perusteluissa todetun mukaisesti selvää on, että kuluttajan taloudellista asemaa koskevien tietojen lisäksi luotonantaja voi halutessaan arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta myös muilla tavoilla, kuten tilastotietoihin pohjautuvilla menetelmillä. Yksinomaan tällaisten tietojen käyttäminen ei kuitenkaan yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ole riittävää.

Asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskevat kuluttajansuojalain 7 a luvun 11 §:n säännökset vastaavat periaatteiltaan 7 luvun edellä selvitettyjä säännöksiä, mutta ovat jonkin verran täsmällisempiä, ja asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskeva pykälä sisältää myös säännökset luotonantajan velvollisuudesta kussakin yksittäistapauksessa tallentaa määrääjäksi tiedot toimista, jotka on tehty kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi. Lisäksi kuluttajansuojalain 7 a luvun 10 § sisältää säännökset kuluttajien luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävien menettelytapojen ja tietojen määrittämisestä sekä mainitun luvun 12 § säännökset tietojen pyytämisestä kuluttajalta luottokelpoisuuden määrittämiseksi.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia koskeviin säännöksiin liittyy läheisesti luoton myöntämistä koskeva kuluttajansuojalain 7 luvun 16 a §, jota sovelletaan niin mainitun luvun soveltamisalaan kuuluviin kuluttajaluottoihin kuin 7 a luvun soveltamisalaan kuuluviin asunto-omaisuuteen liittyviin kuluttajaluottoihin. Luoton myöntämistä koskevat säännökset perustuvat asuntoluottodirektiiviin, mutta ne on kansallisesti laajennettu koskemaan muitakin kuluttajaluottoja. Mainitun pykälän mukaan luotonantaja saa myöntää luoton kuluttajalle ainoastaan, jos tämän luottokelpoisuuden arviointi osoittaa, että luottosopimuksesta johtuvat velvoitteet todennäköisesti täytetään luottosopimuksessa edellytetyllä tavalla (pykälän 2 momentti). Luotonantajan on myös määriteltävä kuluttajaluottojen myöntämisessä käyttämänsä periaatteet (pykälän 1 momentti).

Muiden kuin kuluttajaluottojen myöntäminen

Kun luotto myönnetään muulle kuin kuluttajan asemassa olevalle henkilölle, kuluttajansuojalain säännökset muun muassa luottokelpoisuuden arvioinnista eivät tule sovellettaviksi. Luottokelpoisuuden arviointi ja sen laajuus on tällöin lähtökohtaisesti luotonantajan omasta luottoriskien hallinnasta ja luottoriskipolitiikasta riippuvainen.

Luottoriskien hallinta luottolaitossectorilla

Kun luoton myöntäjänä on luottolaitos, sovellettavaksi tulevat muun muassa luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014), jäljempänä *luottolaitoslaki*, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 575/2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta, jäljempänä *EU:n vakavaraisuusasetus*, säädetty luottolaitostoimintaa koskevat edellytykset. Luottolaitoksen on toiminnassaan noudatettava luottolaitoslain 15 luvun 1 §:n mukaisesti myös hyvää pankkitapaa, mutta hyvän pankkitavan sisältöä luotonannossa ei ole tältä osin määritelty tarkemmin säädösten avulla.

Luottolaitosten on noudatettava luottolaitoslaissa ja EU:n vakavaraisuusasetuksessa säädettyjä luotto- ja vastapuoliriskien hallinnan vaatimuksia. Niiden tavoitteena on turvata asianmukainen riskienhallinta ja sen kautta luottolaitoksen vakavaraisuus. Laajemmassa kuvassa luottolaitosten luottoriskien hallinta on keskeisessä asemassa koko rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamisessa, sillä luotto- ja vastapuoliriskit ovat sekä yksittäisen luottolaitoksen että koko luottolaitossectorin selkeästi merkittävin riskityyppi. Puolestaan kuluttajansuojalakiin sisältyvän luottokelpoisuuden arviointia koskevan sääntelyn tavoitteena on ehkäistä luottoa hakevan yksittäisen kuluttajan ylivelkaantumisen.

Luottolaitosten luotonannon on perustuttava luottolaitoslain 9 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti terveisiin ja selkeästi määriteltyihin perusteisiin. Luottolaitoksilta edellytetään luottolaitoslain 9 luvun 10 §:n 2 momentissa sisäisiä menetelmiä, joilla se voi arvioida yksittäisiä luotto- ja vastapuoliriskejä. Luottolaitos ei saa luottoriskien arviointimenetelmisään tukeutua yksinomaan tai kaavamaisesti ulkopuoliseen luottoluokitukseen. EU:n vakavaraisuusasetukseen sisältyvät luottolaitostoimintaa koskevat pääomavaatimukset sekä tarkempia vastapuoliriskien mittaamiseen liittyviä säännöksiä.

Finanssivalvonta on antanut tarkemmat määräykset ja ohjeet luottolaitoslain mukaisten luotto- ja vastapuoliriskien hallinnan laadullisten vaatimusten soveltamisesta (Luottoriskien hallinta rahoitussektorin valvottavissa, määräykset ja ohjeet 4/2018). Sitovan määräyksen mukaan luottolaitosten luottopäätösten on perustuttava luottoanalyysiin. Taloudellisen aseman ja luottokelpoisuuden selvittämiseksi asiakkaasta pitää hankkia riittävästi tietoja, ja tietojen paikkansapitävyys on tarkoituksenmukaisella tavalla varmistettava. Finanssivalvonnan määräyksen mukaan kuluttajansuojalaissa säädettyä vastaavaa luottokelpoisuuden arviointivelvollisuutta on sovellettava myös muihin asiakasryhmiin, kuten pienyrittäjiin. Finanssivalvonnan edellä mainitussa määräyksessä määritellään ne seikat, joita luottopäätöksenteossa on ainakin huomioitava.

2.4 Rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seuranta ja valvonta

Toimivaltaiset viranomaiset

Rahoitusmarkkinoiden ja rahoitusvakauden valvontaan ja seurantaan liittyviä tehtäviä hoitavat Suomen Pankki, Finanssivalvonta ja Rahoitusvakausturvasto. Nämä viranomaistahot hyödyntävät tehtäviensä hoitamiseksi laajasti eri tyyppistä tietoa rahoitusmarkkinoiden tilasta. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja kuluttaja-asiamies hoitavat luottomarkkinoiden valvontaan ja seurantaan liittyviä tehtäviä.

Suomen Pankki

Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on ylläpitää hintavakautta, mutta sen on tuettava muidenkin talouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi sen tehtävänä on toteuttaa EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa, huolehtia maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua sen kehittämiseen, sekä huolehtia toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Tehtäviensä hoitamiseksi Suomen Pankki tarvitsee laajalti tietoa rahoitusvakauteen ja ylipäänsä sekä julkiseen että yksityiseen talouteen liittyen. Kotitalouksien ja yritysten velkaantumista sekä luottomarkkinoita koskevat tiedot ovat tässä suhteessa avainasemassa. Suomen Pankin tarkastelunäkökulma koskee ensisijaisesti koko Suomen ja Euroopan talouden kokonaiskuvaa.

Finanssivalvonta

Finanssivalvonnan keskeisenä tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Tavoitteidensa toteuttamiseksi Finanssivalvonnalla on merkittäviä lupa- ja valvontatehtäviä. Se myöntää toimilupia finanssimarkkinoilla toimiville, kuten luottolaitoksille, vakuutusyhtiöille ja sijoituspalveluyrityksille, rekisteröi finanssimarkkinoilla toimivia ja vahvistaa niiden toimintaa koskevia sääntöjä sekä valvoo, että markkinatoimijat noudattavat niihin sovellettavia säännöksiä ja määräyksiä sekä toimilupiansa ehtoja.

Finanssivalvonnalla on yksittäisten valvottavien toiminnan valvontatehtävien ohella useita rahoitusmarkkinoiden vakauteen liittyviä tehtäviä, kuten finanssimarkkinoiden ja muun toimintaympäristön ja yleisten toimintaedellytysten kehityksen seuranta. Lisäksi Finanssivalvonta seuraa ja arvioi peruspankipalvelujen saatavuutta ja hinnoittelua, edistää valvomiensa ohjaus- ja valvontajärjestelmien luotettavuutta sekä seuraa ja edistää tiedon saamista finanssipalveluista ja finanssimarkkinoiden toiminnasta.

Finanssivalvonnan johtokunta on makrovakauseräpolitiikan päätöksentekijä Suomessa. Päätöksentekoa valmistellaan viranomaisyhteistyössä. Suomen Pankki ja Finanssivalvonta valmistelevat yhdessä päätöksenteon taustalle analyysin makrovakauden tilasta, jonka arvioimiseksi tarvitaan pääsy arvioinnin kannalta relevantteihin tietoihin. Makrovakausvälineillä tarkoitetaan Finanssivalvonnan johtokunnan valtuuksiin sisältyviä makrovakauseräkoitukseen määritettyjä toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään järjestelmäriskien toteutumista ja hillitsemään näiden negatiivisia vaikutuksia rahoitusjärjestelmän toimintaan.

Finanssivalvonnan tehtävät huomioiden sen tiedontarve liittyy sekä rahoitussektorin yksittäisten toimijoiden että yleisemmin rahoitusmarkkinoihin ja erityisesti luottolaitossektorin vakauden valvontaan.

Rahoitusvakausvirasto

Rahoitusvakausvirasto toimii kansallisena kriisintarkaisuviranomaisena rahoitusmarkkinoiden vakauden varmistamiseksi ja taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden luottolaitosten toiminnan uudelleenjärjestämiseksi. Rahoitusvakausviraston tehtävänä ja tavoitteina on mm. valvoa kriisintarkaisulain noudattamista yhdessä Finanssivalvonnan kanssa, osallistua kriisintarkaisuneuvoston (*Single Resolution Board*) työhön ja panna täytäntöön sen tekemät päätökset. Rahoitusvakausvirasto tekee myös esityksiä ja aloitteita rahoitusalan kriisintarkaisua koskevien säännösten ja määräysten kehittämisestä. Rahoitusvakausviraston tiedontarpeet liittyvät erityisesti luottolaitosten purettavuuteen ja toiminnan uudelleenjärjestelyihin tarvittaviin tietoihin.

Luottomarkkinoita koskeva tieto

Luottomarkkinoita koskeva tieto on ensiarvoisen tärkeää niin rahoitusmarkkinoiden vakautta analysoitaessa kuin yleisemmin kansantalouden tilannekuvaa muodostettaessa. Tällä hetkellä luottomarkkinoita koskevien tietojen saatavuuteen liittyviä keskeisiä haasteita ovat tietolähteiden pirstaleisuus ja katvealueet. Kattavimpia luottomarkkinoita koskevia tietoja saadaan käytännössä luottolaitossektorin toimijoilta. Sen sijaan muut luottomarkkinoilla toimijat ovat tällä hetkellä kattavan tiedonkeruun ulkopuolella. Taloyhtiölainoista ei ole tällä hetkellä mahdollista saada kattavia tietoja kotitaloustasolla, vaikka taloyhtiölainojen kautta tapahtuva velkaantuminen on noussut kotitalouksien kokonaisvelkaantumisessa yhdeksi keskeiseksi osatekijäksi. Luottolaitossektorin ulkopuolisen luotonannon kasvaessa on tullut entistä tärkeämmäksi saada kattavasti tietoja luottomarkkinoista siitä riippumatta, onko luotonantaja toimiluvan varainen luottolaitos vai ei.

3 Tavoitteet

Esityksen tarkoituksena on perustaa positiivinen luottotietorekisteri, johon talletettaisiin tietoja luonnollisten henkilöiden luotoista ja tuloista. Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään torjumaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä yksittäisiin luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Rekisteriin talletettavia luottoja koskevien tietojen osalta pyritään mahdollisimman laajaan kattavuuteen, jotta tietosisältöön ei jäisi olennaisia aukkoja. Lisäksi rekisteriin tallettaisiin tarpeelliset tuloja koskevat tiedot. Tavoitteena on, että rekisteristä tulee tietosisällöltään riittävä ja asianmukainen rekisterin käyttötarkoituksiin nähden.

Rekisteriin kerättäviä tietoja olisi tarkoitus käyttää luotonannossa sekä rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa. Rekisterillä pyritään varmistamaan luotettavien tietojen saaminen luotonhakijan taloudellisesta tilanteesta arvioitaessa luotonhakijan luottokelpoisuutta luotonantotilanteessa. Tavoitteena on myös, että rekisterin piiriin kuuluvat luonnolliset henkilöt saavat kootusti yhdestä paikasta ajantasaisen tiedon omista luotoistaan. Tarkoituksena on edistää kotitalouksien tietoisuutta omasta taloudellisesta tilanteestaan, millä voidaan ehkäistä ylivelkaantumista. Rekisterillä pyritään varmistamaan myös riittävän laajapohjainen ja kattava tietopohja viranomaisille, jotka tarvitsevat tietoja rahoitusmarkkinoiden vakauden ja luottomarkkinoiden valvontaan ja seurantaan liittyvien tehtäviensä hoitamiseksi ja päätöksentekonsa tueksi. Laissa säädettäisiin niistä tehtävistä, joita varten viranomaisille voisi luovuttaa rekisteristä tietoja. Tavoitteena on, että viranomaisilla olisi entistä helpompi keino saada tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa luotettavia ja kattavia tietoja.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Positiivinen luottotietorekisteri

Esityksessä ehdotetaan, että perustettaisiin positiivinen luottotietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Rekisterin käyttötarkoitukseksi ehdotetaan käyttöä luotonannossa sekä rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa. Rekisteröidyt voisivat saada luottojaan ja tulojaan koskevia ajantasaisia tietoja rekisteristä sähköisen asiointipalvelun kautta. Tämä lisäisi yksityishenkilöiden ja kotitalouden tietoisuutta omasta taloudellisesta tilanteestaan ja parantaisi heidän mahdollisuuksia hallita omaa talouttaan, millä voidaan ehkäistä ylivelkaantumista.

Ilmoitusvelvollisuus

Lähtökohtana olisi, että laissa määritellyjä luottoja koskevien tietojen ilmoittaminen rekisteriin on pakollista. Muussa tapauksessa rekisterin tietosisältö voisi jäädä merkittävältä osin vaillinaiseksi, eikä rekisteri voisi riittävällä tavalla täyttää sillä olevia käyttötarkoituksia ja tavoitteita. Ilmoitusvelvollisten joukko määriteltäisiin laissa mahdollisimman tarkasti ja kattavasti. Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen olisi ensinnäkin niillä rahoituspalvelun tarjoajilla, jotka kuuluvat toimilupaedellytyksen tai rekisteröitymisvelvollisuuden piiriin. Tällaisia ovat erityisesti Suomessa toimivat luottolaitokset, ulkomaisten luottolaitosten sivuliikkeet, maksulaitokset sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin rekisteröitävät luotonantajat ja vertaislainanvälittäjät. Ilmoitusvelvollisuus olisi sellaisilla ulkomaisilla ETA-luottolaitoksilla ja muiden ETA-valtioiden finanssialan toimiluvanvaraisilla toimijoilla, jotka suoraan rajan yli ilman sivuliikkeen perustamista tarjoavat palveluita Suomessa. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus olisi myös elinkeino-oikeudellisten toimilupa- ja rekisteröintivelvoitteiden ulkopuolisilla tiettyillä luotonantajilla.

Luotonantajilla olisi velvollisuus ilmoittautua Tulorekisteriyksikölle kuukausi ennen kuin ne aloittavat tietojen ilmoittamisen rekisteriin, jotta Tulorekisteriyksikkö saisi tarvittavat tiedot luottojen ilmoitusvelvollisuuteen liittyvien käytännön toimenpiteiden hoitamiseksi ja jotta olisi mahdollista seurata, että kaikki rekisteriin ilmoitusvelvolliseksi ilmoittautuneet luotonantajat toimittavat tiedot rekisteriin. Rekisterin käyttöönottoaiheessa ilmoitus tulisi tehdä kuitenkin poikkeuksellisesti jo aikaisemmin.

Ilmoitusvelvollisuutta ei asetettaisi elinkeinonharjoittajille, jotka myöntävät kuluttajaluottoja ainoastaan myymiensä kulutushyödykkeiden myynnin rahoittamiseksi. Näiden

toimijoiden säätämisen ilmoitusvelvolliseksi arvioidaan aiheuttavan suhteetonta hallinnollista taakkaa verrattuna ilmoitusvelvollisuuden kautta saavutettaviin hyötyihin. Niiden jättämisellä pois ilmoitusvelvollisuuden piiristä ei arvioida vaarantavan positiivisen luottotietorekisterin riittävää kattavuutta ja hyödynnettävyyttä lainanhakijoiden maksukyvyyn arvioinnissa tai rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa, koska usein tavaroiden tai palvelujen oston rahoittamiseksi tarjottavat luotot myöntää rahoitusyhtiö tai muu ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva toimija tavaran myyjän tai palvelun tarjoajan ollessa vain luotonvälittäjä.

Lisäksi ilmoitusvelvollisia olisivat ne elinkeinonharjoittajat, joille luottosopimuksesta johtuvat luotonantajan oikeudet ovat siirtyneet, kuten perintätoimistot. Positiivisen luottotietorekisterin toimivuuden ja kattavuuden näkökulmasta on tärkeää, etteivät tiedot luotosta häviä rekisteristä tilanteessa, jossa luotto siirretään alkuperäiseltä luotonantajalta jollekin toiselle taholle.

Ilmoitusvelvolliseksi asetettaisiin myös Kansaneläkelaitos sillä olevan opintolainakannan osalta. Kansaneläkelaitoksen lainakanta on suuruudeltaan ja sen kattaman henkilökunnan osalta varsin suuri, minkä lisäksi opintolainojen merkitys kotitalouksien velkaantumisen kannalta on lisääntynyt. Vuosien 2014–2020 välillä Kansaneläkelaitoksella perittävänä oleva lainakanta on ollut suuruudeltaan 113–154 miljoonaa euroa kattaen yhteensä 26 000–36 000 velallista.

Valmistelun aikana on selvitetty myös mahdollista tarvetta Valtiokonttorilla perittävänä olevan asuntolainakannan sisällyttämiselle luottotietorekisteriin. Vuosien 2014–2020 välillä takauskorvausten takaisinperinnässä olevien lainojen määrä on ollut 299–367 kappaletta ja niiden pääomien määrä on ollut yhteensä noin 2,1–3 miljoonaa euroa. Ottaen huomioon tämän saatavakannan vähäisyys ja sen positiiviselle luottotietorekisterille tarjoama vaatimattomaksi arvioitu lisäarvo, ei sen sisällyttämistä positiiviseen luottotietorekisteriin pidetä välttämättömänä.

Rekisteriin talletettavat tiedot

Rekisteriin talletettaisiin tietoja luotoista ja tuloista niiden luonnollisten henkilöiden osalta, joilla on Suomessa asuinpaikka ja suomalainen henkilötunnus. Mikäli Suomessa asuvalla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, voisi hän hakea sitä Digi- ja väestötietovirastosta, jotta hänen tietonsa voidaan tallettaa rekisteriin. Rekisteriin talletettaisiin tietoja myös henkilöistä, joilla ei ole asuinpaikkaa Suomessa, mikäli heillä on suomalainen henkilötunnus ja tuloja Suomesta. Tietoja talletettaisiin myös alaikäisten luotoista. Rekistereiden tavoitteiden kannalta on tärkeää saada tietoa myös alaikäisten velkaantumisesta.

Rekisteriin tulisi ilmoittaa tiedot kuluttajaluotoista sekä muista yksityishenkilölle myönne-
tyistä luotoista. Muita luottoja olisivat toiminimiyrittäjien omaa elinkeinotoimintaansa var-
ten ottamat luotot, mikäli luotosta peritään korkoa tai muita kuluja. Ehdotuksella pyritään
mahdollisimman täsmällisiin ja ajantasaisiin tietoihin, jotta henkilö tulee luotonmyöntö-
prosessissa arvioiduksi mahdollisimman oikeiden tietojen pohjalta. Kun luotonantajilla on
luoton myöntämistä harkitessaan käytössään entistä kattavampia ja luotettavampia tietoja
luotonhakijan luotoista ja tuloista, voidaan luottopäätös tehdä paremman tietopohjan pe-
rusteella. Tämä mahdollistaisi sekä vastuullisten luottopäätösten tekemisen että luotonan-
tajien paremman luottoriskin hallinnan. Lisäksi positiivisen luottotietorekisterin käyttöön-
otto tehostaisi merkittävästi luotonantajien luottokelpoisuusarviointiprosessia. Rekiste-
riin talletettavat tiedot olisi rajattu siihen, mikä on rekisterin käyttötarkoitusten kannalta
perusteltua ja tarpeellista.

Lähtökohtana olisi, että rekisteriin talletettaisiin mahdollisimman yhteneväiset tiedot luo-
ton käyttötarkoituksesta riippumatta siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta.
Luottojen erilaisesta luonteesta johtuen kertaluotoista ja jatkuvista luotoista talletetta-
vat tiedot tulisivat kuitenkin olemaan joiltakin osin toisistaan poikkeavia. Luottoja koske-
vat tiedot talletettaisiin rekisteriin luotto- ja velalliskohtaisesti. Talletettavia tietoja olisivat
muun muassa rekisteröidyn yksilöinti ja yhteystiedot, perustiedot luotoista, korkotiedot,
vakuustiedot (sisältäen kaiken tyyppiset vakuudet, kuten takaukset, pantit ja valtionea-
kaukset) ja lyhennyksiä koskevat tiedot. Kustakin luotosta talletettaisiin kaikki ne yksittäi-
set tiedot, jotka olisivat välttämättömiä rekisterille määriteltyjen käyttötarkoitusten eli luo-
tonannossa tehtävän luottokelpoisuuden arvioinnin ja rahoitusvakan ja luottomark-
kinoiden valvonnan ja seurannan kannalta. Rekisterin keskeisin tietosisältö muodostuisi
luotonhakijan luottokelpoisuuden arvioinnissa välttämättömistä tiedoista, jotka yleensä
ovat aina välttämättömiä myös rahoitusvakan ja luottomarkkinoiden seurannassa ja
valvonnassa. Lisäksi rekisteriin olisi tarpeen kerätä luottojen osalta myös eräitä sellaisia tie-
toja, joita käytettäisiin pelkästään rahoitusvakan ja luottomarkkinoiden seurantaan ja
valvontaan. Tämä vähentäisi näiden viranomaisten tarvetta kysyä tietoja suoraan yksittäi-
siltä toimijoilta.

Maksuviivetiedot

Rekisteriin talletettaisiin tietoja luoton takaisinmaksua koskevista maksuviiveistä, jotka
indikoiivat lähestyvistä maksuvaikeuksista siinä vaiheessa, kun luotonhakijalla ei ole vielä
maksuhäiriömerkintää luottotietolain tarkoittamissa luottotietorekistereissä. Rekisteriin
ehdotetaan talletettavaksi tiedot yli 45 päivää pitkistä maksuviiveistä. Maksuviivetiedot
ovat oleellisia arvioitaessa luotonhakijan luottokelpoisuutta. Niitä ei ehdotetussa laajuu-
dessa talleteta myöskään luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin. Tiedot
tällaisista maksuviiveistä antavat tietoa mahdollisista maksuvaikeuksista ja voivat mahdol-
listaa siten velkakierteeseen puuttumisen jo entistä varhaisemmassa vaiheessa. Ylivelkaan-
tuminen torjunnan näkökulmasta tietojen sisällyttämistä rekisteriin on pidetty tärkeänä.

Tieto maksuviiveestä ei näkyisi rekisteristä saatavalla luottotietoraportilla enää sen jälkeen, kun luotto on maksettu ajan tasalle ja tieto tästä on välittynyt positiiviseen luottotietorekisteriin. Merkille pantavaa olisi myös, että tietoja saisi käyttää luotonantajien toiminnassa vain laissa säädetyissä tilanteissa. Käsittely muihin tarkoituksiin olisi kiellettyä. Maksuviivetiedot yhdessä rekisterin sisältämien muiden tietojen kanssa muodostaisivat osaltaan myös korvaavan tietolähteen lyhennettäessä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja luottotietolain mukaisissa luottotietorekistereissä. Positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavat maksuviivetiedot eroaisivat maksuhäiriömerkinnöistä olennaisesti ennen kaikkea siinä, ettei niitä luovutettaisi rekisteristä enää sen jälkeen, kun luotto on maksettu ajan tasalle.

Lisäksi rekisteriin talletettaisiin tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on eräänntynyt kokonaan maksettavaksi.

Rekisteriin talletettavat tulotiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin myös luonnollisen henkilön tuloja koskevia tietoja, jotka ovat keskeisiä arvioitaessa luotonhakijan luottokelpoisuutta. Tulotiedoilla on olennainen merkitys myös rekisterin viranomaiskäyttäjille, esimerkiksi arvioitaessa kotitalouksien velkaantuneisuuden astetta tai niiden lainanhoitomenoja suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että luottotietorekisteristä voitaisiin saada myös ajantasaisia tietoja luotonhakijan käytettävissä olevista tuloista. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin tulotietoja Tulorekisteriyksikön ylläpitämästä tulorekisteristä, jossa jo valmiiksi olevia tulotietoja hyödynnettäisiin myös positiivisessa luottotietorekisterissä. Tulorekisteristä on tällä hetkellä saatavissa tiedot kansalaisille maksetuista yleisimmistä ansiotuloista, joita ovat palkka- ja palkkiotulot sekä eläketulot ja muut etuustulot. Tuloja koskevat tiedot eivät olisi täysin kattavia, mutta rekisteriin tallettavat tiedot kattaisivat kuitenkin merkittävän osan kansalaisten tulonmuodostuksesta, eikä luotonhakijoiden tarvitsisi enää jatkossa tältä osin itse todentaa tulojaan koskevia tietoja luottohakemuksen tekemisen yhteydessä.

Tietojen ilmoittamisen määräaika

Positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen tulisi olla mahdollisimman ajantasaisia, minkä vuoksi luottoja koskevat tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset tulisi ilmoittaa rekisteriin mahdollisimman pienellä viiveellä. Uusia luottoja koskevat tiedot tulisi ilmoittaa rekisteriin viimeistään luottosopimuksen tekemistä seuraavana kalenteripäivänä. Uusien luottojen osalta olisi erityisen tärkeää, että tiedot luotosta ilmoitetaan rekisteriin viipymättä niin pian kuin se on mahdollista. Luotonhakija voi hakea luottoja usealta eri taholta yhtäaikaaisesti ja ylivelkaantumisen ehkäisemisen kannalta on erityisen tärkeää, että kaikki myönnettyt luotot näkyisivät rekisteristä joko heti samana päivänä tai viimeistään luottosopimuksen tekemistä seuraavana päivänä. Luottosopimuksen tekemisen jälkeen tehtävät päivitykset muun muassa luoton lyhennysten ja korkojen osalta tulisi ilmoittaa rekisteriin viimeistään tietojen muuttumista seuraavana toisena arkipäivänä. Niiden osalta tietojen

ilmoittaminen rekisteriin ei olisi yhtä kiireellistä kuin uusien luottojen osalta, mutta myös niiden osalta on tärkeää, että tiedot ovat mahdollisimman ajantasaisia.

Rekisteristä annettavat tiedot

Luotonantajat saisivat rekisteristä tietoja erityisesti luotonannossa tehtävää luottokelpoisuuden arviointia varten. Luotonantaja ei saisi nähtäväkseen kaikkea rekisterissä olevaa tietoa. Positiiviseen luottotietorekisteriin tallennetut tiedot koostettaisiin rekisterissä luottotietoraportiksi, josta kävisi ilmi ainoastaan ne tiedot, jotka ovat tarpeellisia tietojen käyttötarkoitusten kannalta. Laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti niistä tiedoista, jotka raportilla luovutettaisiin. Luottotietoraportilta näkyvässä tietosisällössä on otettu huomioon myös kilpailunäkökohdat, minkä vuoksi raportilta ei lähtökohtaisesti näkyisi yksityiskohtaisesti esimerkiksi yksittäisen luoton osalta maksettuja korkoja ja kuluja. Luottokelpoisuuden arvioinnin kannalta on kuitenkin oleellista, että raportilta näkyisivät kaikki luotosta maksetut erät, kuten lyhennykset, korot ja kulut. Niitä koskevat tiedot näkyisivät raportilta kaikkien luottojen osalta yhteissummana.

Positiivisella luottotietorekisterillä pyritään varmistamaan riittävän laajapohjainen ja kattava tietopohja myös viranomaisille, jotka tarvitsevat rahoitusmarkkinoiden vakauden ja luottomarkkinoiden valvontaan ja seurantaan liittyvien tehtäviensä hoitamiseksi ja päätöksentekonsa tueksi. Tietoja luovutettaisiin ehdotetun lain mukaan Suomen Pankille, Finanssivalvonnalle, Rahoitusvakausvirastolle, kuluttaja-asiamiehelle ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti niistä tehtävistä, joita varten välttämättömiä tietoja voisi luovuttaa rekisteristä näiden viranomaisten käyttöön. Tavoitteena on, että tietoihin oikeutetuille viranomaisille olisi entistä helpompaa saada tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa luotettavia ja kattavia tietoja yhtäältä yleisemmin luottomarkkinoista sekä toisaalta yksittäisissä valvontatapauksissa. Etenkin Finanssivalvonta ja kuluttaja-asiamies valvovat myös luotonantajien toimintaa, mitä varten ne tarvitsevat myös tietoja rekisteristä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tarvitsisi tietoja kilpailunrajoituksen sisällön selvittämiseksi. Tehtävä liittyy luottomarkkinoiden toimintaan, mistä syystä tiedonsaantioikeutta on pidetty tarpeellisena ja perusteltuna rekisterin tarkoitusten kannalta. Lisäksi sillä olisi tarve saada rekisteristä välttämättömät tiedot, jotta se voi tehdä esityksiä, aloitteita ja huomautuksia kilpailun edistämiseksi ja kilpailua rajoittavien säännösten ja määräysten purkamiseksi sekä toimialaansa liittyviä tutkimuksia, selvityksiä ja vertailuja. Myös näillä lakisääteisillä tehtävillä on yhteys luottomarkkinoiden seurantaan. Lisäksi mahdollisuus tehdä erilaisia tutkimuksia esimerkiksi kuluttajien asemaan liittyen voisi edistää myös ylivelkaantumisen torjuntaan liittyvää tavoitetta.

Esityksen mukaan näillä viranomaisilla olisi oikeus saada tehtäviensä edellyttämät välttämättömät tiedot. Viranomaisten tehtävät ja tarpeet ovat keskenään erilaisia. Luovuttavat tiedot tulisi antaa anonymisoidussa tai pseudonymisoidussa muodossa, mikäli se on riittävää tietojen käyttötarkoituksen kannalta. Suoria tunnistetietoja sisältäviä henkilötietoja

olisi välttämätöntä luovuttaa lähinnä yksittäisissä tapauksissa, kuten konkreettisia valvontatapauksia varten.

Lisäksi tietoja voisi luovuttaa rekisteristä Tilastokeskukselle tilastointia varten. Rekisteristä saatavien tietojen pohjalta Tilastokeskus voisi tehtäviensä mukaisesti huolehtia yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. Tilastokeskuksen tuottamia tietoja voitaisiin hyödyntää monenlaisessa toiminnassa, kuten ylivelkaantumisen torjuntaan tai siihen liittyviin ongelmiin pureutuviissa politiikka- ja lainsäädäntöhankkeissa tai erilaisissa tutkimuksissa. Tilastokeskuksella on tilastolain (280/2004) nojalla laaja oikeus saada tietoja valtion viranomaisilta, jotka ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot hallussaan olevista tietoaaineistoista. Koska esityksen mukaan positiivisen luottotietorekisteristä luovutettaisiin tietoja ainoastaan sitä koskevassa laissa säädettyihin tarkoituksiin, olisi asiasta säädettävä erikseen ehdotetussa laissa.

Tiedot viranomaisille ja luotonantajille luovutettaisiin lähtökohtaisesti teknisen rajapinnan avulla. Koska viranomaisten välisistä rajapintaluovutuksista säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019), jäljempänä *tiedonhallintalaki*, ei asiasta olisi tarpeen ottaa säännöksiä ehdotettuun lakiin. Tiedonhallintalain 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan kuitenkin toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä lain 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Tiedonhallintalain 24 §:n mukaan viranomainen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja yksityiselle toimijalle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Tekninen rajapinta voidaan avata lain 22 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä siten kuin mainitussa pykälässä säädetään. Tiedot luovutettavan viranomaisen on tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia.

Tietojen säilytysaika

Rekisterissä talletettaisiin luoton tiedot luoton koko elinkaaren ajan. Kaikkia rekisterin sisältämiä tietoja ei kuitenkaan olisi tarpeen säilyttää rekisterissä koko luoton elinkaarta, vaan ne poistettaisiin laissa säädettyjen aikojen puitteissa. Rekisteriin talletettavat luotto-kohtaiset tiedot säilytettäisiin kertaluottojen osalta rekisterissä niin kauan, kunnes luotto

on kokonaisuudessaan maksettu pois. Tämän jälkeen tietojen säilyttämiselle rekisterissä ei olisi enää tarvetta. Jatkuvien luottojen osalta tiedot säilytettäisiin rekisterissä siihen saakka, kun luottosopimuksen voimassaolo on päättynyt. Luottotietoraportilla näkyisi vain ajantasaiset tiedot, eikä tietoja esimerkiksi päättyneistä luottosopimuksista tai maksuvii-veistä luovutettaisi. Tietojen poistamisen jälkeen tietoja ei tuhottaisi pysyvästi, vaan tiedot olisi arkistoitava viiden vuoden ajan. Arkistossa säilytettyjen tietojen luovuttaminen olisi sallittua vain laissa säädetyille viranomaisille. Poistettujen tietojen säilyttäminen ehdote-tulla tavalla olisi tarpeellista etenkin rekisterin käytön valvonnan vuoksi. Myös kuluttajan-suojalaissa säädetään, että luotonantajan on säilytettävä tiedot toimista, jotka on tehty kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi, viiden vuoden ajan siitä, kun luotto on koko-naisuudessaan erääntynyt maksettavaksi.

Vapaaehtoinen luottokielto

Positiiviseen luottotietorekisteriin voitaisiin tallettaa tieto rekisteröidyn tekemästä vapaa-ehtoisesta luottokiellosta. Merkinnän tarkoituksena olisi, että luotonantaja voi suhtautua luotonantoon tällaisen henkilön osalta erityisellä varovaisuudella ja huolellisuudella. Va-paaehtoinen luottokielto voi olla tarpeellinen erityisesti tilanteissa, joihin liittyy kohonnut riski rekisteröidyn henkilötietojen mahdollisesta väärinkäytöstä, kuten luoton hakeminen toisen henkilön henkilötiedoilla. Vapaaehtoista luottokieltoa on pidetty tärkeänä keinona myös rekisteröidyn oman talouden hallinnassa.

Luottokieltomerkinnän tekemisen yhteydessä ilmoitettaisiin tieto siitä, onko sen tekemi-sen syynä kohonnut riski henkilötietojen väärinkäytölle, rekisteröidyn taloudenhallintaan liittyvä syy tai muu syy. Näin tiedon merkinnästä saava luotonantaja osaa arvioida pa-remmin sitä, mikä merkitys merkinnälle tulisi yksittäisessä tilanteessa antaa. Vapaaehtoi-nen luottokielto olisi joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Rekisteröity voisi koska tahansa poistaa tai uusia luottokiellon tai muuttaa sitä. Vapaaehtoisen luottokiellon tekeminen rekisteriin olisi henkilölle maksutonta.

Tieto vapaaehtoisesta luottokiellosta voitaisiin rekisteröidyn suostumuksella luovuttaa luottotietotoiminnan harjoittajalle luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin tallettamista ja rekisteristä luovuttamista varten.

Tietosuojaperiaatteiden huomioiminen

Esityksessä on pyritty huomioimaan tietosuojaperiaatteet, kuten käsiteltävien henkilötie-tojen minimointi- ja täsmällisyysvaatimus, sekä riskiperusteinen lähestymistapa. Tietojen minimointivaatimuksen mukaisesti henkilötietojen käsittely rajoitettaisiin siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten tietoja käsitellään, eikä henkilötie-toja käsiteltäisi tarpeettomasti. Rekisterinpitäjän olisi toteutettava kaikki mahdolliset koh-tuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Täsmällisyysvaatimuksen

mukaisesti pyrittäisiin siihen, että henkilötiedot ovat niin ajantasaisia kuin kohtuullisin toimenpitein on mahdollista, jotta henkilö tulee arvioiduksi oikeiden tietojen pohjalta. Tietojen ilmoittaja vastaa sen omassa toiminnassaan käsittelemiensä henkilötietojen lainmukaisesta käsittelystä rekisterinpitäjänä ja siitä, että sen luovuttamat tiedot ovat virheettömiä ja ajantasaisia. Laissa asetettaisiin lisäksi tietojen ilmoittajalle nimenomainen velvollisuus huolehtia tietojen oikeellisuudesta. Ehdotettu huolellisuusvelvollisuus on perusteltu siitä syystä, että ehdotetun kaltaisessa laaja-alaisessa tietojärjestelmäkokonaisuudessa rekisterinpitäjän olisi muutoin vaikea varmistua käsiteltävien henkilötietojen täsmällisyydestä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan vaatimuksen mukaisesti. Käsittelyyn liittyviä riskejä minimoitaisiin ehdotetulla tarkkarajaisella sääntelyllä, jossa muun muassa rajoitettaisiin käyttötarkoituksia, joihin rekisteristä saatavia tietoja saataisiin käyttää.

Luottotietoreporttien käytön valvonta

Positiivisen luottotietorekisterin raporttien käyttämistä osana kuluttajansuojalaissa säädettyä luottokelpoisuuden arviointivelvollisuuden noudattamista valvoisivat kuluttajansuojaviranomaiset, joita ovat kuluttaja-asiamies sekä omien valvottaviensa osalta Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Tässä suhteessa valvontatehtävä olisi luonteeltaan luotonantajien menettelytapojen valvontaa, joka tälläkin hetkellä kuuluu näiden viranomaisten tehtäviin. Positiivisen luottotietorekisterin raporttien hyödyntämistä ainoastaan sallittuihin käyttötarkoituksiin, kuten myös muutakin henkilötietojen käsittelyä, valvoisi tietosuojavaltuutettu. Koska näistä valvontatehtävistä on jo yleisemmällä tasolla säädetty voimassa olevassa lainsäädännössä, positiivisesta luottotietorekisteristä annettavaan lakiin ei ehdoteta erityissäännöksiä tältä osin.

Ilmoitusvelvollisuuden valvonta

Esityksen mukaan yksityishenkilöille luottoja myöntävät luotonantajat olisivat velvollisia ilmoittamaan luottokantaansa koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin. Tätä ilmoitusvelvollisuutta valvoisivat Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto omien valvottaviensa osalta. Ilmoitusvelvollisuuden valvonta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi kytkeä sen viranomaisen tehtäviin, joka valvoo muutakin kyseisen toimijan toimintaa.

Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisia olisivat myös muut yksityishenkilöille luottoja myöntävät tahot kuin tällä hetkellä Finanssivalvonnan tai Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvomat tahot. Ilmoitusvelvollisuus siten kohdistuisi tältä osin myös sellaiseen luotonantotoimintaan, joka ei ole voimassa olevan lain mukaan elinkeino-oikeudellisen lupamenettelyn tai rekisteröintivelvollisuuden piirissä. Käytännössä kyse on yritysluotonantotoiminnasta silloin, kun luotonantaja ei samalla harjoita muuta rekisteröintiä tai toimilupaa edellyttävää toimintaa, kuten luottolaitos- tai maksulaitostoimintaa, tai myönnä

kuluttajaluottoja. Toimilupa- ja rekisteröintivelvollisuuksien ulkopuolisten luotonantajien ilmoitusvelvollisuutta valvoisi Finanssivalvonta.

Kuluttajaluotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinti- ja valvontatehtävien siirto Etelä-Suomen aluehallintovirastolta Finanssivalvonnalle sisältyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan. Tähän liittyvä lainsäädäntö on parhaillaan valmisteltavana valtiovarainministeriössä. Perintätoiminnan harjoittajien ilmoitusvelvollisuuden valvonta jäisi edelleenkin Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. Ehdotettavat säännökset on valmisteltu näistä lähtökohdista.

Jotta positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitusvelvolliset tahot on mahdollista identifioida käytännössä, ehdotetaan säädettäväksi, että ilmoitusvelvollisten tulee ilmoittautua Tulorekisteriyksikön ylläpitämään rekisteriin. Erillinen ilmoittautumisvelvollisuus on katsottu välttämättömäksi ensinnäkin, koska osa ehdotettavien säännösten mukaisista ilmoitusvelvollisista ei kuulu elinkeino-oikeudellisen lupamenettelyn tai rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Toisekseen, merkittävä osa Finanssivalvonnan nykyisistä valvottavista ei harjoita ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa luotonantotoimintaa, mistä syystä on tarpeen tunnistaa tästä joukosta vielä erikseen ne tahot, joiden osalta ilmoitusvelvollisuutta positiiviseen luottotietorekisteriin tulee valvoa.

Valvonnallisista keinoista ehdotetaan säädettäväksi, että Finanssivalvonnalla ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolla olisi toimivalta uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen erityisesti ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitilanteissa. Kyseinen toimivalta olisi rinnakkainen näiden viranomaisten muun lainsäädännön perusteella oleviin toimivaltuuksiin nähden. Ehdotettua uhkasakkoa koskevan säännöksen myötä valvontaviranomaisella olisi pakkokeino käytössään myös tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollinen taho ei kuulu Finanssivalvonnan tai Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvonnan piiriin muun sääntelyn perusteella.

Tiedoista perittävät maksut

Tietojen saaminen rekisteristä olisi luotonantajille maksullista. Luotonantajat tulisivat saamaan positiivisesta luottotietorekisteristä merkittävän määrän tietoa, jota käytettäisiin luotonannossa luotonhakijan maksukyvyyn ja hänen taloudellisen tilanteensa sekä luotonantajan oman luottoriskin arviointiin. Positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot tuottaisivat siten luotonantajille olennaisia uusia hyötyjä nykytilaan verrattuna, minkä vuoksi tietojen luovuttamisesta olisi perusteltua periä Tulorekisteriyksikölle palvelun tuottamisesta aiheutuvia kuluja vastaava maksu. Maksu määriteltäisiin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen julkisoikeudellisia suoritteita koskevien perusteiden mukaisesti ja sen määrä vahvistettaisiin valtion maksuperustelain 8 §:n nojalla annettavalla valtiovarainministeriön asetuksella. Maksu muodostuisi siitä osasta Tulorekisteriyksikölle positiivisen luottotietorekisterin toiminnan järjestämisestä sekä järjestelmän ylläpidosta

syntyviä vuosittaisia kustannuksia, joka vastaa luotonantajille tuotettavista palveluista aiheutuvaa osuutta näistä kustannuksista sekä vastaavaa osuutta rekisterin perustamiskustannuksista vuosittaisina poistoina laskettuna. Viranomaisille luovutettavista tiedoista ei perittäisi maksua, vaan tältä osin kulut katettaisiin budjettivaroista. Alustavan arvion mukaan rekisterin viranomaiskäytön osuus rekisterin kustannuksista olisi noin 40 %. Arviota kustannusten jakaantumisesta rekisterin viranomaiskäytön ja muun käytön välille on tarkennettava myöhemmin, kun tietojärjestelmän arkkitehtuurista ja tarvittavasta henkilötyöpanoksesta on parempi käsitys. Rekisteröidyillä olisi oikeus saada heitä koskevia tietoja rekisteristä maksutta.

Yleinen tietosuoja-asetus ja sen sääntelyliikkumavara

Henkilötietojen käsittelystä säädetään suoraan yleisessä tietosuoja-asetuksessa sekä sitä täydentävässä kansallisessa yleislaissa eli tietosuojalaissa. Positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn osalta on varmistuttava siitä, että se tapahtuu yleisen tietosuojasääntelyn vaatimuksia noudattaen ja että rekisteriä koskeva lainsäädäntö toteutetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaran puitteissa.

Henkilötietojen käsittelylle on oltava yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa tarkoitettu käsittelyn yleinen oikeusperuste. Tulorekisteriyksikön suorittamaan positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn voisi soveltua oikeusperusteena sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c että e alakohta. Näistä ensiksi mainitun mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, kun se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Mainitun e alakohdan mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Ottaen huomioon, että ehdotetussa positiivista luottotietorekisteriä koskevassa laissa säädettäisiin Tulorekisteriyksikön tehtäväksi ylläpitää rekisterinpitäjänä rekisteriä ja luovuttaa tietoja niiden saantiin oikeutetuille tiedonsaajille, voidaan sen osalta henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteeksi katsoa soveltuvan paremmin edellä mainittu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Käsittely ei voi kuitenkaan suoraan perustua mainittuun yleisen tietosuoja-asetuksen kohtaan, vaan artiklan 3 kohdan mukaisesti käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Koska asiaa koskevaa lainsäädäntöä ei ole, on positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittelystä säädettävä erikseen. Silloin kun käsittely perustuu edellä kuvattuun yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, tulee jäsenvaltion lainsäädännön täyttää yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden kuten asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa säädetään.

Rekisterillä pyritään ennen kaikkea torjumaan kotitalouksien ylivelkaantumista ja mahdollistamaan entistä parempi tietopohja lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioimiseksi. Lisäksi tarkoituksena on parantaa toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksia suorittaa rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Ehdotettavan positiivisen luottotietorekisterin voidaan edellä sille esitetyt perusteet huomioiden katsoa täyttävän vaatimuksen yleisen edun mukaisesta tavoitteesta ja sitä voidaan pitää oikeasuhtaisena sillä tavoiteltuun päämäärään nähden ottaen huomioon rekisterillä saavutettavat esityksessä tarkemmin kuvatut hyödyt. Tavoiteltavia hyötyjä ei ole mahdollista saavuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn oikeusperusteessa voidaan säätää esimerkiksi yleisistä edellytyksistä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, käsiteltävien tietojen tyypistä, asianomaisista rekisteröidyistä, tarkoituksista joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa, säilytysajoista sekä käsittelytoimista ja -menettelyistä. Näistä säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa laissa positiiviseksi luottotietorekisteriksi.

Positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä ei käsiteltäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Tietosuoja sääntelyn yksi perustavanlaatuisista periaatteista on käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate. Sen mukaisesti henkilötiedot on aina kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettujen henkilötietojen käyttötarkoituksia olisivat käyttö luotonannossa ja rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seuranta ja valvonta. Tältä osin merkitystä on sillä, että rekisteriin talletettavat tiedot on alun perin kerätty muuta tarkoitusta varten. Luotonantajat keräävät ja muutoin käsittelevät tietoja luonnollisen henkilön luotoista omia tarkoituksiaan varten muun muassa luotonvalvonnan hoitamiseksi. Näin ollen tietojen käyttötarkoitus muuttuu siinä vaiheessa, kun luotonantajat luovuttavat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin. Vastavasti tulotietojärjestelmässä olevien tietojen käyttötarkoitus on eri kuin mitä varten niitä käsiteltäisiin positiivisessa luottotietorekisterissä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan silloin, kun käsittely tapahtuu muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi tiedot on kerätty, myöhempi käsittely voi perustua sellaiseen kansalliseen lainsäädäntöön, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen yleisen jonkin tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Yksi kyseisessä kohdassa mainituista tavoitteista on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Rekisterin tavoitteita on kuvattu edellä. Positiivisen luottotietorekisterin tavoitteita voidaan pitää tällaisina yleiseen julkiseen etuun liittyvinä tärkeinä tavoitteina. Ehdotettu sääntely

kokonaisuudessaan muodostaa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös tietojen luovuttamisesta luotonantajille ja erälle kansallisille viranomaisille. Näiden osalta rekisteristä saatavien tietojen käsittely voi perustua tilanteesta riippuen joko yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaan. Luotonantajilla olisi kuluttajansuojalakiin ehdotettujen muutosten nojalla velvollisuus kyseisessä laissa tarkoitetuissa tilanteissa tarkistaa henkilöä koskevat positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot osana velallisen luottokelpoisuuden arviointia. Tällöin käsittelyperusteena toimisi asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Lisäksi rekisterin tietoja hyödyntävillä viranomaisilla on tietyissä tilanteissa lakisääteisten tehtäviensä kautta mainittuun kohtaan perustuva oikeus käsitellä henkilötietoja.

4.2 Jatkokehitystarpeet

Positiivisen luottotietorekisterin tietosisältöä on tarkoitus laajentaa koskemaan huoneistotietojärjestelmään sisältyviä taloyhtiölainaosuustietoja heti, kun se on huoneistotietojärjestelmää koskevan lainsäädännön ja huoneistotietojärjestelmän kehitystyön kannalta mahdollista. Taloyhtiölainaosuuksia koskevia säännöksiä ei ole ollut mahdollista vielä sisällyttää lakiehdotuksiin, koska huoneistotietojärjestelmän kehittäminen on kesken tätä esitystä kirjoittaessa. Huoneistotietojärjestelmän kehitystyön aikataulu ei myöskään ole vielä tiedossa.

Taloyhtiölainojen noustua merkittävään asemaan kotitalouksien kokonaisvelkaantumisessa, on taloyhtiölainaosuustietojen sisällyttäminen positiiviseen luottotietorekisteriin ensiarvoisen tärkeää, jotta rekisteriin sisältyvät tiedot ovat riittävän kattavat ylivelkaantumisen torjunnan kannalta ja että rekisteristä saadaan mahdollisimman suuri hyöty rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden analysoinnissa ja valvonnassa.

Esityksen valmistelun aikana on tullut tässä esityksessä ehdotettujen käyttötarkoitusten lisäksi esiin muitakin mahdollisia käyttötarpeita positiiviselle luottotietorekisterille. Sen jälkeen, kun positiivinen luottotietorekisteri on saatu käyttöön, tulisi arvioida tarpeita ja mahdollisuuksia rekisterin kehittämiseksi vastaamaan myös muita perusteltuja käyttötarkoituksia.

Tarpeellista olisi selvittää esimerkiksi, voitaisiinko positiivista luottotietorekisteriä laajentaa sisältämään myös laajemmin yritysrahoitus, erityisesti mikro- ja pk-yrityssektorille myönnettyt luotot ja takaukset tällaisista luotoista. Esille on tullut, että esimerkiksi kuluttajaluottojen hintasääntely todennäköisesti suuntaa korkeariskistä luotonantoa pk-yritysluotonannon suuntaan, minkä vuoksi näiden luottojen merkitys joko yhtiömiehen asemaan kytkeytyvän henkilökohtaisen velkavastuun tai yritysrahoitukselle tyypillisten takausjärjestelyiden

kautta yksityishenkilön kokonaisvelkatilanteessa saattaa entisestään kasvaa. Lisäksi varjo-pankkitoiminnan kasvaessa trendinomaisesti yritysrahoitusmarkkinoita mahdollisesti siirtyy sellaisille luotonantajille, jotka eivät ole luottolaitosvalvonnan piirissä.

Lisäksi valmistelun aikana esiin on tuotu tarpeita hyödyntää rekisterin tietoja joiltain osin luotonvalvonnassa. Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto tulee myös parantamaan luotonantajien mahdollisuuksia hallita omaa luottoriskiään sekä luoton myöntämisen yhteydessä että jo myönnettyjen luottosopimusten muuttamiseen liittyvissä tilanteissa. Eri-tyisesti luottolaitosten osalta luottoriskien hallintaan liittyvien keinojen vahvistumisella on myönteinen vaikutus myös yleisemmin rahoitusvakauteen ja pankkisektorin häiriönsietokykyyn. Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton jälkeen olisi tärkeää arvioida, voisiko positiivista luottotietorekisteriä hyödyntäen parantaa erityisesti luottolaitosten mahdollisuuksia seurata luotonantoon liittyviä vastapuoliriskejä tehokkaammin ja kattavammin luoton koko elinkaaren aikana. Rahoitusmarkkinoiden toiminnan ja rahoitusvakauden kannalta voisi olla perusteltua, että myös luottolaitoksilla rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävänä toimijoina olisi itsellään riittävä keinovalikoima käytössään niiden toimintaan kohdistuvien riskien luotettavaksi arvioinniksi ja erityisesti nousevien ja uhkaavien riskien tunnistamiseksi. Tähän liittyviä ratkaisuja, kuten muitakin positiivisen luottotietorekisterin mahdollisia jatkokehitystarpeita, olisi tarkasteltava huolellisesti suhteessa muun muassa rekisteröityjen henkilötietojen suojan sekä kuluttajan- ja asiakkaansuojanäkökohtien kanssa.

Esitetty on myös tarve hyödyntää rekisteriä esimerkiksi perinnän suunnittelussa. Lisäksi tietoja saattaisi olla joiltain osin mahdollista hyödyntää nyt ehdotettua laajemmin eräissä viranomaisissa, kuten Verohallinnossa.

4.3 Pääasialliset vaikutukset

Valtionaloudelliset vaikutukset

Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen aiheuttaisi vuosille 2021–2024 Verohallinnolle arviolta noin 34,8 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset. Verohallinto ei voi vielä esittää jatkuvan toiminnan osalta kuin alustavia kustannus- ja käyttömenoarvioita lukuisten epävarmuustekijöiden vuoksi. Elokuun 2020 valmistelutilanteen pohjalta tehty alustava arvio perustoiminnan vuosikustannustasosta on yhteensä 9,4 miljoonaa euroa vuodessa sisältäen 41 henkilön henkilöstömenot. Kertaluonteisia kustannuksia tai vuosikustannuksia ei ole mahdollista kattaa Verohallinnon normaalien toimintamenojen puitteissa, vaan ne edellyttävät lisärahoitusta.

Positiivisen luottotietorekisterin tuottamista luottotietoraporteista perittäisiin käyttömaksuja rahoitussektorin toimijoilta valtion maksuperustelain mukaisesti omakustannusarvoon perustuen. Luottotietoraporttien tuottamiseen liittyväksi omakustannusarvoksi on

arvioitu muodostuvan kokonaisuudessaan noin 60 prosenttia perustamis- ja käyttökustannuksista, mikä osuus on tarkoitus rahoittaa käyttömaksuina. Rekisterin perustamiskustannukset on tarkoitus jakaa vuotuisiksi kustannuksiksi noin 10–12 vuoden poistoaikaa noudattaen. Omakustannusarvon osuus kustannuksista tulee tarkentumaan rekisterin perustamistyön edetessä.

Luottotietoraporteista perittävät käyttömaksut on tarkoitus veloittaa omakustannusarvoon perustuen kappalehinnoittelun mukaisesti. Yksittäisiltä raporteilta perittäviin kustannuksiin vaikuttaa paljolti luottotietoraporttien vuotuinen volyyymi, joksi on alustavasti pelkästään luottolaitosten osalta arvioitu vuositasolla noin 10 miljoonaksi kappaleeksi. Luottotietoraportilta perittävä maksu olisi tämänhetkisen arvion mukaan suuruusluokkaa enintään 1–2 euroa kappaleelta.

Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitos olisi velvollinen ilmoittamaan positiiviseen luottotietorekisteriin opintolainojen takaussaatavakantaa koskevia tietoja. Kansaneläkelaitoksen tekemän alustavan arvion mukaan tästä aiheutuvat ICT-kustannukset olisivat noin 400–460 tuhatta euroa kertaluonteisina kuluina, jotka toteutuisivat arviolta vuosina 2021–2024. Sen jälkeen ylläpitokulujen (ilman jatkokehitystä tai muita muutoksia järjestelmiin) on arvioitu olevan noin 30 000 euroa vuodessa. Näitä kustannuksia ei voida kattaa Kansaneläkelaitoksen nykyisten toimintamenojen puitteissa, vaan ne edellyttävät lisärahoitusta.

Ehdotuksella mahdollistettaisiin rekisterin tietojen käyttö eräille viranomaisille. Tältä osin ehdotuksessa ei asetettaisi uusia velvollisuuksia Suomen Pankille, Rahoitusvakausvirastolle, Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, kuluttaja-asiamiehelle tai Tilastokeskukselle. Positiivisen luottotietorekisterin hyödyntämisen mahdollistavat tietojärjestelmä- ja henkilöresurssikustannukset voidaan tämänhetkisen arvion perusteella pääosin kattaa näiden viranomaisten toimintamenojen puitteissa. Sikäli kuin lisärahoitusta viranomaisille mahdollisesti tarvitaan, kustannusten on tässä vaiheessa arvioitu olevan vain hyvin pieni osa järjestelmän rakentamiseen liittyvistä kustannuksista.

Suomen Pankin alustavan arvion mukaan sille aiheutuisi rekisterin kautta hyödynnettävien tietojen käytöstä sen omiin järjestelmiin kohdistuvia tietojärjestelmäkustannuksia sekä itse tiedon käyttöön ja sen analysointiin liittyviä kustannuksia. Suomen Pankin alustavan arvion mukaan perustamisvaiheen kustannukset olisivat sille 184 000–588 000 euroa ja jatkuvat kustannukset 79 000–158 000 vuosittain.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Ehdotettujen säännösten mukaan positiivisen luottotietorekisterin perustamisesta seuraisi, että luotonantajat ja muut vastaavat tahot olisivat laajasti velvollisia ilmoittamaan luottokantaansa koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin. Tämä olisi luonteeltaan uuden tyyppinen velvoite rahoitussektorille. Ilmoitusvelvollisuuden valvontaan

liittyvät viranomaistehtävät ehdotetaan jaoteltavaksi Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston kesken noudattaen vastaavaa tehtäväjakoja kuin miten ilmoitusvelvollisiin tahoihin liittyvä toimilupa- tai rekisteröintivelvollisuuteen liittyvä elinkeino-oikeudellinen valvonta on järjestetty.

Esitystä valmisteltaessa on arvioitu, että ilmoitusvelvollisuuden valvonnasta ei tulisi aiheutumaan merkittäviä lisätehtäviä Finanssivalvonnalle tai Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Keskeinen osa ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnasta tapahtuu käytännössä samalla, kun Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö seuraa rekisterin toimintaa tekniseltä kannalta. Koska ehdotettujen säännösten mukaan sekä Tulorekisteriyksikön että valvontaviranomaisten on toimittava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään, ei päällekkäistä rekisterin ilmoitusliikenteen teknistä monitorointia ole tarpeen järjestää enää Finanssivalvonnan tai Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimesta.

Ehdotettu ratkaisu ilmoitusvelvollisuuden valvonnan suhteen vähentää valvontatyöhön tarvittavaa resurssitarvetta verrattuna positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvien valvontatehtävien keskittämiseen yhdelle taholle, koska ehdotetulla tavalla positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvä ilmoitusvelvollisuuden valvonta nivoutuu yhteen toimijoiden muun elinkeino-oikeudellisen valvonnan kanssa. Ilmoitusvelvollisia tahoja ovat kuitenkin myös eräät muut tahot kuin ne, jotka tällä hetkellä ovat elinkeino-oikeudellisen valvonnan piirissä. Näitä tahoja ovat erityisesti toimilupa- ja rekisteröintivelvoitteen ulkopuoliset pienyrityksille rahoituspalveluja tarjoavat yritykset. Ehdotettujen säännösten mukaan ilmoitusvelvollisuuden valvontaa hoitaisi tältä osin Finanssivalvonta. Tämä voi aiheuttaa Finanssivalvonnalle vähäistä lisäresursoinnin tarvetta. Finanssivalvonnalle tulevaa lisäresursointitarvetta on kuitenkin tarkoituksenmukaista arvioida kokonaisuutena kuluttajaluotonantajien ja luotonvälittäjien valvonnan Finanssivalvonnalle siirtämisen yhteydessä.

Ehdotetulla uudella lainsäädännöllä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta tietosuojavaltautetun harjoittamaan henkilötietojen käsittelyä koskevaan valvontaan, sillä esityksellä ei luoda uusia tehtäviä tietosuojavaltautetulle. Tietosuojavaltautetun tehtävät seuraavat suoraan jo voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Vaikutukset kotitalouksien ja luotonsaajien asemaan

Positiivisen luottotietorekisterin perustaminen yhdessä luottokelpoisuuden arviointiin velvoittavien säännösten täsmentämisessä on keskeinen toimenpide kotitalouksien ylivelkaantumisen hillitsemisessä. Ehdotuksen on arvioitu kokonaisuutena ennaltaehkäisevän erityisesti harkitsematonta velkaantumista, sillä luotonantajilla on mahdollisuus – ja kuluttajien osalta velvollisuus – tarkistaa luotonhakijaa koskevat ajantasaiset tiedot luottotietorekisteristä luoton myöntämistä harkittaessa.

Velkavelvoitteisiin ja niiden hoitamiseen liittyvien tietojen parempi läpinäkyvyys niin luotonantajille kuin velallisille edesauttaa kotitalouksien taloudenhallintaa. Ehdotetun sähköisen asiointipalvelun kautta velalliset pääsevät tarkastelemaan velkavelvoitteita koskevia luottotietorekisteriin merkittyjä tietoja. Lisäksi velvoitteita ja niiden hoitamista koskevien tietojen parempi saatavuus luotonannossa luo kannustimen kotitalouksille harkita tarkemmin velanottoa ja hoitaa jo olemassa olevat velvoitteet täsmällisesti.

Luottotietojen kattavuuden parantumisella tulee olemaan vaikutuksia luottojen saatavuuteen ja luottojen hinnoitteluun. Kattavien luottotietojen saatavuus suoraan rekisteristä voi luotonhakijoiden näkökulmasta mahdollisesti helpottaa luottojen hakemista ja luottojen kilpailuttamista, koska luottotietoraporteilta suoraan saatavat tiedot voivat korvata nykyisin luottihakemuksilla yksityiskohtaisemmin ilmoitettavat tiedot. Tämä on omiaan lisäämään kilpailua luottomarkkinoilla. Kattavampien luottotietojen saatavuus voi kasvatata luottojen hinnoittelun asiakaskohtaisia eroja, kun lainanhakijan luottoriskiä voidaan arvioida nykyistä tarkemmin. Positiivisen luottotietorekisterin mahdollistaessa ajantasaisen tulo- ja velkatietojen tarkistamisen rekisterin käyttöönotto vaikeuttaa luottojen saatavuutta nykyiseen verrattuna erityisesti niissä tapauksissa, joissa luotonhakija velkojaan ja tulojaan koskevien puutteellisten tietojen johdosta nykyisin onnistuu saamaan luottoa, mutta luotonantaja ei luottoa olisi myöntänyt, jos tällä olisi ollut oikeat tiedot luotonhakijan veloista ja tuloista. Tämä vaikutus luotonansaannin vaikeutumiseen on rekisterille asetettujen tavoitteiden mukainen.

Ehdotuksen mukainen omaa luottokieltoa koskeva merkintä parantaa yksityishenkilöiden mahdollisuuksia ennaltaehkäistä henkilötietojen väärinkäyttöä esimerkiksi identiteettivarkauksilanteissa. Ehdotettu omaa luottokieltoa koskevan merkinnän tarkempi määrittely edesauttaa merkinnän tulkitsemista luottoa myönnettäessä sekä sitä, että rekisteröity tulee luotonannossa arvioiduksi oikeiden ja luotettavien tietojen valossa.

Luottotietoraportilta ilmenisivät ehdotuksen mukaan vähintään 45 päivän pituiset maksuviiveet, joita velallinen ei ole maksanut, sekä luoton eräännyttämistä koskeva tieto. Luottotietolain mukaan luotonantaja voi nykyisin tietyin edellytyksin ilmoittaa negatiiviseen luottotietorekisteriin velkojan ilmoittamana maksulaiminlyöntinä vähintään 60 päivää kestäneen maksuviiveen. Merkinnän tekeminen on edellytysten täytyessä velkojan harkinnassa. Velkojan ilmoittamia maksuviiveitä ei ole rekisteröity negatiiviseen luottotietorekisteriin kattavasti. Ehdotuksen mukaan luotonantajilla olisi velvollisuus ilmoittaa vähintään 45 päivää kestäneet maksuviiveet ja luoton eräännyttämistä koskeva tieto positiiviseen luottotietorekisteriin. Tämä lisää luottotietojen tasalaatuisuutta ja velallisten yhdenvertaista kohtelua, koska maksuviivetietojen näkyminen luottotietoraportilla ei olisi kunkin luotonantajan käytänteistä riippuvainen ja luottotietojen laadussa ei olisi luotonantajakohtaisia eroja.

Vaikutukset luottomarkkinoiden analysointiin ja rahoitusvakauden valvontaan

Pankkisektorin ulkopuolinen rahoituksen välitys on kasvanut viime vuosina nopeasti. Vaikka kehitys koskee erityisesti yritysrahoitusta, on toiminta laajentunut asteittain myös kotitalouksille myönnettyihin lainoihin. Erityisesti rahoitusmarkkinoiden digitalisaatio on lisännyt uudenlaisia toimijoita ja toimintamalleja. Uusien toimijoiden tulo markkinoille on näkynyt Suomessa etenkin pankkisektorin ulkopuolisten toimijoiden kotitalouksille myöntämien kulutusluottojen kasvuna. Markkinatilanne rahoitusnovaatioiden suhteen muuttuu nopeasti, jonka vuoksi uusien toimijoiden laajentuminen laajemmalle kotitalouksien rahoitukseen ei ole pois suljettua. Rahoitusmarkkinoiden vakauteen liittyvien riskien näkökulmasta uusien toimijoiden markkinoille tulo ja näiden luottokannan kasvu voi aiheuttaa rahoitusjärjestelmään liittyvien riskien kasvamista etenkin, koska osa toimijoista on keskeisiltä osin luottolaitostoimintaan liittyvien vakavaraisuus-, maksuvalmius- ja muun sääntelyn ulkopuolella. Tämä kehitys edellyttää, että luottomarkkinoita on kyettävä seuraamaan ja valvomaan nykyistä, pääasiassa luottolaitoksiin liittyvää valvontaa ja seurantaa kattavammin.

Ehdotettujen säännösten mukaan ilmoitusvelvollisia positiiviseen luottotietorekisteriin olisivat laajasti yksityishenkilöille luottoja myöntävät tahot sekä tällaisten luottojen siirronsaajat. Siten ilmoitusvelvollisia olisivat paitsi Suomessa toimiluvan tai rekisteröintivelvoitteen alaiset luottolaitokset ja muut rahoituspalveluyritykset, mutta myös tällaiset rajan yli Suomessa toimivat yritykset sekä kokonaan elinkeino-oikeudellisen rekisteröinti- tai toimilupavelvollisuuden ulkopuoliset tahot. Ilmoitusvelvollisuus ei siten määräydy rahoitusmarkkinoilla toimivan tahon muodollisen statuksen, esimerkiksi sillä olevan toimiluvan perusteella, vaan sen harjoittaman tosiasiallisen toiminnan mukaisesti. Ilmoitusvelvollisten laaja joukko mahdollistaa sen, että Suomessa toimivien rahoitussektorin yritysten yksityishenkilöille tarjoamista luotoista saadaan nykyistä huomattavasti kattavampi kuva. Tämä helpottaa sekä valvontaviranomaisten toimintaa että yhteiskunnallista päätöksentekoa toimenpiteistä, joilla pyritään entistä tehokkaammin torjumaan ylivelkaantumista ja vähentämään siitä aiheutuvia ongelmia.

Vaikkakin yksityishenkilöille myönnettyistä luotoista saadaan rekisterin myötä entistä kattavampi kuva, on syytä huomata, että valvontaviranomaisten toiminnan ja yhteiskunnallisen päätöksenteon kannalta rekisteri ei ensivaiheessa tule vielä antamaan täysin kattavaa kuvaa yksityishenkilöiden taloudelliseen tilanteeseen merkittävästi vaikuttavista taloudellisista sitoumuksista, kuten taloyhtiölainoista. Kotitalouksien kokonaisvelkaantumisen näkökulmasta taloyhtiölainoosuudet ovat nousseet keskeiseksi tekijäksi. Myös näiden mukaan ottaminen positiiviseen luottotietorekisteriin olisi tarpeen, mikä onkin tunnistettu keskeiseksi rekisterin jatkokehittämistarpeeksi.

Vaikutukset rahoitussektorin toimijoihin

Positiivisen luottotietorekisterin perustamisesta tulee koitumaan luotonantajille paitsi kustannuksia, myös hyötyjä. Kustannuksista keskeisimpiä ovat tietojärjestelmämuutoksista johtuvat kustannukset ja luottotietoraporteista veloittavat käyttömaksut. Rahoitussektorille koituvat hyödyt puolestaan muodostuvat erityisesti rahoitusprosessien tehokkuuden mahdollistumisen ja luottoriskien hallinnan kehittymisen myötä.

Luottotietorekisteri tulee aiheuttamaan ilmoitusvelvollisille luotonantajille ja muille ta-
hoille tietojärjestelmäkustannuksia erityisesti rekisteriin tehtävän ilmoitusliikenteen jär-
jestämisessä. Kustannusten merkittävin osuus muodostuu rekisterin perustamisvaiheessa. Myös luottotietoraporttien käsittelyn mahdollistaminen tietojärjestelmätekniisesti voi aiheuttaa tietojärjestelmäkustannuksia. Finanssiala ry:n jäsenpankkien arvion mukaan re-
kisterin perustamiseen liittyvät tietojärjestelmäkustannukset olisivat Suomessa toimiville luottolaitoksille noin 27–35 miljoonaa euroa, ja vuotuiset ylläpito- ja pienkehityskustan-
nukset useita miljoonia euroja. Tässä vaiheessa tehty arvio on kuitenkin vielä hyvin alus-
tava, ja lopulliset kustannukset ovat riippuvaisia rekisterin lopullista tietosisällöstä.

Luottotietoraporteista perittävät käyttömaksut jakautuvat luotonantajittain riippuen luotonantotoiminnan luonteesta. Luottotietoraporteista aiheutuvat kustannukset suh-
teessa myönnettyjen luottojen euromääriin tulevat olemaan korkeimmat euromääräisesti pienissä ja korkeariskisissä luotoissa, joissa hylättyjen luottohakemusten osuus on tyypil-
lisesti huomattavasti suurempi kuin esimerkiksi asuntoluotoissa ja asuntovakuudellisissa kuluttajaluotoissa.

Luottotietoraportteihin sisältyvät tuloja, velkoja ja velanhoitomenoja koskevat tiedot olisi-
vat ehdotuksen mukaisesti hyvin pitkälti samoja kuin mitä jo tällä hetkellä luotonannossa tyypillisesti luotonhakijoilta kerätään luottohakemusten kautta. Luotonantajat ovat vel-
voitettuja kuluttajansuojalain perusteella varmentamaan kuluttajien ilmoittamien tietojen paikkansapitävyyden. Tämä käytännössä tapahtuu esimerkiksi toimittamalla luotonanta-
jalle palkkalaskelmia tai tilioitteita, joiden käsittely on tyypillisesti manuaalilyötä. Positiivi-
sen luottotietorekisterin käyttöönotto mahdollistaa sen, että luottokelpoisuuden arvioin-
nin kannalta olennaiset tiedot saadaan ensinnäkin luotettavasta ja ajantasaisesta rekiste-
ristä sähköisesti ilman, että erilliset tietojen oikeellisuuden varmistamistoimenpiteet ovat enää yleensä tarpeen. Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto mahdollistaa kaiken kaikkiaan luotonantajien luotonantoprosessien tehostamisen, mistä koituu kustannus-
säästöjä. Luotonantajille tulevana hyötynä on myös parantuva luottoriskien hallinta luot-
toa myönnettäessä. Nämä hyödyt ovat osin toimijakohtaisia, ja hyötyjen euromääräinen arviointi tässä vaiheessa on vaikeaa. Rekisterin kattavuus ja luonne huomioiden on kuiten-
kin perusteltua katsoa, että hyödyt rahoitussektorille ovat merkittävät.

Ehdotuksen mukaan luotonantajalla olisi oikeus käyttää positiivisesta luottotietorekisteristä saatavia luottotietoraportteja luoton myöntämisessä ja tähän rinnastettavissa tilanteissa, luotonhoitokyvyn kannalta olennaisten luottosopimusmuutosten yhteydessä sekä takauksen tai pantin antamisen tai hyväksymisen yhteydessä. Ehdotetut luottotietoraporttien sallitut käyttötarkoitukset ovat negatiivisen luottotietorekisterin sallittuja käyttötarkoituksia suppeammat. Negatiivisen luottotietorekisterin tietoja on mahdollista käyttää laajemmin esimerkiksi luotonvalvonnassa ja perinnän suunnittelussa. Positiivisen luottotietorekisterin tietojen sallittuja käyttötarkoituksia ei ehdoteta yhtä laajaksi, koska positiivisen luottotietorekisterin raportin sisältämä tieto poikkeaa luonteeltaan nykyisistä negatiivisen luottotietorekisterin raporteista. Positiivisen luottotietorekisterin luottotietoraporttien sallitut käyttötarkoitukset kuitenkin arvioidusti turvaavat riittävällä tavalla luotonantajien luottoriskien hallinnan tarkoituksenmukaisella ja oikeasuhtaisella tavalla luottoriskien hallinnan kannalta keskeisissä tilanteissa, eli juuri luoton myöntämisessä ja luottosopimusmuutoksissa. Verrattuna nykytilaan luottoriskien hallinta arvioidusti kehittyy merkittävästi.

4.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset henkilötietojen suojaan

Laissa säädettäisiin luonnollisten henkilöiden luotto- ja tulotietojen tallettamisesta viranomaisen ylläpitämään positiiviseen luottotietorekisteriin ja näiden tietojen luovuttamisesta luotonantajille sekä eräille viranomaisille. Ehdotetulla sääntelyllä on siten vaikutuksia henkilötietojen suojaan. Esityksen suhdetta yleiseen tietosuojasetukseen on tarkasteltu lähemmin jaksossa 4.1.

Ottaen huomioon käsiteltävien henkilötietojen laajuus, keskitetyn uuden viranomaisrekisterin perustaminen ja käsittelyn luonne voidaan arvioida, että käsittely ehdotetun positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä voi periaatteessa aiheuttaa luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta riskejä. Riskinä esimerkiksi on, että rekisterin tietoja käytetään lainvastaisesti tai että tietoihin kohdistuu tietoturvaloukkauksia.

Henkilötietojen suojaan liittyvien riskejä pyrittäisiin minimoimaan sillä, että laissa säädettäisiin tarkkarajaisesti tiedoista, joita rekisteriin talletettaisiin ja rekisteristä luovutettaisiin. Rekisteriin ei talletettaisi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai muutoin arkaluonteisia henkilötietoja. Laissa säädettäisiin lisäksi tarkasti käyttötarkoituksista, joihin rekisteröityä koskevia positiivisia luottotietoja voitaisiin käyttää. Tietoja ei voitaisi lähtökohtaisesti käyttää muihin tarkoituksiin kuin luotonantoon ja siihen rinnastuviin tilanteisiin sekä rahoitusvakan ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Tällä voitaisiin vähentää myöhempään henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Ehdotetuilla tarkkarajaisilla

säännöksillä pyritään minimoimaan henkilötietojen suojaan kohdistuvat mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

Lisäksi on huomattava, että yleisestä tietosuojasääntelystä itsestään seuraa lukuisia vaatimuksia rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle henkilötietojen käsittelyyn liittyen. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään lisäksi rekisteröidyn oikeuksista, kuten oikeudesta saada tietoja henkilötietojensa käsittelystä, oikeudesta tarkastaa itseään koskevat tiedot sekä oikeudesta henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen. Yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset tulee ottaa positiivisen luottotietorekisterin kehityksessä ja toiminnassa huomioon. Rekisterinpitäjän on otettava muun muassa huomioon sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan vaatimukset siten kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään myös tietoturvallisuudesta. Lisäksi positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä noudatettavista tietoturvallisuusvelvoitteista säädetään myös muualla lainsäädännössä, kuten tiedonhallintalaissa.

Rekisteröidyn tiedollisten oikeuksien edistämiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että rekisteröidyllä olisi mahdollisuus päästä häntä koskeviin tietoihin sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun käyttö olisi maksutonta. Henkilöllä olisi tätä kautta nykyistä paremmat mahdollisuudet saada kattavat tiedot omasta taloudellisesta tilanteestaan yhdestä paikasta, mikä voi edistää yksilöiden ja kotitalouksien talouden hallintaa. Sähköisen asiointipalvelun avulla henkilön olisi myös mahdollista valvoa rekisterissä olevien tietojen oikeellisuutta ja sitä, keille tietoja rekisteristä on luovutettu. Rekisteröidyllä olisi myös mahdollisuus ilmoittaa rekisteriin vapaaehtoista luottokieltoa koskeva merkintä ja sallia merkinnän luovuttaminen luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin, mikä myös edistäisi henkilön tiedollista itsemääräämisoikeutta ja auttaisi esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö epäilee omien henkilötietojensa väärinkäyttöä.

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Positiivisella luottotietorekisterillä voidaan arvioida olevan positiivisia vaikutuksia yhdenvertaisuuden näkökannalta. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta voidaan pitää ongelmallisena käytäntöjä, joissa yksilöä koskevassa päätöksenteossa annetaan merkitystä sille, millaista ihmisryhmää tämä edustaa. Tällaisia käytänteitä on esiintynyt luottomarkkinoilla jonkin verran. Esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa ja tietosuojavaaltuetun toimistossa on ollut ratkaistavana asioita, joissa luotonantoa koskevassa päätöksenteossa on annettu epäasianmukaista merkitystä sille, minkälaisiin ihmisryhmään henkilö kuuluu. Myös Finanssivalvonta on kiinnittänyt pankkien huomiota asiakkaiden syrjimättömän kohtelun vaatimukseen luotonmyönnössä.

Esimerkiksi niin sanotuissa scoring-menetelmissä on voitu käyttää syrjintäperusteisiin liittyviä tilastollisia pisteytyksiä, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti siihen, myönnetäänkö

henkilölle luotto vai ei ja millaisin ehdoin. Tällaisten syrjäntäperusteisiin kuuluvien tekijöiden käyttö scoring-menetelmissä voi usein olla yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) kiellettyä syrjintää. Etenkin tekoälyn ja algoritmien yleistyessä tällaisten menetelmien käyttö voi entisestään kasvaa. Tilastolliset yleistykset eri ihmisryhmien toiminnasta eivät kuitenkaan useinkaan kuvaa yksittäisen henkilön tilannetta ja anna luotettavaa kuvaa henkilön luottokelpoisuudesta.

Voidaan arvioida, että positiivinen luottotietorekisteri vähentää syrjivien kriteerien käyttöä scoring-menetelmissä, sillä luotonantajat saisivat rekisterin kautta luotettavasti ja kattavasti tietoa yksittäisen henkilön maksukykyyn vaikuttavista seikoista. Tämä mahdollistaa entistä yksilökeskeisemmän arvioinnin osana henkilön luottokelpoisuusarviointia ja voi siten vähentää riskiä henkilöiden syrjinnälle tiettyyn ihmisryhmään kuulumisen vuoksi.

Esityksen valmistelussa on arvioitu myös sitä, keiden henkilöiden luottoja koskevat tiedot tulisi rekisteriin tallettaa tavalla, joka olisi yhtäältä tietoturvallinen ja toisaalta myös yhdenvertaisuutta edistävä. Tietojen ilmoittamisen rekisteriin tulisi olla pakollista vain silloin, kun henkilöllä on suomalainen henkilötunnus. Muussa tapauksessa samaan henkilöön liittyvien tietojen yhdistäminen rekisterissä ei ole mahdollista, eikä rekisteröityä voida luotettavasti yksilöidä järjestelmässä. Tietojen tallettaminen rekisteriin esimerkiksi pelkästään nimen ja syntymäajan perusteella ei olisi tietoturvallista. Toisaalta yhdenvertaisuuden kannalta voisi olla ongelmallista, mikäli tietojen tallentamisen edellytyksenä olisi suomalainen henkilötunnus ilman mahdollisuutta saada henkilötunnusta käyttöön. Tämä voisi mahdollisesti heikentää ulkomaalaisten mahdollisuutta saada luottoa.

Lakiehdotuksen mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin tiedot luotoista sellaista luonnollisten henkilöiden osalta, joilla on luottoa myönnettäessä asuinpaikka Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Henkilöillä, joilla on Suomessa asuinpaikka, on yleensä myös suomalainen henkilötunnus joko Suomen kansalaisuuden, EU-oleskelu oikeuden rekisteröinnin tai oleskeluluvan saamisen kautta. Jos Suomessa asuvalla ulkomaalaisella ei olisi suomalaista henkilötunnusta, voisi hän hakea sitä Digi- ja väestötietovirastosta, jotta hänen tietonsa voitaisiin tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin. Tietojen rekisteröiminen positiiviseen luottotietorekisteriin olisi väestötietojärjestelmässä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 9 §:n 4 kohdassa tarkoitettu erityinen ja perusteltu syy, jonka vuoksi suomalainen henkilötunnus on tarpeen.

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen rekisteriin olisi ulkomaalaisten henkilöiden osalta vain silloin, kun heillä on suomalainen henkilötunnus. Mikäli Suomessa asuvalla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, ei hänen osaltaan olisi velvollisuutta tietojen ilmoittamiseen, eikä tietoja voitaisi tallettaa rekisteriin. Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että myös ulkomaalaisilla henkilöillä on mahdollisuus saada tietonsa rekisteröityä positiiviseen luottotietorekisteriin. Tämä voi edistää myös ulkomaalaisten henkilöiden

mahdollisuutta saada luottoa. Tiedot voitaisiin tallettaa rekisteriin luotettavasti ja tietoturvallisesti suomalaisen henkilötunnuksen avulla.

Lisäksi järjestelmään saisi tallettaa tiedot luotoista, jotka suomalainen luotonantaja myöntää henkilölle, jolla ei ole asuinpaikkaa Suomessa, mikäli hänellä on suomalainen henkilötunnus ja hän saa tuloja Suomesta. Säännös mahdollistaisi tältä osin myös ulkomailla asuvien henkilöiden tietojen tallettamisen rekisteriin. Sen nojalla rekisteriin voisi tallettaa tietoja myös esimerkiksi turvapaikanhakijasta, jolla ei ole virallisesti asuinpaikkaa Suomessa, mikäli hänellä on suomalainen henkilötunnus ja tuloja Suomesta. Myös tältä osin ehdotusta voidaan pitää yhdenvertaisuuden kannalta myönteisenä.

Valmistelun aikana on selvitetty myös mahdollisuutta rekisteröidä positiiviseen luottotietorekisteriin tieto ulkomaalaisen henkilön ulkomaisesta henkilötunnisteesta. Ulkomaisten henkilötunnusteiden luotettavuuden ja tietoturvallisuuden varmistamiseen liittyisi kuitenkin epävarmuutta ja huomattavia vaikeuksia, minkä vuoksi suomalaisen henkilötunnuksen edellyttämistä rekisteröinnissä on pidetty parempana vaihtoehtona. Tämä ratkaisu myös asettaa ulkomaalaiset yhdenvertaisempaan asemaan, sillä kaikissa maissa ei ole käytössä suomalaiseen henkilötunnukseen rinnastettavaa yksilöintitunnistetta, joka voitaisiin rekisteriin tallettaa.

Esityksessä ehdotetaan edellyttäväksi nimenomaisesti kuluttajansuojalaissa, että luotonantaja lähtökohtaisesti tarkistaa henkilön tiedot luottotietorekisteristä osana laissa tarkoitettua luottokelpoisuuden arviointia. Tietojen merkitseminen rekisteriin ei kuitenkaan olisi edellytys luoton myöntämiselle, eikä se, ettei tietoja talleteta rekisteriin sellaisen ulkomaalaisen osalta, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, poissulkisi hänen mahdollisuuttaan saada luottoa. Luotonantajan tulisi arvioida näissä tilanteissa luotonhakijan luottokelpoisuus muiden käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin

Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotolla on tarkoitus torjua ylivelkaantumista. Ylivelkaantumisella voi olla vaikutusta yksilön terveyteen ja hyvinvointiin negatiivisella tavalla.

Ylivelkaantuminen on viimeisen 10 vuoden aikana lisääntynyt Suomessa. Vuonna 2020 julkaistu selvitys *”Katsaus viime vuosien ylivelkaantumiskehitykseen”* osoitti, että ylivelkaantumiskehitys on kuitenkin ollut erilaista eri väestöryhmissä. Selvitys osoitti, että naisten ylivelkaantuneisuus on suhteellisesti lisääntynyt ja miesten vähentynyt. Toinen selkeä piirre on ylivelkaantumisen väheneminen alle 25-vuotiailla nuorilla. Nuorten ylivelkaantuminen väheni lähes kaikilla ylivelkaantumismittareilla. Poikkeuksena oli nuorten ulosottovelkojen euromääräinen kasvu, eli ylivelkaantuneet nuoret olivat velkaantuneet suuremmista summista tarkasteluajanjakson lopussa kuin sen alussa. Selvityksessä tarkasteltiin myös

ulosotossa olevien henkilöiden sosioekonomista asemaa erinäisten muuttujien avulla. Selvityksen mukaan matalassa sosioekonomisessa asemassa olevien lukumäärä ja suhteellinen osuus korostuivat kaikilla käytetyillä mittareilla korkeassa sosioekonomisessa asemassa oleviin verrattuna.

Ylivelkaantuminen vaikuttaa velkaantuneen yksilön ja kotitalouden elämään monin tavoin. Ylivelkaantuminen voi vaikuttaa myös yksilön terveyteen ja hyvinvointiin eri tavoin. Ylivelkaantumiseen liittyvät taloushuolet voivat vaikuttaa terveydentilaan. Ylivelkaantumisen yhteyksiä myöhempään krooniseen sairastavuuteen on Suomessa selvitetty esimerkiksi tutkimushankkeessa Lamakausien sosiaaliset seuraukset. Ylivelkaantuneisuudessa stressiä voi tutkimusten mukaan aiheuttaa niin jokapäiväisen selviytymisen hankaluus kuin myös varsinainen velkataakka. Stressiä voi aiheuttaa erityisesti elinikäiseltä vaikuttavat ylivelkatilanteet sekä velkojen mahdollinen kasvaminen korkojen kertymisen myötä.

Velkaantuneisuuden aiheuttama kuluttava stressi on tutkimusten mukaan yhteydessä monenlaisiin ongelmiin, jotka voivat olla psyykkisiä, fyysisiä ja terveydellisiä. Kansallisissa velkaantumista koskevissa tutkimuksissa velkaantuneilla on havaittu olevan erityisesti mielenterveysongelmia ja muita sairauksia sekä psykososiaaliseen stressiin viittaavia oireita. Ylivelkaantumisen torjumisen voidaan katsoa edistävän kansanterveyttä. Ylivelkaantuneisuus ennustaa kansallisten tutkimusten perusteella vahvasti kroonisten sairauksien alkamista ja myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. On kuitenkin jossain määrin epäselvää, voidaanko ylivelkaantumisella ja terveydentilan heikkenemisellä katsoa olevan suora kausaalisuhte. Tällaiseen johtopäätökseen on kuitenkin päädytty eräissä kansainvälisissä tutkimuksissa.

Positiivinen luottotietorekisteri on uusi merkittävä ylivelkaantumisen torjuntaan liittyvä työkalu. Suomessa valmistellaan parhaillaan monenlaisia muitakin toimenpiteitä, joilla pyritään torjumaan ylivelkaantumista. Näiden toimenpiteiden kumulatiivisia vaikutuksia kotitalouksien ylivelkaantumiseen ja sen ennaltaehkäisyyn on vaikea tässä vaiheessa arvioida, minkä vuoksi luotettavia arvioita esityksen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä vaikutuksista on vaikea esittää. Voidaan kuitenkin arvioida, että ylivelkaantumisen ehkäisemiseen tähtäävällä positiivisella luottotietorekisterillä voidaan jossain määrin vähentää myös ylivelkaantumisesta seuraavia negatiivisia terveydellisiä ja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Rekisterinpitäjän valinta

Oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin vetämä ministerityöryhmä teki 24.10.2019 päätöksen, jonka mukaan sääntelyä positiivisen luottotietorekisterin perustamiseksi lähdetään valmistelemaan siitä lähtökohdasta, että rekisteri on keskitetty ja julkisen vallan (viranomaisen) ylläpitämä. Luottotietorekisterin perustamiseen liittyvä keskeinen kysymys onkin ollut se, mikä organisaatio soveltuisi parhaiten perustettavan uuden rekisterin rekisterinpitäjäksi. Rekisterin valmistelun yhteydessä mahdollisina rekisterinpitäjinä ovat olleet esillä Finanssivalvonta, Rahoitusvakuusvirasto, Valtiokonttori, Suomen Pankki sekä Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö.

Luottotietorekisterin valmistelun eri vaiheissa on arvioitu edellä mainittujen organisaatioiden mahdollisuuksia luottotietorekisterin tulevana rekisterinpitäjänä toimimiseen sekä tässä ominaisuudessa vastata luottotietorekisterin tarvitseman tietojärjestelmän rakentamisesta ja siihen liittyvistä järjestelmän määrittelyn, suunnittelun ja sen hankinnan edellyttämistä moninaisista toimenpiteistä. Arvioinnissa erityistä huomiota on kiinnitetty olemassa olevista tietojärjestelmäratkaisuista mahdollisesti saatavissa oleviin synergiahyötyihin sekä rekisterinpitäjän aikaisempaan kokemukseen vastaavan kaltaisten tietojärjestelmäratkaisujen toteutuksessa ja sitä kautta tulevaan tosiasialliseen kykyyn vastata rekisterin käyttöönoton edellyttämistä toimenpiteistä rekisterille asetettujen aikatauluta-voitteiden puitteissa.

Finanssivalvonnan ja Rahoitusvakuusviraston osalta todettiin, että niillä ei kokonsa tai käytettävissä olevien tietoteknisten resurssiensa puolesta ole edellytyksiä vastata rekisterin-pitoon tai rekisterin perustamiseen liittyvistä toimenpiteistä eikä siten myöskään erityistä kyvykkyyttä tällaisten tehtävien hoitamiseen etenkin ottaen huomioon tavoite saada rekisteri käyttöön varsin nopeassa aikataulussa. Selvitettäessä Valtiokonttorin edellytyksiä rekisterinpitäjänä toimimiseen on todettu, että Valtiokonttorilla ei ole tässä vaiheessa tosiasiallisia edellytyksiä ryhtyä luottotietorekisterin toteutukseen omien tietojärjestelmiensä merkittävästä kehittämisvelasta johtuen. Lisäksi on havaittu, että luottotietorekisterin rekisterinpito ei muutoinkaan soveltuisi erityisen hyvin yhteen Valtiokonttorin muiden tehtävien kanssa. Näin ollen myöskään Valtiokonttorin ei ole katsottu tulevan kyseeseen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä.

Suomen Pankin osalta edellytyksiä rekisterinpitäjänä toimimiseen on selvitetty useissa rekisterin valmistelun eri vaiheissa, ja se on nähty yhdeksi varteenotettavaksi vaihtoehdoksi luottotietorekisterin tulevana rekisterinpitäjänä. Suomen Pankilla ei kuitenkaan ole juurikaan aiempaa kokemusta henkilötietoja sisältävien laajojen rekisterien rekisterinpitäjänä toimimisesta. Suomen Pankille syntyisi siten henkilötietoja laajasti sisältävän positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpidosta kokonaan uudentyypinen tehtävä, jollaisesta sillä ei ole aiempaa kokemusta tai valmista organisaatiota tällaisen tehtävän hoitamiseksi. Tämän vuoksi on arvioitu, että rekisterin perustaminen Suomen Pankkiin vaatisi enemmän aikaa ja siitä aiheutuisi suuremmat kustannukset kuin perustettaessa rekisteri organisaatioon, joka jo valmiiksi toimii positiivisen luottotietorekisterin kaltaisen laajan henkilötietoja sisältävän rekisterin rekisterinpitäjänä. Valmistelun tuloksena onkin päädytty siihen, että rekisterinpitotehtävää ei ole tarkoituksenmukaista osoittaa Suomen Pankin hoidettavaksi vaan sen tulisi olla ainoastaan yksi rekisteriin kerättyjen tietojen käyttäjistä.

Verohallinnon Tulorekisteriyksikköä on ehdotettu luottotietorekisterin rekisterinpitäjäksi jo 4.9.2018 julkaistussa oikeusministeriön teettämässä selvityksessä positiivisia luottotietoja koskevan järjestelmän edellytyksistä (oikeusministeriön julkaisu 26/2018). Tämän perusteella Tulorekisteriyksikkö oli jo alustavasti varautunut vastaamaan luottotietorekisterin toteutuksesta sekä toimimaan sen tulevana rekisterinpitäjänä. Tulorekisteriyksikkö on myös ollut halukas ottamaan tämän tehtävän hoitaakseen. Tämän lisäksi huomiota on asiaa valmisteltaessa kiinnitetty erityisesti siihen, että Tulorekisteriyksiköllä on tulotietojärjestelmän toteutuksen kautta saatua kattavaa ja tuoretta kokemusta positiivisen luottotietorekisterin kaltaisen laajan tietojärjestelmän toteutuksesta ja käyttöönotosta sekä rekisterin jatkuvasta toiminnasta.

Tulorekisteriyksikön kohdalla asiaan vaikuttaa myös se, että luottotietorekisterin kautta saataville luottotietoraporteille tulotietojen lisäksi koostamaan myös tiedot hänelle tulorekisteriin talletetuista palkka-, eläke- ja etuustuloista. Luottotietoraporttien lisäksi tulotietoja toimitettaisiin myös rahoitusvakauden ja rahoitusmarkkinoiden seurannan ja valvonnan käyttötarkoituksiin. Luottotietorekisterin ja tulorekisterin ylläpito samassa viranomaisessa helpottaa rekistereissä olevien tietojen toimittamista tiedon käyttäjille samalla kertaa ja mahdollistaa näiden kahden rekisterin suunnittelun sillä tavoin, että ne ovat teknisessä mielessä keskenään mahdollisimman hyvin yhteensopivia.

Edellä selostetuilla perusteilla on päädytty siihen, että luottotietorekisterin rekisterinpitäjäksi olisi tarkoituksenmukaisinta nimetä Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö.

Rekisterin tekninen toteutus

Luottotietorekisterin valmistelun yhteydessä on tullut ratkaistavaksi myös kysymys siitä, tulisiko perustettava uusi rekisteri toteuttaa rekisteripohjaisena vai kyselypohjaisena ratkaisuna. Rekisteripohjaisessa ratkaisussa tiedot ilmoitetaan ja talletetaan yhteen keskitettyyn rekisteriin, josta tietoja välitetään rekisterin tiedon käyttäjille sen mukaisella aikataululla ja tietosisällöllä kuin ne tietoja omassa toiminnassaan tarvitsevat ja ovat oikeutettuja saamaan. Rekisteripohjaisessa ratkaisussa luotonantajan näkökulmasta riittävää on luottoa koskevien tietojen ilmoittaminen keskitettyyn rekisteriin aina silloin, kun niissä tapahtuu muutoksia. Tämän jälkeen rekisteri huolehtii tietojen välittämisestä edelleen tiedon käyttäjille. Kyselypohjaisessa ratkaisussa rekisteri taas tekisi kyselyn jokaisen luottolaitoksen järjestelmiin aina, kun tietoja tietyn henkilön tai tiettyjen luottojen osalta tarvittaisiin. Luottolaitosten järjestelmät palauttaisivat tällöin ajantasaisen tiedon kysytyistä luotoista ja luottotietorekisteri välittäisi tiedot edelleen tietoja kysyneelle rekisterin tiedon käyttäjälle sen sisältöisenä kuin se tietoja omassa toiminnassaan tarvitsee.

Luottotietorekisterissä valmistelutyön lähtökohtana on ollut sen toteuttaminen rekisteripohjaiseen ratkaisuun perustuen. Valmistelutyön aikana ei ole tullut esille seikkoja, jotka erityisesti puoltaisivat kyselypohjaista ratkaisua. Luotonantoa koskevan käyttötarkoituksen osalta vaikuttaisi siltä, että kumpi tahansa ratkaisu olisi mahdollinen ja kattaisi ne käyttötarpeet, joita luotonannossa luottotietorekisteriin kohdistuu. Sen sijaan rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannan ja valvonnan käyttötarkoituksesta seuraavat vaatimukset näyttäisivät olevat tarkoituksenmukaisella tavalla toteutettavissa ainoastaan rekisteripohjaisessa ratkaisussa, jossa tiedot ovat valmiiksi kerättyinä yhteen keskitettyyn rekisteriin. Tässä käyttötarkoituksessa kerralla tarvittavat luottolaitosten lainakantaa koskevat tiedot ovat volyymiltaan niin suuria, että niiden välittäminen ei vaikuttaisi olevan luotettavasti toteutettavissa kyselypohjaisen ratkaisun avulla, ja kyselyjen vaatimista tietojärjestelmäratkaisuista tulisi joka tapauksessa huomattavan raskaita ja monimutkaisia sekä kalliita toteuttaa. Tämä koskee rekisterin itsensä lisäksi myös kyselyistä luottolaitosten tietojärjestelmille seuraavia toiminnallisia vaatimuksia. Rekisterin käytettävyyden varmistaminen myös rahoitusvakauden ja rahoitusmarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa puoltaa siten vahvasti sen toteuttamista rekisteripohjaisena ratkaisuna.

Perustettavalle rekisterille on myös asetettu tavoitteeksi, että sen tulisi olla myöhemmissä vaiheissa tarvittaessa helposti laajennettavissa muihinkin kuin niihin käyttötarkoituksiin, jotka toteutetaan rekisterin käyttöönoton ensimmäisissä vaiheissa. Näistä muista käyttötarkoituksista rekisterille kohdistuvia toiminnallisia vaatimuksia ei kuitenkaan ole pystytty tarkemmin selvittämään vielä tässä vaiheessa. Tämän vuoksi on hyvin epävarmaa, olisivatko ainakaan kaikki tällaiset muut käyttötarkoitukset myöhemmin toteutettavissa tarkoituksenmukaisella tavalla, tai jopa lainkaan, kyselypohjaisen järjestelmän varaan. Näin ollen on mahdollista, että kyselypohjainen ratkaisu ei mahdollistaisi myöskään rekisterin myöhempiä jatkokehittämiä siten kuin tavoitteeksi on asetettu. Myös rekisterin mahdollisen

myöhemmän laajennettavuuden varmistaminen puoltaa siten sen toteuttamista rekisteripohjaisena ratkaisuna.

Kokonaisuutena arvioiden luottotietorekisterin toteuttaminen rekisteripohjaisena ratkaisuna varmistaa sille asetettujen tavoitteiden toteutumisen pitkällä aikavälillä merkittävästi kyselypohjaista ratkaisua varmemmin ja luotettavammin. Luottotietorekisteri ehdotetaan sen vuoksi toteutettavaksi rekisteripohjaiseen ratkaisuun perustuvana.

Maksuviivetiedot

Useat eri sidosryhmät korostivat valmistelun aikana, että maksuviivetietojen sisällyttäminen rekisteriin ja rekisteristä saataville luottotietoraporteille on perusteltua niin ylivelkaantumisen estämisen näkökulmasta kuin siitä näkökulmasta, että positiivisen luottotietorekisterin tuottama raportti mahdollisimman luotettavasti heijastaisi luotonhakijan kykyä suoriutua velvoitteistaan ja siten toimisi asianmukaisesti luotonantajan luottoriskien hallinnan välineenä. Olemassa olevat maksuviiveet saattavat myös olennaisesti vähentää luotonhakijan käytettävissä olevaa maksuvaraa.

Esityksessä ehdotetaan, että positiivisesta luottotietorekisteristä saatavilta luottotietoraporteilta ilmenisivät vähintään 45 päivää kestäneet maksuviiveet luottokohtaisesti. Tätä aikaisempia maksuviivetietoja ei raporteilta ilmenisi. Esityksen valmistelun yhteydessä arvioitiin mainitun 45 päivän aikarajan ohella 30 ja 60 päivän aikarajoja. Lyhyemmän (30 päivää) aikarajan puolesta puhuu se seikka, että niin ammattimaisessa luotonantokäytännössä kuin IFRS9-standardien mukaan jo 30 päivää kestänyt maksuviive lähtökohtaisesti kertoo sanottavasti kohonneesta luottoriskistä, ellei kohonnutta luottoriskiä koskeva oletama ole muulla käytettävissä olevalla tiedolla kumottavissa. Standardin pohjalla ovat laajat maksukäyttäytymiseen ja luottoriskeihin perustuvat tilastotiedot. Toisaalta tätä ehdotusta vastaan puhuvana seikkana kävi ilmi, että tämän aikarajan puitteissa saattaa mahdollisesti aiheutua maksuviiveitä myös tahattomasti esimerkiksi nohduksen tai tiedonkulkuun liittyvien ongelmien vuoksi.

Puolestaan 60 päivän aikarajan puolesta puhuivat, että aikaraja olisi yhdenmukainen luottotietolain 14 §:n mukaisen velkojan ilmoittaman maksuhäiriötiedon kanssa ja että tällöin kyse ei varsin todennäköisesti olisi tahattomista maksuviiveistä. Pidemmän aikarajan arvioitiin kuitenkin mahdollisesti jättävän pimentoon liikaa ylivelkaantumisen estämiseksi tarvittavaa olennaista informaatiota. Edellä mainittuja näkökohtien perusteella esityksessä on päädytty ehdottamaan vähintään 45 päivän mittaisten luottokohtaisten maksuviiveiden ilmoittamista positiiviseen luottotietorekisteriin ja sisällyttämistä rekisteristä saataville raporteille. Ratkaisun arvioidaan olevan tasapainossa niin velallisten aseman kuin luotonantajien luottoriskien hallinnan kannalta ja palvelevan siten ylivelkaantumisen torjunnan tavoitetta.

Maksuviivetietojen käsittelyn kannalta on pidetty tärkeänä sitä lähtökohtaa, että rekisteristä saatavalla luottotietoraportilla ei näkyisi tietoa vanhoista maksuviiveistä. Näin ollen raportilla näkyisivät ainoastaan ajankohtaiset maksuviiveet. Velallisen maksaessa luoton ajan tasalle, päivittyisi tieto lyhyiden määräaikojen puitteissa myös positiiviseen luottotietorekisteriin. Maksuviivetietoja – kuten muitakaan luottotietoraportilla näkyviä tietoja – ei myöskään olisi sallittua käyttää muihin kuin positiivista luottotietorekisteriä koskevassa laissa säädettyihin tarkoituksiin.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot

Positiivisia luottotietoja kerätään lähes kaikissa EU:n jäsenmaissa. Luottotietojärjestelmiä on perustettu eri jäsenmaissa eri aikoina toteuttamaan kulloinkin tärkeinä pidettyjä tarkoituksia ja tavoitteita. Luottotietojärjestelmien tavoitteena on erityisesti ehkäistä vastuu- tonta luotonantoa, hillitä kotitalouksien ylivelkaantumista, hallita luotonottajaan liittyviä riskejä ja valvoa rahoitusmarkkinoiden vakautta.

EU:n jäsenmaissa on toisistaan poikkeavia tietojen keräämistä koskevia järjestelmiä. Käytössä on sekä keskitettyjä rekistereitä että kyselypohjaisia järjestelmiä. Useissa maissa on julkisen tahon ylläpitämä rekisteri, jonka ylläpitäjä on yleensä keskuspankki. Joissain maissa rekisteriä ylläpitää yksityinen taho tai tietoja kerätään yksityisen tahon ylläpitämän kyselypohjaisen järjestelmän avulla. Useissa maissa kerätään sekä maksuhäiriöitä koskevia tietoja että tietoja luotoista ja tuloista. Keskitetyn rekisterin rinnalla on osin käytössä yksityisen tahon ylläpitämä kyselypohjainen järjestelmä (muun muassa Belgia, Irlanti, Portugal ja Saksa). Muissa Pohjoismaissa ei ole käytössä keskitettyjä positiivisia luottotietoja sisältäviä viranomaisen ylläpitämiä rekistereitä, mutta niissä toimii positiivisia luottotietoja keräviä yksityisiä yrityksiä.

Järjestelmään tallennettavassa tietosisällössä ja tietojen käyttötarkoituksissa on eroja eri maiden välillä. Myös kerättävien tietojen kattavuus vaihtelee maittain. Joihinkin järjestelmiin kerätään tietoa vain yksityishenkilöistä (mm. Itävalta, Romania), mutta monessa maassa kerätään myös yrityksiä koskevia tietoja (mm. Belgia, Irlanti). Jäsenmaissa on myös käytössä ilmoitettavien luottojen määrää koskevia kynnysarvoja, joiden suuruus vaihtelee maittain. Joissain maissa se on hyvin alhainen, kun taas joissain maissa keskitettyyn rekisteriin kirjataan vain suuret luotot. Esimerkiksi Portugalissa kynnysarvo on 50 euroa, Irlannissa 500 euroa ja Saksassa miljoona euroa. Viranomaisen ylläpitämään rekisteriin ilmoitettavien luottojen euromääräinen raja on yleisesti ottaen korkeampi kuin yksityisten tahojen ylläpitämässä järjestelmissä ilmoitettavien luottojen raja.

Järjestelmiin kerätään tietoja laajalti eri tahoilta, kuten esimerkiksi luotonantajilta, vakuutusyhtiöiltä ja viranomaisilta. Viranomaisia, joilta tietoja saadaan järjestelmään, ovat esimerkiksi veroviranomaiset, tuomioistuimet, ulosottoviranomaiset ja maanmittauslaitos. Tietojen ilmoittaminen luottotietojärjestelmään on useissa maissa pakollista ainakin tietyn rajan ylittävien luottojen osalta (mm. Belgia, Hollanti, Irlanti, Latvia, Norja, Portugali, Saksa, Slovenia). Vapaaehtoisissa järjestelmissä tietojen saaminen järjestelmästä edellyttää yleensä vastavuoroisuutta ja luotonantaja saa tietoja vain, jos se itse luovuttaa tietoja järjestelmään.

Luottotietojärjestelmiin talletettavat tiedot vaihtelevat maittain. Yleensä järjestelmään talletetaan tietoja myönnettyistä luotoista ja muista vastuista sekä tuloista ja varallisuudesta. Myös luotonottajaa yksilöivät tiedot, kuten nimi ja henkilön yksilöivä tunnus, kirjataan järjestelmään. Useissa maissa järjestelmään talletetaan tietoja myös mahdollisista maksuhäiriöistä. Talletettavia tietoja ovat luottojen osalta muun muassa alkuperäinen luottosumma, luoton takaisinmaksuaikataulu, luoton käyttötarkoitus, korkokanta, vakuudet sekä mahdolliset maksuhäiriöt ja väärinkäytökset.

Luottotietorekisterit ja -yritykset saavat antaa hallussaan olevia tietoja laajalti luottoja myöntäville yksityisille tahoille sekä eri viranomaisille, kuten tuomioistuimille, poliisille ja maksukyvyttömyysasioista vastaaville viranomaisille. Luotonantajat voivat käyttää järjestelmän tietoja arvioidessaan uusien asiakkaiden luottokelpoisuutta ja seurattessaan olemassa oleviin luotonhakijoihin liittyviä riskejä. Luotonantajilla on joissain maissa velvollisuus pyytää tietoja luottotietorekisteristä ennen luoton myöntämistä luotonhakijaa koskevien riskien arvioimiseksi (mm. Hollanti, Belgia, Irlanti, Portugali, Slovenia). Joissain maissa velvollisuus tietojen tarkistamiseen on asetettu vain tietyn kynnysarvon ylittävien luottojen osalta (mm. Irlanti 2000 euroa, Portugali 50 euroa). Joissain maissa luotonantajat saavat säännöllisesti tietoja niistä luotonhakijoista, joista ne ovat antaneet tietoja rekisteriin. Näin on esimerkiksi Saksassa, jossa tietoja voidaan käyttää muun muassa luoton myöntämisessä, luoton seurannassa sekä sisäisessä luottoriskihallinnassa. Myös Portugalissa luotonantajat saavat säännönmukaisesti tietoja, joita ne voivat käyttää asiakkaidensa luottoriskien arvioinnissa. Myös luotonhakijat voivat saada itseään koskevia luottotietoraportteja ja he voivat myös vaatia virheellisten tietojen oikaisua tai poistoa järjestelmästä.

Järjestelmissä olevaa tietoa voidaan käyttää myös makrotalouden ja rahoitusjärjestelmän vakauden analysoinnissa ja valvonnassa, luottolaitosten valvontatehtävissä sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Keskuspankit saavat järjestelmistä tietoa tehtäviensä hoitamista varten, mutta yleensä niillä on pääsy vain anonymisoituun tietoon eikä kaikkeen järjestelmässä olevaan tietoon.

Järjestelmästä saatavan luottotietoraportin maksullisuus luotonantajille vaihtelee maittain. Raportti on luotonantajille joissain maissa maksullinen ja joissain maksuton.

Portugalissa luotonantajien tulee maksaa maksu jokaisesta ilmoitetusta luotosta sekä pyydetyistä luottotietoraporteista. Latviassa rekisterin käyttäjät maksavat kuukausittaisen maksun. Sloveniassa keskuspankki voi asettaa tietojen saamiselle maksuja kulujen kattamiseksi. Luotonhakijoille raportti on yleensä maksuton.

Maailmanpankki on laatinut vuonna 2011 luottotietojärjestelmiä koskevat periaatteet, joissa määritellään vähimmäiselementit luotettavalle ja tehokkaalle luottotietojärjestelmälle. Järjestelmän tulisi periaatteiden mukaan sisältää relevanttia, täsmällistä, oikea-aikaista ja riittävää tietoa, jota kerätään systemaattisesti kaikista luotettavista ja asianmukaisista saatavilla olevista lähteistä. Periaatteissa pidetään tärkeinä myös turvallisuusstandardeja ja järjestelmän luotettavuutta. Kuluttajien osalta pidetään tärkeänä erityisesti, että heitä koskevat säännöt määritellään täsmällisesti ja säädetään vähintään tietyistä kuluttajia koskevista säännöistä, kuten oikeudesta vastustaa tietojen keräämistä tiettyihin tarkoituksiin ja oikeudesta saada tietoa kuluttajaa koskevien tietojen keräämisestä, käsittelystä ja jakamisesta sekä pääsystä heitä koskeviin tietoihin joko ilmaiseksi tai vähäisellä kustannuksella.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi julkaistiin XX.XX.2021 sähköisessä lausuntopalvelussa, jossa se oli lausunnoilla XX.XX.2021 saakka.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: [...]. Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta: [...]

Lausuntopalautteen mukaan [...]

7 Säännöskohtaiset perustelut

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki positiivisesta luottotietorekisteristä

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. *Positiivinen luottotietorekisteri ja sen käyttötarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin positiivisesta luottotietorekisteristä sekä sen käyttötarkoituksista.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin tässä laissa säädettävän valtakunnallisesta luottotietoja sisältävästä positiivisesta luottotietorekisteristä ja kuvattaisiin yleisellä tasolla lakiin sisältyvä luotonantajien velvollisuus ilmoittaa tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin sekä eri tahojen oikeus saada tietoja rekisteristä. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin luotonantajien ilmoittamien luottoja koskevien tietojen lisäksi myös tulorekisteristä saatuja rekisteröityjen tuloja koskevia tietoja. Rekisteristä luovutettavat tiedot sisältäisivät sekä luotonantajien ilmoittamia luottoja koskevia tietoja että tulorekisteristä saatuja tulotietoja summatasolle yhdistettynä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että positiivisen luottotietorekisterin tarkoituksena on torjua ylivelkaantumista varmistamalla luotettavien luottotietojen saatavuus erityisesti luotonantotilanteessa luottokelpoisuutta arvioitaessa sekä parantamalla yksityishenkilöiden ja kotitalouksien mahdollisuuksia hallita omaa talouttaan. Lisäksi rekisterin tarkoituksena on edistää luotettavien luottomarkkinoita kuvaavien tietojen saatavuutta rahoitusvuoden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

2 §. *Rekisterinpitäjä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjä olisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Momentin nojalla Tulorekisteriyksikkö toimisi yleisessä tietosuojaa-asetuksessa tarkoitettuna positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjänä Tulorekisteriyksikkö vastaisi muun muassa tietojen vastaanottamisesta, tallettamisesta ja säilyttämisestä muuttumattomina sekä rekisterin tietojen käytettävyydestä ja teknisestä käyttöyhteydestä tietojen luovuttamista varten. Tulorekisteriyksikkö vastaisi myös käyttöoikeuksien ja käyttöyhteyksien antamisesta positiiviseen luottotietorekisteriin sekä toteuttaisi rekisteröidyn oikeuden saada pääsy häntä koskeviin rekisterin tietoihin.

Tulorekisteriyksikkö on organisatorisesti osa Verohallintoa ja yksi sen organisaatiorakenteen mukaisista toimintayksiköistä. Näin ollen, vaikka Tulorekisteriyksikkö toimisikin

yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuna positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä, voisi se rekisterinpitotehtävää hoitaessaan hyödyntää Verohallinnon yleisen organisaatorakenteen mukaisia kaikkien yksiköiden yhteisiä tukitoimintoja, kuten esimerkiksi Verohallinnon tieto- ja yleishallinnollisia tukitoimintoja sekä Verohallinnon yhteistä tietosuojaj- ja tietoturvainfrastruktuuria.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö vastaanottaa ja tallettaa tässä laissa tarkoitettujen tahojen ilmoittamia tietoja ja luovuttaa tietoja niiden saantiin tämän lain mukaisesti oikeutetuille tahoille sekä hoitaa muut sille tässä laissa säädettyt tehtävät. Momentissa kuvattaisiin yleisellä tasolla niitä tehtäviä, joita Tulorekisteriyksikkö positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä tulisi hoitamaan. Säännöksessä olisi erikseen mainittu näistä tehtävistä keskeisimmät sekä lisäksi todettu, että Tulorekisteriyksikkö vastaa rekisterinpitäjänä muiden sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta.

2 luku

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tiedot

3 §. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat rekisteröidyn yksilöinti- ja yhteystiedot. Pykälässä säädettäisiin, mitä yksilöinti- ja yhteystietoja rekisteriin saisi tallettaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa rekisteröidyn yksilöintitietona henkilötunnuksen ja 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa tämän lisäksi myös yritys- ja yhteisötunnuksen. Rekisteröidyn yksilöintitietona käytettäisiin siten aina hänen henkilötunnustaan, joka mahdollistaa rekisteröidyn yksiselitteisen identifioinnin kaikissa rekisterin eri käyttötilanteissa. Erityisen tärkeää on, että rekisteröity voitaisiin yksiselitteisesti identifioida silloin, kun luotonantajat pyytävät rekisteristä luotonhakijan tietoja 20 §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos tunnistetietona tällöin käytettäisiin jotakin muuta tietoa kuin henkilötunnusta, aiheutuisi tästä merkittävä riski siitä, että luotonantaja voisi saada rekisteristä toisen henkilön tietoja kuin hän on sieltä pyytänyt. Toiminimiyrittäjien omaa elinkeinotoimintaansa varten ottamien luottojen osalta tunnistetietona käytettäisiin henkilötunnuksen lisäksi hänen yritys- ja yhteisötunnustaan. Näiden luottojen osalta momentissa säädettäisiin, että 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa rekisteriin voidaan tunnistetietona tallettaa myös yritys- ja yhteisötunnus. Lain 17 §:ssä säädettäisiin luotonantajan velvollisuudesta ilmoittaa rekisteriin 3 §:n 1 momentissa säädettyt velallisen tunnistetiedot.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin voidaan lisäksi tallettaa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 1–3, 16 ja 20–22 kohdassa tarkoitettut tiedot henkilöistä, joille on annettu suomalainen henkilötunnus, sekä tiedoissa tapahtuneet muutokset. Tulorekisteriyksikkö tarvitsee toiminnassaan mainituissa lainkohdissa tarkoitettut

tiedot rekisteröityjen henkilötunnuksista, nimestä, äidinkielestä, asiointikielestä sekä heidän osoite- ja kotikuntatietonsa. Lisäksi Tulorekisteriyksikkö tarvitsee tiedon siitä, että henkilöllä on ilmoitettuna kiello luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja, sekä tiedon henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta. Tiedot olisivat tarpeen Tulorekisteriyksikön tehtävien hoitamiseksi positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä vastaavalla tavalla kuin ne ovat sille tarpeellisia tulotietojärjestelmään liittyvien rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi. Tietoja käytettäisiin esimerkiksi varmistamaan, että positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitettavat rekisteröityjen henkilötunnukset ovat olemassa olevia ja muodollisesti oikeita tunnuksia. Lisäksi niiden avulla varmistettaisiin muun muassa tietojen tarkastusoikeuden toteuttamiseksi annettavan otteen lähettäminen henkilön väestötietojärjestelmän mukaiseen osoitteeseen sekä ilmoitettaisiin vastauksena luottolaitoksen rekisteriin tekemään kyselyyn tieto rekisteröidyn kuolemasta.

4 §. *Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat luotot.* Pykälässä säädettäisiin luotoista, joita koskevia tietoja saa tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että rekisteriin talletettaisiin tiedot kuluttajansuojalain 7 ja 7 a lukujen soveltamisalan piiriin kuuluvista kuluttajaluotoista sekä niihin 7 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentin mukaan rinnastuvista luotoista. Rekisteriin ei olisi tarpeen tallettaa tietoja sellaisista luotoista, joihin kuluttajansuojalain 7 ja 7 a lukujen säännöksiä ei sovelleta, kuten luotoista, joista ei peritä korkoa tai muitakaan kuluja, panttilainauslaitoksen myöntämistä luotoista tai sosiaalisista luotoista. On myös syytä huomata, että tavanomaisen maksuajan myöntämistä kuluttajalle hyödykekaupassa ei pidetä kuluttajansuojalain 7 luvussa tarkoitettuna kuluttajaluottona (HE 24/2010 vp, s. 25) eikä tietoja tällaisia maksunlykkäyksiä koskevista sopimuksista siten talletettaisi rekisteriin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että rekisteriin talletettaisiin tiedot yksityishenkilön ottamasta muusta kuin kuluttajaluotosta, jos luotosta peritään luottosopimuksen mukaan korkoa tai muita kuluja. Sellaisia olisivat esimerkiksi yksityishenkilön omaa elinkeinotoimintaansa varten ottamat luotot, jos luotosta peritään korkoa tai muita kuluja, eikä kyseistä luottoa katsota kuluttajaluotoksi.

Pykälän 1 momentissa korolla tarkoitetaan ennen luoton erääntymistä maksettavaa korkoa. Sitä vastoin viivästyskoron maksamisella ei olisi tässä suhteessa merkitystä. On myös huomattava, että momentissa tarkoitettujen luottojen tietoja talletettaisiin rekisteriin vain silloin, kun luotonantajalla on 14 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin luottoihin rinnastettaisiin vuokra- tai muu sellainen sopimus, jonka nojalla tavara luovutetaan velallisen hallintaan ja jonka ehtojen mukaan tavaran käteishinta ja luottokustannukset tulevat suoritetuiksi vuokraudella tai jonka ehtojen mukaan velallinen voi muutoin tulla tavaran

omistajaksi sopimuksen päättyessä. Näillä sopimuksilla tarkoitetaan sellaisia leasing-sopimuksia, joiden mukaan omistusoikeus siirtyy tavarahan, esimerkiksi autoon, sopimuksen päättyessä, sekä leasing-sopimuksia, joissa tavaran ostajalla on mahdollisuus lunastaa tavara itselleen sopimuksen päättyessä. Mikäli ostaja ei käyttäisi mahdollisuutta tavaran lunastukseen sopimuksen päättyessä, tulisi sopimusta koskevat tiedot tällöin poistaa rekisteristä.

Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna luottona ei pidettäisi maksunlykkäystä tai muuta vastaavaa taloudellista järjestelyä. Maksunlykkäyksellä tarkoitetaan luotonhakijalle sopimuksen mukaan annettua oikeutta maksaa eräännytynyt summa joko osittain tai kokonaan eräpäivän jälkeen. Ostetusta hyödykkeestä voidaan tehdä myös rahoitussopimus, joka mahdollistaa hyödykkeen hinnan maksamisen ostajan oman valinnan mukaan joko kertamaksuna ilman korkoa ja kuluja tai vaihtoehtoisesti erissä, jolloin siitä maksetaan korkoa ja kuluja. Tällaisista rahoitussopimuksista talletettaisiin tiedot rekisteriin vain siinä tapauksessa, että ostaja omilla toimenpiteillään päättää käyttää rahoitussopimuksessa sovittua luottomahdollisuutta maksamalla hyödykkeen hinnan useammassa kuin yhdessä erässä. Useimmiten ostajalle lähetetään tämän kanssa tehdyn rahoitussopimuksen perusteella kaksi eri laskua – yhden laskun hyödykkeen koko hinnan maksamiseksi yhdellä kertaa ja toisen laskun, jolla maksetaan vain rahoitussopimuksen mukainen ensimmäinen maksuerä. Ostaja maksaa näistä laskuista vain toisen ja päättää samalla siitä, haluaako hän käyttää rahoitussopimuksen mukaista korollista maksuaikaa vai maksaako hän hyödykkeen hinnan yhdellä kertaa. Sopimusrikkomuksen johdosta maksettavat kulut ja viivästyskorot eivät olisi kohdassa tarkoitettuja kuluja ja korkoja, eikä rahoitussopimusta koskevia tietoja tulisi niiden vuoksi tallettaa rekisteriin.

5 §. Positiiviseen luottotietorekisteriin luoton perustietoina tallettavat tiedot. Pykälässä on määritelty positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusten kannalta tarpeelliset luoton perustiedot, jotka rekisteriin saisi tallettaa. Pykälissä 5–9 säädettäisiin yksityiskohtaisemmin siitä, mitä tietoja luotoista saa ylipäätään rekisteriin tallettaa. Tietoja rekisteriin saataisiin erilaisista lähteistä. Lain 3 luvussa säädettäisiin rekisteriin liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta ja siitä, miltä osin tiedot on velvollisuus ilmoittaa rekisteriin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin luotonantajaa koskevista tiedoista, jotka saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta positiiviseen luottotietorekisteriin. Luotonantajan osalta rekisteriin saa tallettaa luotonantajan nimen, tarvittaessa luotonantajan markkinoinnissa käyttämän nimen ja aputoiminimen sekä yritys- ja yhteisö-tunnuksen, tai jos sitä ei ole, ulkomaisen organisaatiotunnuksen ja LEI-tunnuksen. Luotonantajan markkinoinnissa käyttämän nimen tai aputoiminimen ilmoittaminen rekisteriin olisi tarpeen luottoja koskevien tietojen esittämiseksi rekisteröidylle itselleen rekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Luotonantaja voi markkinoida luottoja useilla eri markkinointi- tai

aputoiminimillä, joilla ei välttämättä ole selkeästi hahmotettavissa olevaa yhteyttä luotonantajan yritys- ja yhteisötunnuksen mukaiseen nimeen. Tällaisessa tilanteessa rekisteröidyn itsensä voisi olla vaikea hahmottaa rekisterissä olevien tietojen yhteyttä hänellä itsellään oleviin tietoihin, jos rekisterissä esitettäisiin vain luotonantajan yritys- ja yhteisötunnuksen mukainen nimi. Mahdollisuus luotonantajan markkinointi- tai aputoiminimen ilmoittamiseen poistaisi tämän ongelman ja olisi ensisijaisesti tarkoitettu helpottamaan rekisteröidyn oman tietojen tarkastusoikeuden toteuttamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luoton numeron. Luoton numeroa käytettäisiin luoton yksilöivänä tunnistetietona esimerkiksi arvioitaessa velkavastuun kohdentumista eri yhteisvelallisille.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa yhteisvelallisten lukumäärän. Tietoa käytettäisiin esimerkiksi luotonhakijan maksukyvyyn arvioinnissa sen selvittämiseksi, kuinka moni henkilö on vastuussa samasta velasta ja millä tavoin tämä vaikuttaa velanhoitomenojen jakautumiseen eri yhteisvelallisille.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luoton sopimuksentekopäivämäärän. Sopimuksentekopäivämäärää käytettäisiin rekisterin eri käyttötarkoituksissa sen arvioimiseksi kuinka nopeaa henkilön velkaantuminen on ollut ja millaisella aikavälillä henkilöllä olemassa olevat luotot on nostettu.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luoton valuuttaa koskevan tiedon. Henkilöasiakkailla on pienehkössä mittakaavassa myös muussa valuutassa kuin euroissa myönnettyjä luottoja. Näihin liittyvän ylimääräisen valuuttakurssiriskin vuoksi olisi välttämätöntä, että rekisterissä olisi tieto luoton myöntämisestä muussa valuutassa kuin euroissa. Tällaisten luottojen rahamääräiset tiedot ilmoitettaisiin rekisteriin aina siinä valuutassa, jossa luotto on myönnetty ja ne myös välitettäisiin rekisteristä eteenpäin tässä samassa valuutassa niitä euroiksi muuntamatta.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kuluttajaluotoissa tiedon siitä, onko kyse kuluttajansuojalain 7 vai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvasta luotosta, sekä siitä, onko kyse mainitun lain 7 luvun 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta hyödykesidonnaisesta luotosta vai ei. Tiedot olisivat tarpeen viranomaiskäyttäjille säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedot luottosopimuksen tekemisen yhteydessä maksettavista kertakuluista. Tieto olisi tarpeen rekisterin viranomaiskäyttäjille säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon luoton siirrosta sekä siirronsaajan nimen ja yritys ja yhteisötunnuksen, tai jos sitä ei ole, ulkomaisen organisaatiotunnisteen ja LEI-tunnuksen. Ilmoitusvelvolliset luotonantajat ja muut elinkeinonharjoittajat voivat myydä tai muutoin siirtää niillä olevia ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia luottoja toiselle luotonantajalle tai muulle elinkeinonharjoittajalle. Tällaisessa tilanteessa ilmoitusvelvollisen tulisi siirron tapahtuessa ilmoittaa positiiviseen luottotietorekisteriin tieto siitä, että luotto on siirretty toiselle ilmoitusvelvolliselle sekä lisäksi siirronsaajan eli uuden ilmoitusvelvollisen tunnistetieto, joka useimmissa tapauksissa olisi siirronsaajan yritys- ja yhteisötunnus. Jos siirronsaajalla ei olisi suomalaista yritys- ja yhteisötunnusta, tulisi tunnistetietona ilmoittaa siirronsaajan ulkomainen organisaatiotunniste ja LEI-tunnus. Ilmoituksen perusteella Tulorekisteriyksikkö saisi rekisterinpitäjänä tiedon siitä, minkä ilmoitusvelvollisen toimesta tiettyä luottoa koskevan ilmoitusketjun pitäisi siirron jälkeen jatkua ja asiaa olisi myös käytännössä mahdollista valvoa. Lisäksi ilmoituksen perusteella tiedettäisiin, että edelliseltä luotonantajalta ei enää pitäisikään tulla tiettyä luottoa koskevia ilmoituksia positiiviseen luottotietorekisteriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka saa tallettaa kertaluottojen osalta 1 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi positiiviseen luottotietorekisteriin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon luoton käyttötarkoituksesta kertaluottojen osalta. Tieto olisi tarpeen rekisterin viranomaiskäyttäjille säädettyjen seuranta- ja valvontatehtävien hoitamiseksi ja sitä käytettäisiin myös luotonhakutilanteessa sen selvittämiseksi, millaisiin käyttötarkoituksiin henkilöllä olemassa olevat luotot on myönnetty. Käyttötarkoituksina voitaisiin tallettaa asunnon ostoa varten otetut lainat jaoteltuna oman asunnon, oman ensiasunnon, sijoitusasunnon tai vapaa-ajanasunnon hankintaan. Lisäksi omina käyttötarkoituksinaan voitaisiin tallettaa opintolainat. Rekisteriin voitaisiin tallettaa tieto myös siitä, onko kyse elinkeinotoimintaa varten otetusta luotosta. Ellei luoton käyttötarkoitus olisi mikään edellä mainituista, ilmoitettaisiin käyttötarkoitus vain yleisellä tasolla muuksi lainaksi.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kertaluottojen osalta tiedon luoton lyhennystavasta ja -välistä. Tietoa käytettäisiin rekisterin viranomaiskäyttötarkoituksissa ja se olisi tarpeen myös luotonhakutilanteessa, jos luottoon liittyy suurempi viimeinen maksuerä tai luotto maksetaan kokonaan takaisin yhdellä kertaa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon luoton myönnetystä ja nostetusta määrystä kertaluottojen osalta. Tietoja käytettäisiin sekä luotonhakutilanteissa että rekisterin viranomaiskäytössä henkilön velkaantumisen asteen arvioimiseksi.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kertaluottojen osalta tiedon maksuohjelman mukaisesta viimeisestä eräpäivästä, jos se on tiedossa. Tieto olisi tarpeen henkilön käytettävissä olevan maksuvaran arvoimiseksi luotonannossa ja sitä käytettäisiin myös rekisterin viranomaiskäyttäjille säädettyjen seuranta- ja valvontatehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jatkuvien luottojen osalta tiedoista, jotka saa tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin 1 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi.

Pykälän 3 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa jatkuvien luottojen osalta tiedon siitä, onko kyse maksupalvelusta, jossa maksutapahtuma toteutetaan kortilla. Tieto olisi tarpeen niin sanottujen korttiluottojen erottelemiseksi muista jatkuvista luotoista sekä luotonannossa että rekisterin viranomaiskäytössä. Luottoriskien arvioinnissa korttiluottojen painoarvo on erilainen kuin muiden jatkuvien luottojen, minkä vuoksi olisi välttämätöntä pystyä tekemään tällainen erottelu rekisteristä saatavien tietojen perusteella.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa jatkuvien luottojen osalta tiedon jatkuvan luoton luottorajasta. Luottorajaa käytettäisiin henkilön velkaantumisen asteen arviointiin vastaavalla tavalla kuin 2 momentin 3 kohdan nojalla ilmoitettavia tietoja.

Pykälän 3 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että jatkuvien luottojen osalta positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luottolimiitin käytetyn määrän kerran kuussa kuukausittaisen eräpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä tai jos kuukausittaista eräpäivää ei ole, kuukauden viimeisenä kalenteripäivänä. Tieto tulisi ilmoittaa rekisteriin kuukausittain, vaikka luottolimiittiä ei olisi käytetty lainkaan. Tämä olisi tarpeen, jotta rekisterin tietojen perusteella olisi mahdollista todeta, että kyse on siitä, ettei luottoa ole käytetty, eikä siitä, että tieto on jäänyt kokonaan ilmoittamatta. Tietoa käytettäisiin luotonannossa luotonhakijalla jo valmiiksi olevien jatkuvien luottojen käyttöasteen selvittämiseksi ja se olisi tarpeellinen myös rekisterin viranomaiskäyttäjien seuranta- ja valvontatehtävien hoitamiseksi.

6 §. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat korkotiedot. Pykälässä on määritelty korkotiedot, jotka saa tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta. Pykälässä määritellyt luoton korkoa koskevat tiedot talletettaisiin rekisteriin ainoastaan luottomarkkinoiden seuranta- ja valvontatehtäviin liittyvän viranomaisvalvonnan ja seurannan, tilastoinnin sekä muiden viranomaistehtävien hoitamista varten, eikä yksityiskohtaisempia tietoja sisällytettäisi luottotietoraportteille luotonantajien saataville.

Luotonantoon liittyvät korkotiedot ovat keskeisiä luottomarkkinoiden toiminnan ja valvonnan sekä rahoitusmarkkinoihin liittyvien riskien arvioinnissa, mistä syystä niiden kerääminen viranomaiskäyttöön on perusteltua. Rekisteriin kerättävät tiedot koskisivat paitsi koron määrää, mutta myös koron määräytymisperusteita. Luottojen hinnoitteluun liittyvää informaatiota käytetään yleisesti ottaen hyvin monipuolisesti rahoitusmarkkinoiden toimivuuden analysoinnissa. Koron määräytymisperusteita, mukaan lukien korkosuojaukseen (korkoputket ja -katot sekä kiinteäkorkoiset jaksot) liittyviä tietoja tarvitaan arvioitaessa kotitalous- ja muiden luotonsaajasektorien herkkyyttä mahdollisille korkojen muutoksille.

Kilpailunäkökohtien vuoksi on pidetty tärkeänä, ettei korkotietoja luovuteta rekisteristä toisille luotonantajille ja ettei tarkempia korkotietoja ilmene luottotietoraporteilta. Rekisterin viranomaiskäyttäjille luotonannossa vallitsevan korkotason sekä siinä tapahtuvien muutosten seuranta on kuitenkin olennainen osa niille kuuluvien seuranta- ja valvontatehtävien hoitamista, minkä vuoksi olisi tärkeää, että myös korkotasoon liittyvät tiedot olisivat kattavasti saatavissa rekisteristä. Muussa tapauksessa viranomaiskäyttäjät joutuisivat pyytämään näitä tietoja luotto- ja rahoituslaitoksilta nykyiseen tapaan erillisillä, positiivisen luottotietorekisterin ulkopuolella tapahtuvilla kyselyillä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luotosta perittävän kokonaiskoron.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luoton korkomarginaalin.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luotosta perittävän koron tyypin.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa koron määräytymisjakson pituuden.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kuluttajaluottojen osalta sopimushetken mukaisen luoton todellisen vuosikoron.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kiinteän korkojakson päättymispäivämäärän ja korkosidonnaisuuden tyypin tämän korkojakson päättymisen jälkeen.

Pykälän 1 momentin 7 ja 8 kohdissa säädettäisiin luotonannossa tyypillisten korkosuojausten, eli korkoputki- ja korkokattotietojen tallettamisesta. Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa korkoputken ala- ja ylärajan.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa korkokaton.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa korkosuojauksen päättymispäivämäärän.

7 §. Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat vakuustiedot. Pykälässä on määritelty positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusten kannalta tarpeelliset vakuustiedot, jotka saa tallettaa rekisteriin 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta. Pykälässä tarkoitettuina vakuuksina pidettäisiin laajasti erilaisia vakuustyyppisiä, kuten takauksia, luotonantajien antamia pantteja, vierasvelkapantteja sekä muita luottokäytännössä tyypillisiä vakuuksia. Ilmoitettavat tiedot olisivat luoton vakuutta koskevia perustietoja vakuuden antajasta sekä vakuuden tyyppistä, arvosta ja arvon määrittämisen ajankohdasta. Jos luottoon liittyy useampia erityyppisiä vakuuksia tai eri henkilöiden antamia takauksia, olisi tiedot ilmoitettava jokaisen vakuuden tai takauksen osalta erikseen. Luottoon liittyviä vakuuksia koskevat tiedot ilmoitettaisiin rekisteriin osana luottoa koskevia tietoja. Tiedot olisivat siten saatavissa rekisteristä vain niissä tilanteissa, joissa luotto itsessään on tullut ilmoitettua rekisteriin. Käytännössä tämä kattaisi valtaosan luonnollisten henkilöiden antamista vakuuksista ja takauksista. Kuitenkin esimerkiksi tilanteet, jossa oikeushenkilön kuten avoimen yhtiön, kommandiittiyhtiön tai osakeyhtiön ottamaan luottoon liittyy sen yhtiömiehen, osakkeenomistajan tai muun luonnollisen henkilön antama vakuus tai takaus jäisivät tässä vaiheessa rekisterin ulkopuolelle eikä tällaisiin luottoihin liittyviä vakuuksia tai takauksia koskevia tietoja olisi saatavissa rekisteristä.

Positiiviseen luottotietorekisteriin kerättäisiin tietoja vakuuksista sekä niiden arvostamisesta rahoitusmarkkinoiden ja kotitalouksien velkaantumisen seuranta- ja valvontatarkoituksiin. Erityisesti kotitalouksien velkaantumisen seurannan kannalta olennaista tietoa ovat asuntoluottojen suhde vakuuksien arvoon sekä vakuuksien arvon kehittyminen. Lisäksi tietoja tarvittaisiin luotonannossa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa vakuuden antajan henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnuksen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa vakuuden tyyppin. Vakuuden tyyppillä tarkoitetaan tietoa siitä, minkä laatuinen reaali- tai takaus luoton vakuudeksi on annettu, kuten kiinteistö- tai asunto-omaisuusvakuus, osamaksurahoituksen kohdevakuus, muu irtain omaisuus, takaus, valtiontakaus, muu vakuus tai tieto siitä, että luotto on vakuudeton.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa vakuuden arvon sekä vakuuden arvostamisen päivämäärän.

8 §. *Positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavat lyhennystiedot.* Pykälässä on määritelty positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusten kannalta tarpeelliset luoton lyhennyksiä koskevat tiedot, jotka saa tallettaa rekisteriin 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta. Luoton lyhentämistä sekä siitä maksettua korkoa ja muita kuluja koskevat tiedot ilmoitettaisiin rekisteriin sekä luotonannossa että viranomaiskäyttötarkoituksissa käytettäväksi. Luotonannossa tiedot kuvaavat henkilön kuukausittaisten lainanhoitokulujen määrää ja viranomaiskäytössä niiden avulla voidaan seurata esimerkiksi luotosta perittävien korkojen ja muiden kulujen määriä suhteessa luoton jäljellä olevaan pääomaan. Lyhennystietojen yhteydessä ilmoitettaisiin aina myös luoton pääomasta kulloinkin jäljellä oleva saldo. Vaikka luoton saldo olisikin periaatteessa laskettavissa ilmoitettujen lyhennystietojen perusteella suhteessa luoton myönnettyyn pääomaan, olisi kuitenkin perusteltua, että luoton jäljellä olevaa saldoa koskevat tiedot ilmoitettaisiin rekisteriin aina lyhennystietojen yhteydessä. Tällä tavoin voidaan varmistua siitä, että luoton saldoa koskevat rekisteröidyn oikeusturvan näkökulmasta erittäin keskeisessä asemassa olevat tiedot ovat kaikissa tilanteissa oikeita ja ajantasaisia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta sovitun lyhennysvapajakson alku- ja päättymispäivämäärän.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka saa lisäksi tallettaa kertaluottojen osalta positiiviseen luottotietorekisteriin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luotosta maksetun lyhennyksen määrän.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa maksetun koron määrän.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa lyhennyksen yhteydessä maksetut muut luottokustannukset.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa lyhennyksen tai koron maksamispäivämäärän.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa luoton nykyisen saldon määrän.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa jatkuvien luottojen osalta 2 momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitettut tiedot eli maksetun koron määrän sekä lyhennyksen yhteydessä maksetut muut luottokustannukset.

9 §. *Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat maksuviivetiedot.* Pykälässä säädettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista maksuviivetiedoista. Pykälän mukaan rekisteriin saisi tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta tiedon maksuviiveestä, jonka kesto on vähintään 45 päivää eräpäivästä, sekä tiedon luoton eräännyttämisestä esimerkiksi kuluttajansuojalain 7 luvun 35 §:n nojalla, jos luotto sen johdosta on eräännytynyt kokonaan maksettavaksi. Myöhässä olevat maksuerät kirjattaisiin rekisteriin luottokohtaisesti ja jokaisen viivästyneen maksuerän osalta erikseen. Jos velallinen ja velkoja ovat tehneet alkuperäisen eräpäivän jälkeen uuden maksusopimuksen tai maksusuunnitelman eräännyneestä summasta, ei viivettä ilmoitettaisi maksuviiveenä rekisteriin. Jos uuteen maksusopimukseen tai -suunnitelmaan kuuluva erä kuitenkin jätettäisiin maksamatta, tulisi myös tällaista maksuviivettä koskevat tiedot ilmoittaa rekisteriin. Ilmoitusvelvollisuus syntyisi, kun 45 päivää on kulunut uuden maksusopimuksen mukaisesta eräpäivästä. Maksuviivetieto tulisi ilmoittaa rekisteriin kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun maksu on viivästynyt 45 päivää eräpäivästä ehdotetun 18 §:n 2 momentin nojalla. Jos viivästynyttä summaa lyhennetään, tulisi ajantasainen tieto päivittää rekisteriin kahden arkipäivän kuluessa suorituksen tekemisestä. Luottotietoraportilla näkyvistä maksuviivetiedoista säädettäisiin lain 20 §:ssä.

10 §. *Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tiedot velkajärjestelystä ja yrityksen saneerauksesta.* Pykälässä säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa ensinnäkin yleisemmällä tasolla tiedon siitä, että rekisteröityä koskeva velkajärjestelyn maksuohjelma tai yrityssaneerausohjelma on vahvistettu tai että menettely on rauennut. Lisäksi rekisteriin talletettaisiin luotonantajan ilmoittama tieto siitä, että tietty luotto kuuluu tällaisen maksuohjelman piiriin. Muuta tietoa velkajärjestelystä tai yrityssaneerauksesta ei talletettaisi rekisteriin. Rekisteriin talletettaisiin tieto vain tuomioistuimen vahvistamasta maksuohjelmasta. Vapaaehtoisesta velkajärjestelystä ei talletettaisi tietoa rekisteriin. Tarkoituksena on, että luottotietoraportista näkyisi, että rekisteröity on velkajärjestelyssä tai yrityssaneerauksessa ja etteivät luoton tiedot päivity rekisteriin sen vuoksi. Tieto olisi myös olennainen luotonhakijan luottokelpoisuuden arvioinnissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon velkajärjestelyrekisteristä annetussa laissa (368/2017) tarkoitettuun velkajärjestelyrekisteriin talletetusta maksuohjelman vahvistamisesta ja sen raukeamisesta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa laissa (137/2004) tarkoitettuun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin talletetusta saneerausohjelman vahvistamisesta ja sen raukeamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottokohtaisen velkajärjestely- tai yrityssaneeraustiedon tallettamisesta rekisteriin. Viranomaisrekistereistä saatavaa yleistä tietoa

maksuohjelman vahvistamisesta täydentäisi luotonantajan ilmoitus siitä, että tietty luotto kuuluu tällaisen maksuohjelman piiriin. Säännös olisi tarpeellinen siitä syystä, että kaikissa tapauksissa yksityishenkilön kaikki velkavastuut eivät välttämättä kuulu edellä mainittujen maksuohjelmien piiriin.

Velkajärjestelyn piiriin kuuluvat velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lähtökohtaisesti kaikki velat, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn alkamista. Saneerausvelkoja taas ovat yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 3 § 1 momentin 5 kohdan mukaan kaikki velat, jotka ovat syntyneet ennen hakemuksen vireilletuloa. Näin ollen kaikki velat, jotka ovat syntyneet velkajärjestelyn alkamisen tai yrityssaneeraushakemuksen vireilletulon jälkeen ovat velkoja, jotka on maksettava täysimääräisesti.

11 §. *Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tulotiedot.* Pykälässä säädettäisiin henkilön brutto- ja nettotuloja koskevien tietojen tallettamisesta positiiviseen luottotietorekisteriin sen käyttötarkoitusten edellyttämässä laajuudessa. Luotonhakijalla jo valmiiksi olevia luottoja koskevien tietojen lisäksi myös hänen tulojaan koskevat tiedot ovat luotonmyöntötilanteessa keskeisessä asemassa luotonhakijan maksukykyä ja hänen käytettävissään olevaa maksuvaraa sekä luotonmyöntäjän omaa luottoriskiä arvioitaessa. Tulotiedoilla on olennainen merkitys myös rekisterin viranomaiskäyttäjille esimerkiksi arvioitaessa kotitalouksien velkaantuneisuuden astetta tai niiden lainanhoitomenoja suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että luottotietorekisterin kautta olisi saatavissa paitsi ajantasaisia tietoja henkilöllä olevista luotoista niin myös vastaavalla tavalla ajantasaisia tietoja hänen käytettävissä olevista tuloistaan.

Henkilöiden ajantasaisia tulotietoja on saatavissa Tulorekisteriyksikön ylläpitämästä tulorekisteristä, jossa jo valmiiksi olevia tulotietoja hyödynnettäisiin myös positiivisessa luottotietorekisterissä. Tulorekisteristä on tällä hetkellä saatavissa tiedot kansalaisille maksetuista yleisimmistä ansiotuloista, joita ovat palkka- ja palkkiotulot sekä eläketulot ja muut etuustulot. Nämä tiedot kattavat merkittävän osan kansalaisten tulonmuodostuksesta eikä luotonhakijoiden tarvitsisi enää jatkossa tältä osin itse todentaa tulojaan koskevia tietoja luottohakemuksen tekemisen yhteydessä. Tulorekisterissä ei kuitenkaan toistaiseksi ole tietoja kaikista kansalaisten saamista tuloista ja sieltä puuttuvia tuloja ovat esimerkiksi elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulot sekä osinkotulot, osuuspääoman korkotulot ja vuokratulot. Jos luotonhakijalla olisi hänen maksukykyynsä vaikuttavia määriä tällaisia tuloja, tulisi hänen tältä osin jatkossakin itse selvittää ja todentaa tällaisia tulojaan koskevat tiedot luottohakemuksen tekemisen yhteydessä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) tarkoitettuun tulorekisteriin talletetut tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn brutto- ja nettotulon laskennassa. Kansalaisten

tuloja koskevat tiedot ovat talletettuina tulorekisteriin suoritusten sisältämien eri tulolajien osalta hyvin yksityiskohtaisella tarkkuustasolla. Lisäksi tulorekisteriin on talletettuna erilaisia työ- tai palvelussuhteeseen, sen keston ja luonteeseen sekä työstä poissaoloon liittyviä yksityiskohtaisia tietoja. Näistä tiedoista merkittävää osaa ei tarvita positiivisen luottotietorekisterin eri käyttötarkoituksissa ja tietoja siirrettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin vain siltä osin kuin tiedot ovat tarpeellisia positiivisen luottotietorekisterin eri käyttötarkoituksissa. Positiivisessa luottotietorekisterissä tietoja tarvitaan ainoastaan kuukausittaisella summatasolla brutto- ja nettotuloon eriteltynä sekä lisäksi eriteltynä siten, että tietojen perusteella voidaan erottaa toisistaan työ- tai toimeksiantosuhteen perusteella maksetut suoritukset ja etuusperusteiset suoritukset. Tulorekisterissä olevat tiedot siirrettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin siltä osin kuin ne ovat tarpeellisia tällaisten kuukausitason summatietojen muodostamiseksi. Muilta osin tulorekisterissä olevia tietoja ei siirrettäisi positiiviseen luottotietorekisteriin. Näiden positiiviseen luottotietorekisteriin siirrettyjen tietojen perusteella Tulorekisteriyksikkö laskisi henkilön kuukausittaiset brutto- ja nettotulot erikseen tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitetun palkanmaksajan maksamien suoritusten osalta ja erikseen etuudenmaksajan maksamien suoritusten osalta sekä tallettaisi myös näin saadut summatason tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin. Henkilön brutto- ja nettotuloja koskevat tiedot olisivat siten positiivisessa luottotietorekisterissä aina valmiina odottamassa niiden toimittamista rekisterin käyttötarkoituksiin Tulorekisteriyksikölle tehtävien tietopyyntöjen perusteella. Tällä tavoin voitaisiin varmistua siitä, että positiivisen luottotietorekisterin toiminta ei ole riippuvaista muista siihen nähden erillisistä rekistereistä tai niiden mahdollisista häiriötilanteista ja siitä, että rekisteristä on kaikissa tilanteissa saatavissa kaikki ne tiedot, jotka luottolaitoksille voidaan rekisteristä 20 §:n nojalla luovuttaa.

Momentissa bruttotulolla tarkoitettaisiin käsitteelle yleisessä kielenkäytössä vakiintuneen sisällön mukaisesti maksetun suorituksen kokonaismäärää sisältäen rahana maksetut suoritukset sekä muuna kuin rahana maksetut suoritukset, kuten erilaiset luontoisedut. Bruttotuloon ei kuitenkaan luettaisi mukaan suorituksia, joiden pääasiallisena tarkoituksena on korvata tulonsaajalle työn tai tehtävän suorittamisesta syntyneitä ylimääräisiä kustannuksia. Nettotulon käsitteestä olisi erillinen määritelmä pykälän 2 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, mitä rekisteröidyn saamalla nettotulolla positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä tarkoitetaan. Momentin perusteella nettotulona pidettäisiin suoritusta vähennettynä ennakonpidätyksellä tai lähdeverolla, tuloverolain (1535/1992) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla pakollisilla vakuutusmaksuilla siltä osin kuin ne eivät sisälly ennakonpidätykseen, luontoiseduista perityillä korvauksilla sekä muilla suorituksesta vähennettävillä erillä. Tuloverolain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ennakonpidätykseen sisällyttämättömiä pakollisia vakuutusmaksuja ovat käytännössä palkansaajan eläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu sekä tietyissä tilanteissa myös vakuutetun sairausvakuutusmaksu. Nettotulon käsite olisi määritelty kaavamaisesti ja

siten, että se olisi laskettavissa tulorekisteristä saatavissa olevien tietojen perusteella. Momentissa tarkoitettulla tavalla laskettu nettotulo ei välttämättä vastaisi tulonsaajan pankkitilille tosiasiallisesti maksettua suorituksen nettomäärää johtuen siitä, että suorituksesta on voitu tehdä muitakin eri tilanteisiin liittyviä vähennyksiä, jotka eivät aina edes ole tulorekisteriin ilmoitettavia. Momentin mukaisesti laskettu nettotulo kuvaisi kuitenkin henkilön käytettävissä olevia tuloja ja niiden kautta hänen käytettävissään olevaa maksuvaraa positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusten kannalta riittävän tarkalla tasolla ja sen avulla voitaisiin saavuttaa tiedon käyttäjien positiiviseen luottotietorekisteriin kohdistamat odotukset henkilöiden nettotuloja koskevien tietojen osalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö vastaa edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettun brutto- ja nettotulon laskennasta. Säännös olisi tarpeen sen selventämiseksi, että tulorekisteriin tietoja ilmoittaneet suorituksen maksajat eivät ole miltään osin vastuussa niistä laskutoimituksista, joita Tulorekisteriyksikkö tekee tulorekisterissä olevien tulotietojen koostamiseksi positiiviseen luottorekisteriin talletettaviin kuukausittaisiin brutto- ja nettotuloihin. Tulotietojärjestelmästä annetun lain 4 §:n 3 momentin mukainen suorituksen maksajille kuuluva vastuu niiden tulorekisteriin talletettavaksi antamien tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheetonta viivytystä ei siten koskisi näiden tietojen perusteella positiiviseen luottotietorekisteriin muodostettuja brutto- ja nettotuloja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa myös tiedon velallisen luottokelpoisuuden arvioimiseksi selvitetystä velallisen tuloista. Toisin kuin pykälän 1 ja 2 momentti, jotka koskevat tulorekisteristä saatuja rekisteröidyn tulotietoja, koskisi 4 momentti luottolaitosten luoton myöntämisen yhteydessä selvittämien velallisen tuloja koskevien tietojen ilmoittamista positiiviseen luottotietorekisteriin. Momentissa tarkoitettut tulotiedot kerättäisiin rekisteriin sen viranomaiskäyttäjää varten sen selvittämiseksi ja seuraamiseksi, että velallisen maksukyky ja hänen luottokelpoisuutensa on arvioitu asianmukaisesti luotonmyöntämisen yhteydessä. Luotonantajilta saatavat tulotiedot olisivat tähän käyttötarkoitukseen välttämättömiä, koska tulorekisteristä ei ole saatavissa tietoja rekisteröityjen kaikista tuloista eikä niiden perusteella voida luotettavasti päätellä sitä, millaisten tulotietojen perusteella velallisen maksukykyä ja hänen luottokelpoisuuttaan on luotonmyöntäjän yhteydessä arvioitu. Momentin nojalla ilmoitettavia tulotietoja ei luovutettaisi toisille luotonantajille luotonannossa käytettäväksi.

Velallisen tuloja koskevat tiedot ilmoitettaisiin rekisteriin luoton myöntämisen yhteydessä selvitettyinä kuukausitulona jaettuna brutto- ja nettotuloon sellaisena kuin luotonantaja on näitä tietoja luottokelpoisuuden arvioinnin yhteydessä selvittänyt ja käsitellyt. Momentti ei laajentaisi luottolaitosten velvollisuutta tulotietojen selvittämiseen eivätkä sen nojalla rekisteriin talletettuja tulotietoja välttämättä kuvaisi henkilön tulojen todellista

kokonaismäärää vaan ainoastaan henkilön tuloja siltä osin kuin luotonmyöntäjä on ne velallisen maksukyvyyn arvioimiseksi selvittänyt.

12 §. *Vapaaehtoinen luottokielto.* Pykälässä säädettäisiin rekisteröidyn tekemästä vapaaehtoisesta luottokiellosta, jonka saa tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin. Vapaaehtoinen luottokielto olisi rekisteröidyn itsensä omasta tahdostaan merkitsemä lisäinformaatio. Merkinnän tarkoituksena olisi, että luotonantaja voi suhtautua luotonantoon tällaisen henkilön osalta erityisellä varovaisuudella ja huolellisuudella. Vapaaehtoinen luottokielto voi olla tarpeellinen erityisesti tilanteissa, joihin liittyy kohonnut riski rekisteröidyn henkilötietojen mahdollisesta väärinkäytöstä, kuten esimerkiksi luoton hakemiseen toisen henkilön henkilötiedoilla. Vapaaehtoista luottokieltoa on pidetty tärkeänä keinona myös rekisteröidyn oman talouden hallinnassa. Luottokieltoimerkintä tulisi ottaa asianmukaisesti huomioon luotonmyönnössä. Sen merkitys voi vaihdella sen mukaan, mikä on ollut syynä luottokieltoimerkinnän tekemiselle. Jos syynä on kohonnut riski henkilötietojen väärinkäytölle, olisi luotonantajalla korostunut velvollisuus varmistaa luotonhakijan henkilöllisyys. Rekisteröity voisi hallinnoida vapaaehtoista luottokieltoa rekisteröidyn sähköisessä asiointipalvelussa, jonka kautta hän voi muutoinkin tarkastella omia positiivisessa luottotietorekisterissä olevia tietojaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon rekisteröidyn tekemästä määräaikaisesta tai toistaiseksi voimassa olevasta vapaaehtoisesta luottokiellosta. Rekisteröity voisi itse määrittellä ajanjakson, jonka ajaksi hän haluaa vapaaehtoisen luottokiellon asettaa tai vaihtoehtoisesti hän voisi tehdä luottokieltoimerkinnän toistaiseksi voimassa olevaksi. Toistaiseksi voimassa olevaa luottokieltoa on pidetty tarpeellisena määräaikaisen luottokiellon rinnalla, koska se ei edellytä luottokiellon uusimista, vaan jatkuu niin pitkään, kunnes rekisteröity sen itse poistaa rekisteristä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että luottokieltoimerkinnästä tulee käydä ilmi, onko sen tekemisen syynä kohonnut riski henkilötietojen väärinkäytölle vai rekisteröidyn talouden hallintaan liittyvä syy tai muu syy. Merkinnän syy valittaisiin rekisterissä olevista vaihtoehdoista, eikä tarkkaa syytä olisi välttämätöntä ilmoittaa. Tietoa merkinnän syystä ei kerättäisi esimerkiksi avoimen tekstikentän välityksellä, jotta rekisteriin ei tallentuisi tarpeettomia tai arkaluonteisia tietoja. Merkinnän syyn indikoimisella voi olla kuitenkin olennainen merkitys arvioitaessa tällaisen merkinnän seuraamuksia. Luotonantajalta odotettavat toimenpiteet voivat vaihdella huomattavasti sen mukaan, onko kyseessä väärinkäytösriskin minimointi vai tavoite ehkäistä omaa velkaantumistaan. Ensimmäisessä tilanteessa luotonantaja voi pyrkiä erityisen huolellisesti varmistamaan luotonhakijan henkilöllisyydestä, kun taas jälkimmäisessä tapauksessa luoton myöntämiseen tulisi suhtautua yleisesti ottaen pidättyväisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että rekisteröity voi koska tahansa poistaa, uusia tai muutoin päivittää luottokieltomerkin. Mikäli rekisteröity on tehnyt luottokiellon määräjäksi, voi rekisteröity uusia sen ilman rajoituksia. Rekisteröity voi myös poistaa määräjäläisen tai toistaiseksi voimassa olevan luottokiellon koska tahansa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tiedon vapaaehtoisesta luottokiellosta luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietolaissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin tallettamista ja rekisteristä luovuttamista varten, jos rekisteröity antaa tähän suostumuksensa. Tietoa ei välitettäisi siis automaattisesti luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin, vaan se edellyttäisi aina aktiivisia toimenpiteitä rekisteröidyltä. Mikäli rekisteröity antaa suostumuksensa, voitaisiin tiedot luovuttaa positiivisesta luottotietorekisteristä kaikille niille toimijoille, jotka harjoittavat luottotietolaissa tarkoitettua luottotietotoimintaa ja tallettavat luottokielloja koskevia tietoja. Koska suostumus annettaisiin tietojen luovuttamiselle luottotietolaissa tarkoitetuille luottotietotoiminnan harjoittajille näiden ylläpitämiin luottotietorekistereihin, koskisi suostumus myös mahdollisia uusia toimijoita, jotka tällaista laissa säädettyä toimintaa alkavat harjoittaa. Momentissa säädettäisiin myös suostumuksen antamisen ja sen peruuttamisen tavasta sekä suostumuksen aitouden ja vapaaseen tahtoon perustuvuuden varmistamisesta. Suostumuksesta tulisi käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoituksiin tietoja luovutetaan. Suostumuksen voisi momentin mukaan antaa ja milloin tahansa peruuttaa 24 §:ssä tarkoitetun sähköisen asiointipalvelun kautta tai ilmoittamalla tästä Tulorekisteriyksikölle. Suostumus toimisi henkilötietojen käsittelyn edellytyksenä, eikä se olisi käsittelyn varsinainen oikeusperuste. Sääntelyliikkumavara tältä osin perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohtaan.

Halutessaan rekisteröity voisi siis tehdä merkinnän yksinomaan positiiviseen luottotietorekisteriin. Tällöin merkintä näkyy kuitenkin ainoastaan niille tahoille, joilla on ehdotetussa laissa säädetty oikeus saada tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä. Luottotietolaissa säädettyistä luottotietorekistereistä voidaan kuitenkin luovuttaa tietoja laajemmalle vastaanottajajoukolle, kuten esimerkiksi vuokranantajille. Näin ollen tieto vapaaehtoisesta luottokieltomerkinästä voidaan näiden rekistereiden kautta saattaa laajemmin saataville.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin vapaaehtoisen luottokieltomerkin tekemisen maksuttomuudesta positiivisessa luottotietorekisterissä. Luottokieltomerkin tekemisestä, poistamisesta tai muusta käsittelystä ei perittäisi maksua. Näin ollen myöskään esimerkiksi merkinnän tai sen poistamista koskevan tiedon välittämisestä luottotietolaissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin ei perittäisi maksua. Tieto tulisi luottotietotoiminnan harjoittajille automaattisesti, eikä sen käsittely edellyttäisi monimutkaisia toimenpiteitä luottotietotoiminnan harjoittajilta. Luottotietotoiminnan harjoittajilla olisi edelleenkin mahdollisuus niin halutessaan tarjota luottokieltomerkin tehneille liittyviä lisäpalveluja, joista

voitaisiin periä maksuja. Lisäksi henkilö voisi edelleen niin halutessaan tehdä vapaaehtoisesta luottokieltomerkinnän suoraan luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin. Tällöin yksityinen luottotietotoiminnan harjoittaja voi periä merkinnän tekemisestä maksun nykytilaa vastaavasti. Tieto merkinnästä ei tällöin kuitenkaan välittyisi edelleen positiiviseen luottotietorekisteriin.

13 §. *Tietojen salassapito.* Pykälässä säädettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin tallettujen tietojen salassapidosta. Säännöksen mukaan rekisteriin talletetut tiedot olisivat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Vastaavan kaltainen salassapitosäännös sisältyy myös tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin. Säännös olisi tarpeen, koska muutoin tietojen julkisuus ja salassapito määräytyisi sen mukaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, *julkisuuslaki*) säädetään.

Positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen salassapito ei vaikuttasi mahdollisuuksiin valvoa julkisen vallan käyttöä, koska rekisteri olisi vain tietoja keräävä ja säilyttävä sekä edelleen välittävä järjestelmä. Tulorekisteriyksikkö ei tekisi henkilöitä koskevia yksityisiä hallintopäätöksiä. Myös tietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset säilyisivät ennallaan tiedon käyttäjätahoilla, joilta tiedot olisivat asianomaisen lainsäädännön mukaisesti saatavissa.

Lisäksi kysymys on luonnollisen henkilön luottoja ja tuloja koskevista kohtalaisen yksityiskohtaisista ja kattavista tiedoista. Taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Erityisesti luotonantajien näkökulmasta kysymys on monilta osin myös yksityisistä liikesalaisuuksista ja pankkisalaisuuden alaisista tiedoista. Tietojen erottelu erilaisten julkisuutta ja salassapitoa koskevien säännösten nojalla olisi käytännössä hyvin vaikeaa.

Edellä mainittujen seikkojen johdosta ehdotettua erityissääntelyä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettujen tietojen salassapidosta voidaan pitää perusteltuna.

Positiiviseen luottotietorekisteriin sovellettaisiin pykälän mukaan muutoin, mitä julkisuuslaissa säädetään. Säännöksessä kuitenkin rajattaisiin niitä tarkoituksia, joihin tietoja voisi rekisteristä luovuttaa. Lähtökohtaisesti tietoja voisi luovuttaa vain niihin tarkoituksiin, joista säädettäisiin ehdotetussa positiivista luottotietorekisteriä koskevassa laissa. Positiivisen luottotietorekisterin tietoja ei siten voitaisi luovuttaa esimerkiksi tieteellistä tutkimusta tai viranomaisen suunnittelu- ja selvitystyötä varten julkisuuslain 28 §:ssä säädettyllä tavalla. Tiedot olisivat saatavissa näihin käyttötarkoituksiin nykyiseen tapaan tiedon käyttäjätahoilta. Esimerkiksi tutkijat voisivat saada rekisterin sisältämiä tietoja käyttöönsä Tilastokeskukselta, joka muiden tiedon käyttäjien tavoin voisi luovuttaa tietoja edelleen voimassa olevien tiedonluovutusta koskevien säännösten mukaisesti.

Lisäksi tietoja voitaisiin luovuttaa rekisteristä julkisuuslain 11 ja 12 §:ssä sekä 26 §:n 3 momentin ja 29 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyihin käyttötarkoituksiin. Julkisuuslain 11 §:ssä säädetään asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin ja 12 §:ssä oikeus saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta. Julkisuuslain 26 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Mainitussa säännöksessä edellytetään luovuttamiselta lisäksi sitä, että viranomaisen ennakolta varmistuu siitä, että tietojen salassapidosta ja suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti. Julkisuuslain 29 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa taas on kyse tilanteista, joissa salassa pidettävästä asiakirjasta voidaan antaa tieto, jos se on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi tai jos tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehdävän suorittamiseksi. Myös näihin tarkoituksiin olisi tietoja perusteltua voida yksittäistapauksissa luovuttaa.

3 luku

Ilmoitusvelvollisuus ja tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

14 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä olisi yleinen ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös niistä tahoista, joiden tulee ilmoittaa 4 §:ssä mainittuja luottoja koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin. Tietojen ilmoittamiseen velvollisten luotonantajien joukko on joiltain osin eri kuin rekisteristä tietoja saavien tahojen joukko, joka on ilmoitusvelvollisia tahoja laajempi. Ilmoitusvelvollisten piiri ja rekisteristä tietoja saatavien tahojen joukko on määritelty rekisterin käyttötarkoitukset huomioiden. Ylivelkaantumisen estämiseksi on tärkeää, että tietojen käyttö on mahdollista laajemmin kuin on velvollisuus ilmoittaa tietoja rekisteriin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan tiedot luonnollisista henkilöistä, joilla on luottoa myönnettäessä asuinpaikka Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Tarkoitus on, että tiedot talletettaisiin rekisteriin mahdollisimman kattavasti Suomessa joko tilapäisesti tai vakituisesti asuvista henkilöistä. Tilanne arvioitaisiin luotonmyöntöhetkellä ja tarkoitus on, että tiedot luovutettaisiin rekisteriin luottojen osalta koko niiden elinkaaren ajan, vaikka Suomessa asuva henkilö esimerkiksi asuisi hetkellisesti ulkomailla.

Suomessa asuinpaikan omaavilla henkilöillä on yleensä suomalainen henkilötunnus joko Suomen kansalaisuuden, EU-oleskeluoikeuden rekisteröinnin tai oleskeluluvan saamisen kautta. Jos Suomessa asuvalla Pohjoismaan kansalaisella tai muulla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, voisi hän hakea sitä Digi- ja väestötietovirastosta, jotta

hänen tietonsa voitaisiin tallettaa positiiviseen luottotietorekisteriin. Tietojen rekisteröiminen positiiviseen luottotietorekisteriin olisi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 9 §:n 4 kohdassa tarkoitettu erityinen ja perusteltu syy, jonka vuoksi suomalainen henkilötunnus on tarpeen.

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen rekisteriin olisi ulkomaalaisten henkilöiden osalta vain silloin, kun heillä on suomalainen henkilötunnus. Mikäli Suomessa asuvalla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, ei hänen osaltaan olisi velvollisuutta tietojen ilmoittamiseen eikä tietoja voitaisi tallettaa rekisteriin. Tietojen merkitseminen rekisteriin ei olisi edellytys luoton myöntämiselle, eikä se, ettei tietoja talleteta rekisteriin sellaisen ulkomaalaisen osalta, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, poissulkisi hänen mahdollisuutensa saada luottoa. Luotonantajan tulisi varmistaa tällöin luotonhakijan luottokelpoisuus muulla tavoin kuin rekisterin tietoja hyödyntämällä.

Myönnettyä luottoa koskevien tietojen tallettaminen rekisteriin jatkuisi, jos henkilö muuttaisi luoton myöntämisen jälkeen pois Suomesta. Lisäksi järjestelmään tulisi tallettaa tiedot luotoista, jotka suomalainen luotonantaja myöntää henkilölle, jolla ei ole asuinpaikkaa Suomessa, mikäli hänellä on suomalainen henkilötunnus ja hän saa tuloja Suomesta. Säännös mahdollistaisi tältä osin myös ulkomailla asuvien henkilöiden tietojen tallettamisen rekisteriin silloin, kun heillä on tällaisia olennaisia taloudellisia siteitä Suomeen. Säännöksen nojalla rekisteriin voisi tallettaa tietoja myös esimerkiksi turvapaikanhakijasta tai muusta ulkomaalaisesta henkilöstä, jolla ei ole virallisesti asuinpaikkaa Suomessa, mikäli hänellä on suomalainen henkilötunnus ja tuloja Suomesta.

Pykälän 2 momentissa on lueteltu ilmoitusvelvolliset luotonantajat. Ilmoitusvelvollisuus olisi 2 momentissa tarkoitettulla luotonantajalla riippumatta siitä, missä vaiheessa luoton elinkaarta luotonantajasta on tullut luottosopimuksen osapuoli.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisuus olisi Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla valvottavalla sekä 5 momentissa tarkoitetuilla ulkomaisen ETA-valvottavan Suomessa olevalla sivuliikkeellä ja ulkomaisella valvottavalla, joka tarjoaa palveluita Suomessa sivuliikettä perustamatta. Kohdassa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus olisi rahoituspalvelun tarjoajilla, joiden toimintaa Finanssivalvonta valvoo.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisuus olisi eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 1 §:ssä määriteltyyn lain soveltamisalaan kuuluvilla elinkeinonharjoittajilla. Kohdassa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus olisi Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin rekisteröitävillä luotonantajilla ja vertaislainanvälittäjillä, joiden toimintaa Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisia olisivat myös muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut luotonantajat, jotka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti myöntävät muita luottoja kuin kuluttajaluottoja yksityishenkilöille. Kohdassa tarkoitettuja luotonantajia olisivat elinkeinotoimintaa varten luottoja myöntävät luotonantajat, jotka eivät kuulu Finanssivalvonnan tai Etelä-Suomen Aluehallintoviraston valvonnan piiriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisuus olisi myös niillä elinkeinonharjoittajilla, joille 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen tekemästä luottosopimuksesta johtuvat luotonantajan oikeudet ovat siirtyneet. Tällaisia siirronsaajia olisivat pääasiassa perintätoimistot, joille luotto on siirretty. Momentti ei kuitenkaan koskisi perintätoimistoja niiden hoitaessa perimistöimeksiantoja luotonantajan lukuun. Tällaisessa tilanteessa myöskään luotonantajan ilmoitusvelvollisuus ei siirtyisi perintätoimistolle, vaan säilyisi luotonantajalla. Momentin nojalla ilmoitusvelvollisuus siirtyisi uudelle luotonantajalle vain, jos sitä olisi pidettävä elinkeinonharjoittajana. Momenttia sovellettaessa elinkeinonharjoittajana ei olisi pidettävä esimerkiksi valtiokonttorista annetussa laissa (305/1991) tarkoitettua valtiokonttoria tai valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tarkoitettua osakeyhtiömuotoista erityisrahoitusyhtiötä Finnveraa.

15 §. *Ilmoittautumisvelvollisuus Tulorekisteriyksikölle.* Pykälässä säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisen olisi viimeistään kuukautta ennen tietojen ilmoittamisen aloittamista ilmoitettava Tulorekisteriyksikölle ehdotetun lain nojalla ilmoitusvelvolliseksi luotonantajaksi. Markkinoille tulevien uusien toimijoiden tulisi tehdä pykälässä tarkoitettu ilmoittautuminen, mikäli ne tosiasiallisesti aikovat myöntää tällaisia luottoja. Pykälän nojalla Tulorekisteriyksikkö saisi positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitusvelvollisilta luotonantajilta tarvittavat tiedot ilmoitusvelvollisuuteen liittyvien käytännön toimenpiteiden hoitamiseksi. Samalla Tulorekisteriyksikölle syntyisi listaus positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitusvelvollisista luotonantajista. Listauksen perusteella voitaisiin todeta, onko tietty yksittäinen luotonantaja ilmoittautunut rekisteriin ilmoitusvelvolliseksi luotonantajaksi, jolloin listaus helpottaisi merkittävästi myös Finanssivalvonnalle ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 25 §:ssä säädetyn rekisterin ilmoitusvelvollisuutta koskevan valvontatehtävän hoitamista. Listauksen perusteella voitaisiin myös seurata, että kaikki rekisteriin ilmoitusvelvolliseksi ilmoittautuneet luotonantajat toimittavat luottojaan koskevia tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin.

Pykälässä tarkoitettu luotonantajien ilmoittautumisvelvollisuus koskisi vain niiden ilmoitusvelvollisuutta positiiviseen luottotietorekisteriin eikä sillä olisi tarkoitus muutoin muuttaa tai laajentaa luotonantajien toimiluvan edellytyksiä tai niiden rekisteröitymisvelvollisuutta muun lainsäädännön nojalla. Pykälän mukaan ilmoittautumisen tulisi tapahtua viimeistään kuukautta ennen tietojen ilmoittamisen aloittamista, jotta Tulorekisteriyksikölle jäisi riittävästi aikaa erilaisten ilmoitusliikenteen aloittamisen edellytyksenä

olevien käytännön toimenpiteiden hoitamiseen kyseisen ilmoitusvelvollisen osalta. Ilmoitusvelvollisen tulisi suorittaa pykälässä tarkoitettu ilmoittautuminen oma-aloitteisesti Tulorekisteriyksikölle.

16 §. Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus. Pykälän mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava positiiviseen luottotietorekisteriin opintotukilain (65/1994) 38 §:ssä tarkoitettujen opintolainan takaussaatavat. Kansaneläkelaitoksen takaussaatavat ilmoitettaisiin rekisteriin kaikkien sillä olevien takaussaatavien osalta riippumatta esimerkiksi opintolainan saaneen henkilön asuinpaikasta.

17 §. Tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että laissa tarkoitettuna ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä ilmoitettava positiiviseen luottotietorekisteriin lain 3 §:n 1 momentissa, 5–9 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 4 momentissa tarkoitettujen tietojen. Kansaneläkelaitos ilmoittaisi momentin mukaan vastaavat tiedot lain 6 §:ssä säädettyjä tietoja lukuun ottamatta. Näiden tietojen ei ole arvioitu olevan tarpeellisia ilmoittaa Kansaneläkelaitoksella perittävänä olevien opintolainasaatavien osalta. Tiedot olisi ilmoitettava soveltuvin osin kaikkien ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien luottojen osalta. Kaikkien rekisteriin ilmoitettavien luottojen osalta ei kuitenkaan ole saatavissa kaikkia edellä mainituissa säännöksissä mainittuja tietoja, eikä velvollisuus tietojen antamiseen koskisi tietoja siltä osin, kun niitä ei ole.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin ilmoitusvelvollisuudesta tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollisuuden piiriin sisältyvä luotto kuuluu yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 23 §:ssä tarkoitettuna maksuohjelman piiriin tai jotka kuuluvat yrityksen saneerausesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin. Näiden luottojen osalta luottojen tiedot muuttuvat niin merkittävästi, että niiden ilmoittaminen luotonantajien tietojärjestelmistä rekisteriin kaikilta osin ei olisi mahdollista. Osana maksuohjelman vahvistamista esimerkiksi velallisen maksuvelvoitetta voidaan alentaa ja maksuaikataulua muuttaa. Maksuvelvoitteen alentaminen voi lisäksi vaikuttaa esimerkiksi sovittuun korkoon tai alentaa pääomaa. Kaikkien luotonantajien järjestelmät eivät ylläpidä ajantasaista tietoa maksuohjelman mukaisista saatavista, jolloin ajantasaisten ja oikeiden tietojen ilmoittaminen rekisteriin olisi huomattavan vaikeaa. Näissä tilanteissa rekisteriin ilmoitettaisiin momentin mukaan ainoastaan lain 5 §:n 1 momentissa, 7 §:ssä sekä 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen. Rekisteristä saatavien tietojen joukko olisi näiden luottojen osalta vastaavasti suppeampi kuin muiden luottojen osalta. Mikäli maksuohjelma esimerkiksi raukeaa, saatava lähtökohtaisesti palautetaan voimaan alkuperäisten ehtojen mukaisena, jolloin tiedot rekisteriin ilmoitettaisiin kaikilta osin 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava rekisteriin teknisten rajapintojen avulla. Tietoja ei siten voisi ilmoittaa esimerkiksi paperilomakkeilla tai muilla sähköisillä tavoilla.

Pykälän 4 momentin mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin tehtävät ilmoitukset olisi varmennettava sähköisellä allekirjoituksella tai muulla hyväksyttävällä tavalla. Vastaava säännös sisältyy tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin.

Verohallinto voisi ehdotetun 5 momentin mukaan antaa tarkempia määräyksiä 3 momentissa tarkoitetuista rajapinnoista ja ilmoitusvelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä tarkemmista menettelyistä.

18 §. Tietojen ilmoittamisen määräaika. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot olisi ilmoitettava myönnettyjen luottojen osalta viimeistään luottosopimuksen tekemistä seuraavana kalenteripäivänä. Uusien luottojen osalta olisi erityisen tärkeää, että tiedot luotosta ilmoitetaan rekisteriin viipymättä niin pian kuin se on mahdollista. Luotonhakija voi hakea luottoja usealta eri taholta yhtäaikaista ja ylivelkaantumisen estämisen kannalta on erityisen tärkeää, että kaikki myönnetty luotot näkyisivät rekisteristä joko heti samana päivänä tai viimeistään luottosopimuksen tekemistä seuraavana päivänä.

Käytännössä tietojen ilmoittaminen ei ole kaikkien luotonantajien myöntämien luottojen osalta mahdollista heti samana päivänä, koska useat luotto- ja rahoituslaitosten tietojen käyttöön sekä niiden ilmoittamiseen liittyvät toiminnot tapahtuvat tietojärjestelmätasolla eräajopohjaisesti kerran vuorokaudessa ja useimmiten yöaikaan mahdollisesti vasta luottosopimuksen tekemistä seuraavan vuorokauden puolella. Luotto- ja rahoituslaitosten näkökulmasta ei voida pitää kohtuullisena, että tällaiset tiedonkäsittelyprosessit olisi saatettava reaaliaikaisiksi pelkästään täysin ajantasaisen ilmoittamisen mahdollistamiseksi positiiviseen luottotietorekisteriin. Momentissa säädetty määräaika perustuisi siten luotto- ja rahoituslaitosten olemassa oleviin toimintaprosesseihin eikä edellyttäisi niiden olennaista muuttamista nykytilaan verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että luottosopimuksen tekemisen jälkeen tehtävät päivitykset ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluviin tietoihin on ilmoitettava viimeistään tietojen muuttumista seuraavana toisena arkipäivänä. Muutoksilla tarkoitetaan luoton lyhennyksiä, siitä maksettua korkoa ja muita kuluja sekä luoton ehtojen muutoksia tai luoton nostamista koskevien tietojen ilmoittamista rekisteriin. Momentissa tarkoitettuina päivityksinä pidettäisiin myös tilanteita, joissa luotto on siirtynyt toiselle luotonantajalle ja jolloin kyse ei siten ole uudesta luotosta. Momentissa säädetty määräaika olisi pidempi kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, jotta luotonantajille ja muille ilmoitusvelvollisille jäisi riittävästi aikaa saapuvien maksusuoritusten oikeaan kohdistamiseen niiden omassa

luottoreskontrassa ennen tietojen ilmoittamista positiiviseen luottotietorekisteriin. Tiedot eivät myöskään ole ylivelkaantumisen torjunnan kannalta aivan yhtä kriittisiä kuin 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Momentin nojalla tulisi ilmoittaa myös tiedot maksuviiveistä kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun maksu on viivästynyt 45 päivää. Sama määräaika koskisi maksuviiveen määrässä tapahtuvien muutosten sekä maksuviiveen poistumista koskevien tietojen ilmoittamista rekisteriin. Mikäli luoton tiedoissa tapahtuisi muutos viikonlopun tai muiden pyhäpäivien aikana, siirtyisi määräaika näiden jälkeiseen toiseen arkipäivään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että silloin kun luottoa peritään ulosottokaaren (705/2007) mukaisessa ulosottomenettelyssä, olisi 2 momentissa tarkoitetut tiedot annettava viimeistään toisena arkipäivänä siitä, kun varat on tilitetty ilmoitusvelvolliselle.

19 §. *Ilmoitusvelvollisen velvollisuus huolehtia tietojen oikeellisuudesta.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoittanut ilmoitusvelvollinen on velvollinen huolehtimaan siitä, että sen ilmoittamat tiedot ovat virheettömiä ja ajantasaisia. Pykälässä ei rajattaisi positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjän eli Tulorekisteriyksikön vastuuta huolehtia rekisterin tietojen oikeellisuudesta, vaan asetettaisiin tietojen ilmoittajalle korostunut velvollisuus huolehtia tietojen virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Tietojen ilmoittaja vastaa sen omassa toiminnassaan käsittelemiensä henkilötietojen lainmukaisesta käsittelystä rekisterinpitäjänä ja vastaa muun ohella siitä, että sen luovuttamat henkilötiedot ovat virheettömiä ja ajantasaisia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollinen on tietoja rekisteriin ilmoittaessaan velvollinen huolehtimaan siitä, että tietojen ilmoittaminen tehdään Tulorekisteriyksikön asettamien teknisten vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että rekisteröidyn tai Tulorekisteriyksikön epäillessä tietojen virheettömyyttä tai ajantasaisuutta on Tulorekisteriyksiköllä oikeus vaatia, että ilmoitusvelvollinen tarkistaa ja tarvittaessa oikaisee ilman aiheutonta viivytystä kyseiset henkilötiedot. Tällöin ilmoitusvelvollisen tulisi viipymättä tarkistaa tietojen paikkansapitävyys ja ajantasaisuus sen omista tietojärjestelmistä ja tarvittaessa toimittaa korjatut tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin.

4 luku

Tietojen luovutus positiivisesta luottotietorekisteristä

20 §. *Tietojen luovuttaminen luotonantajille.* Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tilanteissa luotonantajilla ja muilla elinkeinonharjoittajilla olisi oikeus saada tietoja rekisteristä salassapitosäännösten estämättä. Pykälässä säädettäisiin myös tiedoista, jotka pykälässä mainittuja tarkoituksia varten luovutettaisiin niin sanotulla luottotietoraportilla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa luotonantajalle tietoja, kun luotonantajalla on velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus tai varmistaa kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n tai 7 a luvun 11 §:n mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa positiivisesta luottotietorekisteristä saatavien tietojen käyttäminen kaikissa tilanteissa, kun elinkeinonharjoittaja on velvollinen toteuttamaan kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin kuluttajansuojalain 7 tai 7 a luvuissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista kuin 1 momentissa sallituista käyttötarkoituksista, joissa 14 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetulle luotonantajalla tai muulla elinkeinonharjoittajalla olisi oikeus saada positiivisen luottotietorekisterin tietoja. Tietojen hyödyntämisoikeus rajoittuisi tässä momentissa mainittujen käyttötarkoitusten osalta ainoastaan näihin tahoihin.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa näille luotonantajalle jäljempänä pykälässä tarkoitetut tarpeelliset tiedot silloin, kun kyse on 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun luottosopimuksen tekemisestä taikka tällaisen luottosopimuksen mukaisen luoton määrän tai luottorajan korotuksesta. Tarkoituksena on mahdollistaa luottotietoraporttien käyttö esimerkiksi yksityisille elinkeinonharjoittajille myönnettävissä luotoissa.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa luotonantajalle 1 momentissa tarkoitetut tarpeelliset tiedot silloin, kun velallinen hakee 1 momentissa tai käsiteltävän momentin 2 kohdassa tarkoitetun luoton ehtoihin muuta muutosta kuin luoton määrän tai luottorajan korotusta, mikäli sillä voi olla merkitystä arvioitaessa velallisen kykyä suoriutua luottosopimuksen mukaisista velvoitteista. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa positiivisen luottotietorekisterin tietojen käytettävyys sopimusmuutoksissa, joissa luottosopimuksen muutoksella on merkitystä velallisen luotonhoitokyvyn ja vastaavasti luotonantajan luottoriskin arvioinnin kannalta. Momentissa tarkoitettuja muutoksia voisivat olla esimerkiksi lyhennysvapaat, luottoajan jatkaminen, maksuerien muuttaminen ja muut vastaavat maksuohjelman muutokset, luoton vakuuden vaihtaminen ja luoton viitekoron, korkotyypin tai korkomarginaalin muuttaminen. Oikeus positiivisten luottotietorekisterin tietojen käyttämiseen ei kuitenkaan olisi velallisen luotonhoitokyvyn kannalta epäolennaisissa tai vähäisissä muutoksissa, kuten säännöllisen maksuerän eräpäivän muuttamisen yhteydessä. Oikeus käyttää tietoja rajattaisiin niin, että se olisi mahdollista vain silloin, kun velallinen hakee muutosta hänellä olevan luoton ehtoihin. Luotonantaja ei saisi käyttää positiivisen luottotietorekisterin tietoja oma-aloitteisesti ilman, että velallinen on ilmaissut luotonantajalle hakevansa muutoksia luottosopimukseen. Luotonantajan toteuttamaa yleismarkkinointia, suunnattua markkinointia tai asiakasneuvotteluiden yhteydessä kerrottua mahdollisuutta

luottosopimuksen muutoksiin, esimerkiksi lyhennysvapaata koskevaa tietoa, ei olisi pidettävä luotonantajan oma-aloitteisena toimenpiteenä, jos velallinen näiden johdosta kääntyy luotonantajan puoleen ja hakee luottosopimuksen ehtojen muuttamista.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä saa luovuttaa tietoja luotonantajalle, kun on kyse takauksen tai vierasvelkapantin antamisesta tai hyväksymisestä. Säännös mahdollistaisi sen, että luotonantaja saa hyödyntää takaajaan tai vierasvelkapantinantajaan liittyviä positiiviseen luottotietorekisteriin liittyviä tietoja arvioidakseen ehdotetun vakuuden hyväksyttävyyttä ja vakuudenantajan asemaa. Säännös soveltuisi niin takauslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin yksityistakaajiin ja yksityisiin pantinantajiin, samoin kuin muihin takaajiin ja pantinantajiin. Oikeus positiivisen luottotietorekisterin tietojen käyttöön on olemassa sekä takausta tai panttia hyväksyttäessä että annettaessa takaus- tai panttaussitoumus. Luotonantaja voi siten käyttää positiivisen luottotietorekisterin tietoja ensinnäkin siinä vaiheessa, kun se ylipäänsä arvioi ehdotetun takauksen tai vierasvelkapantin riittävyttä ja toisekseen siinä vaiheessa, kun varsinaista sitoumusta annetaan. Kun kyse on vierasvelkapantin antamisesta, pantinantajan vastuu velasta on luonteeltaan panttiomaisuuteen kytkeytyvää esinevastuuta. Tässäkin tapauksessa vierasvelkapantinantajan taloudellista asemaa koskevien tietojen arviointi voi olla tarpeen esimerkiksi hyvän luotonantotavan tai hyvän pankkitavan näkökulmasta sekä arvioitaessa, onko pantinantaja panttia annettaessa ylivelkainen ja voiko pantin antamiseen siten liittyä takaisinsaantiin liittyvä riski.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 1 tai 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan luovuttaa myös tietojen saantiin oikeutetun valtuutuksella sen puolesta toimivalle taholle. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että luotonantaja voisi käyttää toiminnassaan esimerkiksi ulkoistettuja luottopäätöksen käsittelyratkaisuja. Kyse olisi siis tietojen saantiin oikeutetun toimijan lukuun toimivasta henkilötietojen käsittelijästä, jolla ei olisi itsenäistä oikeutta käsitellä rekisteristä saatavia tietoja. Jotta tietoja voitaisiin luovuttaa tällaiselle puolesta toimivalle taholle, tietoja luovutettaessa tulisi olla selvää, kenen tietojen saantiin oikeutetun lukuun tiedot luovutettaisiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että positiivisesta luottotietorekisteristä saatuja tietoja ei saa käsitellä muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja luoton myöntämiseen ja luottosopimuksen muuttamiseen liittyviä käyttötarkoituksia varten. Rajoituksen tarkoituksena on varmistaa, ettei tietoja voitaisi käyttää sopimattomiin tarkoituksiin. Rajoituksella pyrittäisiin vähentämään rekisteristä saatavien tietojen käsittelyyn liittyviä riskejä.

Rajoituksen estämättä pykälän 1 tai 2 momentin mukaisesti tietojen käyttöön oikeutettu saisi kuitenkin luovuttaa positiivisesta luottotietorekisteristä saatuja tietoja takaajalle ja vierasvelkapantinantajalle takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetussa laissa (*takauslaki*) säädettyjen tiedonantovelvollisuuksien toteuttamista varten. Takauslain 12 §:n

perusteella luotonantajan on ennen takauksen antamista ilmoitettava sekä taattavaan päävelkaan liittyvät, takaajan asemaan olennaisesti vaikuttavat seikat että velallisen sitoumukset ja muut velallisen maksukykyyn liittyvät seikat, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle.

Positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot ovat keskeisessä osassa velallisen sitoumusten ja maksukykyyn liittyvien tietojen arvioinnissa ja varmentamisessa, jolloin on perusteltua, että vastaavat tiedot olisi mahdollista näiden tiedonantovelvollisuuksien täyttämiseksi luovuttaa takaajille ja vierasvelkapantinantajille. Takauslain 14 §:n perusteella takaajalla on oikeus pyynnöstään saada takauksen voimassaoloaikana luotonantajalta tiedot velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Mainittu tiedonantovelvollisuus koskee vain sellaisia seikkoja, jotka ovat luotonantajan tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa takaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä taikka jotka luotonantaja voi hankkia sen käytettävissä olevasta luottotietorekisteristä. Takaajan esittämän pyynnön nojalla luotonantajan saa tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi toimittaa takaajalle myös positiivisesta luottotietorekisteristä saatuja tietoja. Takaajan pyyntö on kuitenkin positiivisen luottotietorekisterin tietojen osalta sidottu niihin tietoihin, joita luotonantajalla on muutoinkin oikeus saada rekisteristä, eli käytännössä luoton myöntämiseen ja luottosopimuksen muuttamiseen liittyvissä tilanteissa. Kun luotonantaja on hankkinut näissä tilanteissa tietoja luottosuhteen aikana positiivisesta luottotietorekisteristä, tiedot saa luovuttaa takaajalle. Takaajan pyyntö ei kuitenkaan oikeuta luotonantajaa hankkimaan erikseen positiivisen luottotietorekisterin tietoja takaajan pyynnöstä, koska tällaisesta käyttötarkoituksesta laissa ei säädettäisi. Edellä todettuja luotonantajan tiedonantovelvollisuuksia sovelletaan myös vierasvelkapantinantajiin takauslain 41 §:n perusteella, ja siten vastaava soveltuu myös luotonantajan velvollisuuksiin vierasvelkapantinantajaan nähden.

Takauslaki on pakottavaa oikeutta ainoastaan takauslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin yksityistakaajiin ja yksityisiin vierasvelkapantinantajiin nähden. Oikeus luovuttaa luotonantajalla olevia positiivisesta luottotietorekisteristä saatuja tietoja muulle takaajalle ja vierasvelkapantinantajalle voi pakottavan lainsäädännön ohella perustua rekisteröidyn antamaan suostumukseen, jossa tietojen luovuttaminen on mahdollistettu. Luottotietorekisterin luovuttaminen edelleen on siten mahdollista esimerkiksi kaupallisia asuntoluottotakauksia tarjoaville tahoille.

Vastaavasti luotonantaja saisi luovuttaa sillä olevia luottotietorekisteristä pykälän 1 tai 2 momentin nojalla saatuja tietoja valtiokonttorille omistusasuntolainojen valtioneuvoston asetuksella annetun lain (204/1996) 11 §:ssä säädetyn korvauksen hakemisen yhteydessä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tarpeellisista perustiedoista, joita rekisteristä voidaan luovuttaa pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten. Rekisteristä voitaisiin

säännöksen mukaan luovuttaa aina ainoastaan kyselyhetken ajantasaiset tiedot, eikä tietoja esimerkiksi päättyneistä luotoista tai maksuviiveistä luovutettaisi.

Pykälän 5 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa henkilön nimi ja henkilötunnus.

Pykälän 5 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto henkilölle luottoja myöntäneiden luotonantajien lukumäärästä yhteensä.

Pykälän 5 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto henkilöllä olevien luottojen lukumäärästä yhteensä.

Pykälän 5 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto viimeksi maksetun lyhennyksen, korkojen ja kulujen yhteismäärästä kaikkien henkilöllä olevien luottojen osalta. Mikäli rekisteröidyllä poikkeuksellisesti olisi luottoja myös muussa valuutassa kuin euroissa, ilmoitettaisiin yhteismäärä erikseen euromääräisistä luotoista ja kussakin muussa valuutassa olevista luotoista.

Pykälän 5 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto sellaisten luottojen lukumäärästä yhteensä, joissa rekisteröity on takaajana tai pantinantajana.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin tarpeellisista luottokohtaisista tiedoista, joita positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan luovuttaa pykälän 1 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten. Rekisteristä voitaisiin säännöksen mukaan luovuttaa aina ainoastaan kyselyhetken ajantasaiset tiedot.

Pykälän 6 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa luoton sopimuksentekopäivämäärä.

Pykälän 6 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa muiden yhteisvelallisten lukumäärä.

Pykälän 6 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto luoton valuutasta.

Pykälän 6 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa velallisen yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi. Tiedot olisivat aina velallisen henkilötunnukseen liittyviä eikä rekisteristä luovutettaisi pelkkää yritys- ja yhteisötunnusta luoton tunnistetietona. Yritys- ja yhteisötunnus liittyisi vain velallisen elinkeinotoimintaa varten

myönnettyihin luottoihin ja sen avulla voitaisiin helpommin päätellä, mitkä luotot ovat tällaisia luottoja.

Pykälän 6 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa kerta-luottojen osalta tieto luoton käyttötarkoituksesta, maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, luoton myönnetty ja nostettu määrä, luoton nykyinen saldo sekä luoton lyhennystapa, jos luotto maksetaan yhdessä erässä (niin sanottu *bullet*-laina) tai jos luottosopimuksen mukaan luoton viimeinen maksuerä on huomattavasti säännöllistä maksuerää suurempi (niin sanottu *balloon*-laina). Käyttötarkoituksina ei ilmoitettaisi yksityiskohtiin menevää tietoa. Tietoluokkia olisivat esimerkiksi erilaiset asunnon ostoa varten otetut lainat ja opintolainat.

Pykälän 6 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa jatkuvien luottojen osalta tieto siitä, onko kyse korttiluotosta sekä tieto luottolimiitin myönnetystä määrästä ja sen viimeisimmästä käytetystä määrästä ja ilmoittamispäivästä.

Pykälän 6 momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tieto lyhennysvapajakson alku- ja päättymispäivämäärästä.

Pykälän 6 momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voidaan luovuttaa tietövähintään 45 päivää kestäneen maksuviiveen määrästä ja tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on erääntynyt kokonaan maksettavaksi.

Pykälän 6 momentin 9 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä voitaisiin luovuttaa luottokohtainen tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla. Yleinen tietosuoja-asetus edellyttää, että rekisteröity voi vaatia häntä koskevien tietojen rajoittamista, mikäli hän esimerkiksi kiistää tietojen oikeellisuuden. Luottotietoraportilta näkyisi rekisteröidyn esittämä vaatimus, jotta raportin saava luotonantaja voisi asianmukaisesti ottaa huomioon sen, että tiettyjen raportilla näkyvien tietojen oikeellisuus on kyseenalaistettu.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin henkilön takaus- tai vakuusvastuita koskevaista tarpeellisista luottokohtaisista tiedoista, joita 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa. Tältäkin osin voitaisiin luovuttaa ainoastaan ajantasaiset tiedot.

Pykälän 7 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä saataisiin luovuttaa tieto henkilön antaman vakuuden arvosta sekä sen arvostamisen päivämäärästä taikka takauksen määrästä.

Pykälän 7 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä saataisiin luovuttaa tieto luoton nykyisestä saldomäärästä luotossa, jonka takaajana tai vakuuden antajana henkilö on.

Pykälän 7 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä saataisiin luovuttaa tieto velallisten lukumäärästä luotossa, jonka takaajana henkilö on.

Pykälän 7 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että rekisteristä saataisiin luovuttaa kerta-luottojen osalta tieto maksuohjelman mukaisesta viimeisestä eräpäivästä luotossa, jonka takaajana tai vakuuden antajana henkilö on.

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka voidaan rekisteristä luovuttaa sellaisten luottojen osalta, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa tarkoitetun maksuohjelman tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin. Kuten edellä 17 §:n yksityiskohtaisissa peruste-luissa on kuvattu, ei rekisteriin ole mahdollista tarkoituksenmukaisella tavalla ilmoittaa kaikilta osin ajantasaisia tietoja tällaisiin ohjelmiin sisältyvistä luotoista. Näin ollen rekisteristä voitaisiin tällaisten luottojen osalta luovuttaa tavallista suppeampi määrä tietoja. Rekisteristä luovutettaisiin tällaisten luottojen osalta ainoastaan 5 momentin 1–3 ja 5 kohdassa ja 6 momentin 4 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä tieto siitä, että kyseinen luotto kuuluu tällaisen ohjelman piiriin.

Pykälän 9 momentissa säädettäisiin, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa lisäksi 11 §:n 1 momentissa tarkoi-tetut brutto- ja nettotulot viimeisimmän 12 kuukauden ajalta.

Pykälän 10 momentissa säädettäisiin, että kuolleen henkilön osalta voidaan salassapito-säännösten estämättä luovuttaa ainoastaan tieto henkilön kuolemasta. Tieto luovutettaisiin ensisijaisesti erilaisten henkilön kuoleman jälkeen tapahtuvien väärinkäytösyritysten estämiseksi. Jos kuolinpesä poikkeuksellisesti hakisi henkilön kuoleman jälkeen uutta luottoa vainajan henkilötunnuksella, olisi kuolinpesällä jo olemassa olevat luotot sekä sen osakkaiden luottokelpoisuus joka tapauksessa selvitettävä poikkeusmenettelyin eikä luotonantoa voitaisi perustaa luottotietorekisteristä saataville tiedoille. Luotonantajan olisi tällöin aina erikseen selvitettävä myös kuolinpesän osakkuussuhteet sekä sen veloista mahdollisesti vastuussa olevat muut henkilöt. Kuolinpesän tapauksessa vainajan luottoja koskevien tietojen saamiseen tarvitaan toisten luottolaitosten osalta myös kaikkien kuolinpesän osakkaiden suostumus. Tämän vuoksi ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, että luottotietorekisteristä voisi saada henkilön luottoja koskevia tietoja normaaliin tapaan myös hänen kuolemansa jälkeen.

21 §. *Eräiden viranomaisten oikeus saada tietoja.* Pykälässä säädettäisiin, miltä osin Tulorekisteriyksikkö voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa positiivisesta luottotietorekisteristä tietoja pykälässä mainituille viranomaisille.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi luovuttaa Suomen Pankille tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille Suomen Pankista annetun lain 3 §:n 1 momentin ja 2 momentin 3 ja 4 kohdissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tehtävät liittyvät EKP:n neuvoston määrittelemän rahapolitiikan toteuttamiseen, rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta huolehtimiseen, rahoitusjärjestelmän kehittämiseen sekä toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimiseen ja julkaisemiseen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi luovuttaa Rahoitusvakuusvirastolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille rahoitusvakuusviranomaisesta annetun lain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1–2, 5–6, 8–9 ja kohdissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi luovuttaa Finanssivalvonnalle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1–2 ja 6 kohdassa sekä 3 momentin 1–2, 4–5, 7–8 ja 12 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja myös kuluttaja-asiamiehelle sen valvontatehtävien hoitamista varten. Kuluttaja-asiamiehen oikeudesta saada tietoja säädetään jo kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 4 §:n ja 7 §:n 1 momentissa, mutta asiasta olisi tarpeen säätää ehdotetussa laissa, koska tietoja luovutettaisiin ainoastaan tässä laissa säädettyihin tarkoituksiin.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi ja kilpailulain (948/2011) 4 luvussa tarkoitettun yrityskaupan sekä 4 a luvussa tarkoitettun menettelyn, rakenteen ja niiden vaikutusten arvioimiseksi tai Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 2 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten.

22 §. *Tietojen luovuttaminen rekisteröidyn vaatiessa käsittelyn rajoittamista.* Pykälässä säädetäisiin siitä, että tiedot voidaan luovuttaa 20 ja 21 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin sen estämättä, mitä yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä. Mainituissa yleisen tietosuoja-asetuksen kohdassa säädetään, että rekisteröidyn kiistäessä henkilötietojen paikkansapitävyyden, tulee käsittelyä rajoittaa ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden.

Mainituissa artiklassa säädetään, että jos käsittelyä on rajoitettu, kyseisiä henkilötietoja saa säilyttämistä lukuun ottamatta, käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatumiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tahi toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Mahdollisuutta tietojen luovuttamiseen voidaan rekisterin tavoitteet huomioiden pitää tärkeänä jäsenvaltion yleistä etua koskevana syynä, mutta tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti siitä, että tiedot voidaan tällaisessakin tilanteessa luovuttaa noudattaen tietojen luovuttamisesta ehdotetussa laissa säädettyä.

Mainittu säännös on mahdollinen yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla. Sen mukaan rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa esimerkiksi 18 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Ehdotettu säännös on välttämätön rekisterin tavoitteiden kannalta ja sillä pyrittäisiin välttämään esimerkiksi tilanteita, joissa henkilö voisi vaatia rajoittamaan tietojensa käsittelyä tavoitteenaan saada helpommin luottoa, mikä voisi johtaa ylivelkaantumiseen.

Laissa säädettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista erityisistä säännöksistä, jotka koskevat esimerkiksi henkilötietojen käyttötarkoituksia, henkilötietoryhmiä ja tietojen säilytysaikoja. Lisäksi ehdotetussa 20 §:ssä säädettäisiin, että rekisteröidyn vaatiessa käsittelyn rajoittamista, tulisi rekisteristä saatavalla luottotietoraportilla näkyä tieto siitä, että rekisteröity on kiistänyt tiedon paikkansapitävyyden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 19 artiklan mukaisesti rekisterinpitäjän on ilmoitettava kaikentilaisista 18 artiklan mukaisesti tehdyistä henkilötietojen oikaisuista, poistoista tai käsittelyn rajoituksista jokaiselle vastaanottajalle, jolle henkilötietoja on luovutettu, paitsi jos tämä osoittautuu mahdottomaksi tai vaatii kohtuutonta vaivaa. Rekisterinpitäjän on artiklan mukaan lisäksi ilmoitettava rekisteröidylle näistä vastaanottajista, jos rekisteröity sitä pyytää.

23 §. *Lokitetien luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikkö saa luovuttaa ilmoitusvelvolliselle ja taholle, jolle tietoja on luovutettu 20 ja 21 §:n nojalla, sen suorittamaan tietojen käsittelyyn liittyvät lokitiedot sen oman toiminnan seurantaan ja valvontaa varten. Ennen luovuttamista Tulorekisteriyksikkö voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Lokitetien keräämisestä säädetään tiedonhallintalaissa.

24 §. *Rekisteröidyn sähköinen asiointipalvelu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että rekisteröidyllä on rekisterin sähköisen asiointipalvelun kautta oikeus katsella itseään koskevia positiiviseen luottotietorekisteriin talletettuja tietoja. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että palvelun kautta rekisteröity näkisi tiedot niistä vastaanottajista, joille hänen luottotietojaan on 20 §:n nojalla luovutettu sekä tiedot mainitun säännöksen nojalla luovutetuista tiedoista. Palvelulla ei toteutettaisi yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista oikeutta päästä tietoihin (niin sanottu tarkastusoikeus), vaan tätä oikeutta on mahdollista käyttää erikseen. Tästä huolimatta sähköinen asiointipalvelu toteuttaisi myös rekisteröidyn tiedollista itsemääräämisoikeutta, kun hänellä olisi jatkuva pääsy itseään koskeviin ajantasaisiin luottoja koskeviin tietoihin sekä tietoihin siitä, mille tahoille häntä koskevia tietoja on 20 §:n nojalla luovutettu. Luotonantajalla ei olisi oikeutta vaatia rekisteröityä toimittamaan häntä koskevia ja asiointipalvelusta saatavia tietoja, vaan tiedot tulisi aina hakea positiivisesta luottotietorekisteristä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että rekisteröidyllä on omia takaus- tai vakuusvastuitaan koskien oikeus nähdä ainoastaan 20 §:n 7 momentissa tarkoitettut tiedot.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että sähköisen asiointipalvelun kautta rekisteröity voi myös tehdä, päivittää ja poistaa 12 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoista luottokieltoa koskevan merkinnän. Asiointipalvelun kautta tällaisia muutoksia voisi tehdä lähtökohtaisesti milloin tahansa.

5 luku

Valvonta

25 §. *Valvonta.* Pykälässä säädettäisiin niistä positiivisen luottotietorekisterin toimintaan liittyvistä valvontatehtävistä, joista ei ole muualla laissa säädetty. Nimenomaisesti säädettävä valvontatehtävä koskisi sitä, että ilmoitusvelvolliset ilmoittavat luottokantaansa koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin siten kuin ehdotetussa laissa säädettäisiin.

Positiiviseen luottotietorekisteriin kytkeytyy itse rekisteriin liittyvien toiminnallisuuksien ohella kuluttajansuojaan ja tietosuojaan liittyviä velvoitteita. Kuluttajansuojalain 7 ja 7 a luvussa säädettyjen velvoitteiden, kuten luottokelpoisuuden arviointivelvoitteiden, valvonnasta säädetään kuluttajansuojalain 7 luvun 51 §:ssä ja 7 a luvun 33 §:ssä. Mainituissa

pykälissä säädetty valvontatehtävä koskisi osaltaan myös sitä, että positiivisesta luottotietorekisteristä saatavia luottotietoraportteja käytetään kuluttajaluotonannossa ja luottokelpoisuutta arvioitaessa siten kuin luotonantajat ovat kuluttajansuojalain perusteella veloitettuja. Puolestaan tietosuojaan, kuten henkilötietojen käsittelyyn, liittyvä valvonta kuuluu tietosuojavaltuutetulle EU:n tietosuoja-asetukseen sisältyvien yleissäännösten ja tietosuojalain (1050/2018) 8 §:n mukaisesti. Tämä valvonta on luonteeltaan yleistä henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden valvontaa, joka kuuluu tietosuojavaltuutetulle jo voimassa olevan sääntelyn perusteella. Valvontaan kuuluu muun muassa se, että positiivisesta luottotietorekisteristä saatavia luottotietoraportteja hyödynnetään ainoastaan tässä laissa sallittuihin tarkoituksiin ja että positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat henkilötiedot ovat oikeita ja virheettömiä. Koska kuluttajansuojaan ja tietosuojaan liittyvistä valvontatehtävistä on jo muualla laissa säädetty, niistä ei ehdoteta positiivisesta luottotietorekisteristä annettavaan lakiin erityisiä säännöksiä.

Pykälässä 1 *momentissa* säädettäisiin siitä, mikä viranomainen valvoo positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden toteutumista. Valvontaviranomaisena olisi ehdotettavan säännöksen mukaan lähtökohtaisesti Finanssivalvonta. Etelä-Suomen aluehallintovirasto kuitenkin valvoisi ilmoitusvelvollisuutta siinä tapauksessa, jos ilmoitusvelvollinen on velvollinen rekisteröitymään Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään luotonantaja- ja luotonvälittäjärekisteriin tai perintätoiminnan harjoittajien rekisteriin. Hallitusohjelman mukaisesti kuluttajaluotonantajien valvonta on tarkoitus siirtää Finanssivalvontaan. Tätä hallituksen esitysluonnosta kirjoittaessa em. asiaa koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu ja asian valmistelu on vielä kesken. Ilmoitusvelvollisuuden valvonta olisi näin jaettuna Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston kesken. Ilmoitusvelvollisuutta valvoisi siten viranomainen, joka muutoinkin toimii ilmoitusvelvollisen toimilupa- tai rekisteröintiviranomaisena. Poikkeuksena olisivat ehdotettavan 15 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiset toimilupa- ja rekisteröintivelvoitteiden ulkopuoliset yritysluotonantajat, joiden osalta ilmoitusvelvollisuuden valvontatehtävä kuuluisi Finanssivalvonnalle. Lisäksi mainitut viranomaiset valvoisivat myös sitä, että ilmoitusvelvolliset toimijat ilmoittautuvat Tulorekisteriyksikölle 15 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin Verohallinnon Tulorekisteriyksikön, Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Finanssivalvonnan tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä ilmoitusvelvollisuuden valvontaa koskien. Tulorekisteriyksikön toimiessa rekisterin teknisenä toteuttajana ja rekisterinpitäjänä, Tulorekisteriyksikkö käytännössä toimittaisi Finanssivalvonnalle ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ilmoitusvelvollisuuden valvonnasta vastaavina viranomaisina niille valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tarkoituksenmukainen yhteistyö kattaa myös sen, että Tulorekisterin valvoessa rekisterin teknistä toimintaa, syntyy myös erityisesti ilmoitusvelvollisuuden valvonnan kannalta välttämätöntä tietoa. Esimerkiksi rekisterin teknisen toiminnan valvonnassa saatetaan havaita, että ilmoitusliikenteeseen liittyvissä puutteissa ei ole kyse teknisestä virheestä, joka korjattaisiin kohtuullisessa

ajassa. Tällaisissa tilanteissa Tulorekisteriyksikkö voisi tarvittaessa huomauttaa asiasta tietojen ilmoittajalle ja tarvittaessa Tulorekisteriyksikön tulisi ilmoittaa asiasta asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

26 §. Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin siitä, että sekä Finanssivalvonnalla että Etelä-Suomen aluehallintovirastolla olisi ilmoitus- ja ilmoittautumisvelvollisuuden noudattamista valvoessaan oikeus saada valvonnan kannalta välttämättömät tiedot sekä ilmoitusvelvolliselta että Tulorekisteriyksiköltä. Osana 25 §:n 2 momentissa säädettyä tarkoituksenmukaista yhteistyötä Tulorekisteriyksikön, Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston tulisi pyrkiä toteuttamaan tiedonkulku Tulorekisteriyksiköltä valvontaviranomaisille lähtökohtaisesti ennalta sovittujen puitteiden mukaisesti.

27 §. Uhkasakko. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimivallasta asettaa uhkasakko niissä tilanteissa, kun ilmoitusvelvollinen ei noudata ilmoitusvelvollisuutta positiiviseen luottotietorekisteriin tai ilmoittautumisvelvollisuutta Tulorekisteriyksikölle, laiminlyö tarkistaa tai oikaista rekisteriin talletettavat tiedot taikka joissa ilmoitusvelvollinen ei toimita valvontaviranomaiselle tietoja 26 §:n perusteella vaaditun mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että uhkasakon tuomitsemisesta päättäisi 25 §:ssä tarkoitettu viranomainen eli tilanteesta riippuen joko Finanssivalvonta tai Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Uhkasakon asettamiseen liittyvä toimivalta olisi luonteeltaan vaihtoehtoinen Finanssivalvonnalla ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolla muun lainsäädännön perusteella olevien toimivaltuuksien kanssa.

6 luku

Erinäiset säännökset

28 §. Tiedoista perittävät maksut. Pykälässä säädettäisiin siitä, miltä osin positiivisen luottotietorekisterin käyttö on maksutonta ja miltä osin rekisteristä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta peritään maksuja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksiköllä on oikeus saada positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitettavat tiedot maksutta. Luotonantajien olisi ilmoitettava luottoja koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin siten kuin 3 luvussa on säädetty eikä luotonantajilla olisi oikeutta saada korvausta tämän lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden toteuttamisesta. Luotonantajat vastaisivat itse myös niistä kustannuksista, joita positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto niille aiheuttaa. Tällaisia olisivat esimerkiksi luotonantajien omiin tietojärjestelmiin tarvittavista muutoksista aiheutuvat kustannukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 21 ja 25 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla on oikeus saada tässä laissa säädetyt tiedot maksutta. Rekisterin viranomaiskäyttäjiä olisivat Suomen Pankki, Rahoitusvakausvirasto, Finanssivalvonta, kuluttaja-asiamies, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Tilastokeskus, joilla oman lainsäädäntönsä nojalla useimmiten on oikeus saada tietoja toiselta viranomaiselta maksutta. Säännös olisi siten luonteeltaan pääosin toteava ja vastaisi muualla laissa olevia säännöksiä näiden viranomaisten oikeudesta saada tietoja maksutta toisilta viranomaisilta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tietojen luovutuksesta positiivisesta luottotietorekisteristä 20 §:ssä tarkoitettulle toimijalle peritään maksu, jonka perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Luotonantajat tulisivat saamaan positiivisesta luottotietorekisteristä merkittävän määrän tietoa, jota käytettäisiin luotonannossa luotonhakijan maksukyvyyn ja hänen taloudellisen tilanteensa sekä luotonantajan oman luottoriskin arviointiin. Tiedot antaisivat kattavan kuvan luotonhakijalla jo olemassa olevista luotoista sekä lisäksi myös hänen tuloistaan viimeisten 12 kuukauden ajalta siltä osin kuin tuloja koskevat tiedot ovat talletettuina tulorekisteriin. Tietojen avulla luotonantajien olisi mahdollista saada nykyistä kattavampi kuva luotonhakijan taloudellisesta kokonaistilanteesta ja ne pystyisivät myös arvioimaan luotonhakijan maksukykyyn liittyvää omaa luottoriskiään nykyistä paremmin. Positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot tuottaisivat siten luotonantajille olennaisia uusia hyötyjä nykytilaan verrattuna, minkä vuoksi tietojen luovuttamisesta olisi perusteltua periä Tulorekisteriyksikölle palvelun tuottamisesta aiheutuvia kuluja vastaava maksu. Maksu määriteltäisiin valtion maksuperustelaissa säädettyjen julkisoikeudellisia suoritteita koskevien perusteiden mukaisesti ja sen määrä vahvistettaisiin valtion maksuperustelain 8 §:n nojalla annettavalla valtiovainministeriön asetuksella. Maksu muodostuisi siten siitä osasta Tulorekisteriyksikölle positiivisen luottotietorekisterin toiminnan järjestämisestä sekä järjestelmän ylläpidosta syntyviä vuosittaisia kustannuksia, joka vastaa luotonantajille tuotettavista palveluista aiheutuvaa osuutta näistä kustannuksista sekä vastaavaa osuutta rekisterin perustamiskustannuksista vuosittaisina poistoina laskettuna.

29 §. Tietojen säilytysaika. Pykälässä säädettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin tallettujen tietojen säilytysajasta. Tietojen käsittelyn minimointiperiaatteen mukaisesti tiedot säilytettäisiin rekisterissä ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen tietojen käsittelyn tarkoitusten kannalta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että lain 5–7 §:ssä säädetyt tiedot poistettaisiin kertaluottojen osalta, kun luotto on kokonaisuudessaan maksettu.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että lain 5–7 §:ssä säädetyt tiedot poistettaisiin jatkuvien luottojen osalta, kun luottosopimus on päättynyt.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että lain 8 §:ssä tarkoitetut tiedot poistettaisiin kolmen vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin. Tietoja ei kuitenkaan säilytettäisi rekisterissä pidempään kuin luottoa koskevia perustietoja 1 ja 2 kohdan nojalla. Näin ollen rekisteröity pääsisi näkemään kyseiset tiedot sähköisen asiointipalvelun kautta kolmen vuoden ajalta. Lain 20 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten luovutettaisiin aina vain viimeisimmät lyhennystiedot.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että edellä 11 §:ssä tarkoitetut tiedot poistettaisiin vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin. Lain 20 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten rekisterissä tarvittaisiin henkilön tuloja koskevat tiedot viimeisimmän vuoden ajalta.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että lain 9 §:ssä tarkoitettu maksuviivetieta poistettaisiin, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin. Samassa pykälässä tarkoitettu eräännyttämistä koskeva tieto poistettaisiin, kun eräännytetty luotto on kokonaisuudessaan maksettu.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että lain 10 §:ssä tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä, kun maksuohjelma on päättynyt tai rauennut.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että lain 12 §:ssä tarkoitetut tiedot poistettaisiin, kun vapaaehtoista luottokieltoa koskeva merkintä on poistunut käytöstä. Merkintä voi poistua siksi, että rekisteröity on asettanut sen voimaan ainoastaan määräajaksi tai jos rekisteröity on ilmoittanut tiedon poistettavaksi.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että tiedot 20 §:n nojalla luovutetuista tiedoista poistettaisiin vuoden kuluttua tietojen luovutushetkestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksikön on arkistoitava positiivisesta luottotietorekisteristä pykälän 1 momentin nojalla poistetut tiedot viiden vuoden ajan siitä, kun tiedot on poistettu rekisteristä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että rekisteristä poistetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Pykälän 2 momentin nojalla arkistoituja tietoja saisi luovuttaa ainoastaan 21 ja 26 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin. Poistettujen tietojen käsittely saattaa olla tarpeen viranomaisen toiminnassa esimerkiksi rekisterin käytön valvonnan näkökulmasta tai tilastointia varten. Tietoja ei siten luovutettaisi esimerkiksi luotonantajille.

30 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälässä säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä 5–12 §:ssä säädettyistä positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavista tiedoista sekä 17 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rekisteriin

ilmoitettavista tiedoista. Laissa säädettäisiin jo varsin yksityiskohtaisesti mainituista tiedoista, mutta tarkentavien säännösten antaminen voi kuitenkin olla tarpeen. Kyse olisi ainoastaan laissa säädetyistä tietoja tarkentavista säännöksistä eli asetuksella ei olisi mahdollista säätää esimerkiksi rekisteriin talletettavista uusista tiedoista.

31 §. *Voimaantulo.* Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Lakia alettaisiin kuitenkin soveltaa porrastetusti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lain 14–16 §:ää, 17 §:n 1–4 momenttia ja 18 §:ää ja 5 lukua sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä helmikuuta 2024 lähtien. Tietoja tulisi siten ilmoittaa rekisteriin vasta tästä ajankohdasta lähtien. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että lain 12 §:ää sekä 4 lukua sovellettaisiin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2024 lähtien. Tällöin rekisteri olisi tarkoitus ottaa varsinaisesti käyttöön. Näin ollen tietojen luovuttaminen olisi mahdollista vasta tästä ajankohdasta lukien. Lisäksi yksityishenkilöiden tekemiä vapaaehtoisia luottokieltomerkintöjä voisi tehdä vasta sen jälkeen, kun rekisteri on käytössä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tässä laissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on 31 lokakuuta 2023 mennessä ilmoittauduttava Tulorekisteriyksikölle lain nojalla ilmoitusvelvolliseksi luotonantajaksi. Säännös olisi tarpeen, jotta Tulorekisteriyksikkö saisi riittävän ajoissa tiedon niistä toimijoista, jotka tulevat tietoja rekisteriin ilmoittamaan ja osaisi suunnitella rekisterin käyttöönoton tämän mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että laissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen olisi ilmoitettava ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot voimassa olevista luottosopimuksista positiiviseen luottotietorekisteriin 1 päivästä helmikuuta 2024 alkaen ja 31 päivään maaliskuuta 2024 mennessä siltä osin kuin tiedot ovat kohtuullisin toimenpitein ilmoitusvelvollisen saatavilla. Osa tiedoista erityisesti hyvin vanhojen luottojen osalta voi olla sellaisia, ettei niitä olisi kohtuullisin toimenpitein mahdollista hankkia ja ilmoittaa rekisteriin. Kyseessä olisi ilmoitusvelvollisuuden alaisen luottokannan ensimmäisestä ilmoittamisesta rekisteriin. Ottaen huomioon ilmoitusvelvollisten suuri joukko ja ilmoitettavien tietojen laajuus, on tietojen ilmoittamiselle varattava riittävä aika.

Pykälän 5 momentin mukaan Verohallinto voisi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusvelvollisille koskien 4 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisen aikataulua. Säännös olisi tarpeen, jotta tietojen ilmoittaminen sujuu käyttöönottovaiheessa hallitusti ja suunnitelmallisesti.

2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta

7 luku. Kuluttajaluotot

14 §. *Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus.* Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia koskevaa pykälää, jolla on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) 8 artikla, ehdotetaan täsmennettäväksi. Täsmennäminen liittyy ennen muuta positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoon.

Voimassa olevan 1 momentin mukaan luottokelpoisuuden arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä mainittaisiin erikseen tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevat luottotietorekisteritiedot.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnissa lähtökohtana voidaan pitää sitä, että luotonantaja tarkastaa kuluttajan maksuhäiriötiedot (niin sanotut negatiiviset luottotiedot), joista säädetään luottotietolaissa. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa luotonhakija on maasta, josta tällaisia luottotietoja ei ole saatavissa. Tällöin luotonantajan tulisi pyrkiä selvittämään vastaavat tiedot mahdollisuuksien mukaan muilla tavoin.

Pelkkien negatiivisten luottotietojen tarkastaminen kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi ei olisi riittävää, vaan luotonantajan tulisi hankkia myös muita tietoja kuluttajan taloudellisesta asemasta arvioinnin tekemiseksi. Tarpeellisia tietoja kuluttajan maksuvaran ja siten luoton takaisinmaksukyvyn arvioimiseksi ovat ensinnäkin tiedot luotonhakijan tuloista, olemassa olevista muista luotoista, luotonhoitomenoista sekä takausvastuista. Nämä tiedot ilmenevät jatkossa yleensä positiivisesta luottotietorekisteristä, ja luotonantajan tulisiikin säännönmukaisesti tarkastaa luotonhakijasta positiiviseen luottotietorekisteriin merkityt tiedot.

Tämän lisäksi tarpeellisia tietoja luoton takaisinmaksukyvyn arvioimiseksi ovat esimerkiksi kuluttajan varallisuus ja menot. Maksuvaran selvittämisessä tulisi ottaa huomioon myös mahdollinen luoton korkomenojen nouseminen. Samoin tulisi ottaa huomioon tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat seikat, kuten työ- tai virkasuhteen laatu. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikkaperäisemmät selvitykset ovat tarpeen.

Siltä osin kuin luottokelpoisuuden arviointi koostuu tulojen sekä muita luottoja koskevien tietojen selvittämisestä, tietojen tarkastaminen positiivisesta luottotietorekisteristä olisi pääsäännön mukaan riittävää. Jos kuitenkin luotonhakija on esimerkiksi ilmoittanut saavansa merkityksellisiä tuloja, jotka eivät ilmene positiivisesta luottotietorekisteristä, luotonantajan tulisi pyrkiä kohtuullisin toimenpitein varmistamaan annettujen tietojen

oikeellisuus. Niin ikään luotonantajan tulisi pyrkiä selvittämään kuluttajan tulotasoa muulla tavoin kuin vain rekisteriin merkittyjä tulotietoja hyödyntämällä myös esimerkiksi tilanteessa, jossa lainanhakijan tulotaso on muuttumassa lomautuksen tai irtisanomisen johdosta, koska tällöin on ilmeistä, että rekisteritiedot eivät anna luotettavaa kuvaa lainanhakijan tulevasta tulotasosta. Paitsi näitä tietoja, velvollisuus pyrkiä kohtuullisin toimenpitein selvittää tietojen oikeellisuus koskisi nykyiseen tapaan myös muita kuluttajan antamia tietoja (ks. myös unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-449/13).

Kuten nykyisin, luotonantaja voi halutessaan arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta myös muilla tavoilla, kuten tilastotietoihin pohjautuvilla menetelmillä edellyttäen, että tällaisten menetelmien käyttö on muun lainsäädännön nojalla sallittua. Yksinomaan tällaisten tietojen käyttäminen ei kuitenkaan olisi luottokelpoisuuden arvioimiseksi riittävää.

Selvyyden vuoksi voi todeta, että koska pykälän mukainen velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus koskee vain tapauksia, joissa luotonantajan on tarkoitus tehdä luottosopimus kuluttajan kanssa, kuluttajaa koskevia tietoja ei tarvitsisi tarkastaa luottotietorekistereistä silloin, kun luotonantaja tietää, että kuluttaja on maksukyvytön ja on ilmeistä, että kuluttajalle ei tämän vuoksi tultaisi myöntämään luottoa.

Pykälän 2 momentti koskee tilanteita, joissa luoton määrää tai luottorajaa myöhemmin korotetaan. Kuten nykyisin, luotonantajalla on velvollisuus tällöin varmistaa kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus. Tämä tarkoittaisi sitä, että luotonantajalla olisi velvollisuus varmistaa vähintään se, onko kuluttajalle tullut maksuhäiriömerkintöjä ja pitävätkö myös muut aiemmin selvitetty tiedot edelleen paikkansa. Siltä osin kuin tietojen ajantasaisuuden varmistaminen koskee kuluttajan tuloja, olemassa olevia muita luottoja sekä takausvastuita, tietojen ajantasaisuus tulisi tarkastaa positiivisesta luottotietorekisteristä.

Jos luoton määrää tai luottorajaa korotetaan merkittävästi, luottokelpoisuus on arvioitava uudelleen ennen korotuksesta sopimista. Luoton määrästä riippuen tällöin saattaa olla tarpeen hankkia enemmän tietoja kuluttajan taloudellisesta tilanteesta kuin luottoa ensimmäistä kertaa myönnettäessä. Ehdotuksen mukaan esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa luottoa ensimmäistä kertaa haettaessa riittävää on ollut pelkkien negatiivisten ja positiivisten luottotietojen tarkastaminen. Kun luoton määrää tai luottorajaa korotetaan merkittävästi, tällöin voi olla tarpeellista varmistaa myös esimerkiksi tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat seikat, kuten työ- tai virkasuhteen laatu.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin vaikutuksesta luoton myöntämiseen säädetään luvun 16 a §:ssä.

7 a luku. Asunto-omaisuuteen liittyvät kuluttajaluotot

11 §. *Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus.* Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia koskeva pykälä, jolla on pantu täytäntöön asuntoluottodirektiivin 18 artiklan 1–3 ja 6 kohta sekä 20 artiklan 1 kohta, ehdotetaan täsmennettäväksi vastaavalla tavalla kuin 7 luvun 14 §:ää. Myös käsiteltävän pykälän osalta täsmentämistarve liittyy ennen muuta positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoon.

3. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

13 a §. *Tietojen luovuttaminen positiiviseen luottotietorekisteriin.* Lakiin lisättäisiin uusi 13 a §. *Pykälässä säädettäisiin tiedoista, joita salassapitosäännösten estämättä voitaisiin tulorekisteristä luovuttaa Tulorekisteriyksikön ylläpitämään positiiviseen luottotietorekisteriin sen tietojen oikeellisuuden varmistamista varten sekä muiden positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.*

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin, että tulorekisteristä voitaisiin tätä tarkoitusta varten luovuttaa tulotietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tiedot. Tulotietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tulotietojärjestelmään talletetaan väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 13 §:n 1 momentin 1–3, 16 ja 20–22 kohdassa tarkoitetut tiedot henkilöistä, joille on annettu suomalainen henkilötunnus, sekä tiedoissa tapahtuneet muutokset. Näiden tietojen tallettamisesta positiiviseen luottotietorekisteriin on säädetty 3 §:n 2 momentissa ja tietojen sisältöä sekä niiden käyttötarkoitusta on selostettu edellä 1. lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin kohdalla.

Tulotietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tulotietojärjestelmään talletetaan tarpeelliset yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 ja 5 §:ssä tarkoitetut tiedot ja tiedoissa tapahtuneet muutokset. Kyseisessä lainkohdassa tarkoitetut tiedot ovat yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä olevia yrityksen perustietoja kuten tieto yritykselle annetusta yritys- ja yhteisötunnuksesta, yrityksen nimestä ja sen toimialasta sekä yrityksen postiosoitteesta. Tulorekisteriyksikkö tarvitsee näitä tietoja rekisteriin ilmoitettavien tunnistetietojen oikeellisuuden varmistamiseen ilmoitusvelvollisten itsensä osalta sekä erilaisien rekisterinpitoon liittyvien muiden tehtävien hoitamiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa rekisteröity on kiistänyt rekisterissä olevien tietojen paikkansapitävyyden.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin, että Tulorekisteriyksiköllä olisi oikeus saada positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 11 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen brutto- ja nettotulojen laskentaa varten välttämättömät tiedot. Tietojen käyttöä sekä niiden tallettamista positiiviseen luottotietorekisteriin on selostettu tarkemmin edellä 1. lakiehdotuksen 11 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

4. Laki luottotietolain muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, joka sisältäisi viittaussäännöksen positiivisesta luottotietorekisteristä annettuun lakiin. Positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavista luottotiedoista ja niiden muusta käsittelystä säädettäisiin positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa. Luottotietojen käyttäjän ja luottotietoja muutoin käsittelevän olisi kuitenkin noudatettava käsittelystä luottotietolain 2 luvun vaatimuksia. Mainitussa luvussa säädetään esimerkiksi hyvästä luottotietotavasta.

12 §. *Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot.* Pykälän 4 momenttia muutettaisiin lisäämällä viittaus myös positiivisesta luottotietorekisteristä saatavaan vapaaehtoiseen luottokieltomerkinntään. Näin myös tämä positiivisesta luottotietorekisteristä suoraan tuleva tieto saataisiin tallettaa luottotietolaissa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin ja se voitaisiin luovuttaa luottotietolaissa säädettyihin käyttötarkoituksiin. Positiiviseen luottotietorekisteriin tehtävästä vapaaehtoista luottokieltota koskevasta merkinnästä ja sen luovuttamisen edellytyksistä säädettäisiin positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa.

17 §. *Yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilyttämisaajat.* Pykälän 1 momentin 4 kohtaa muutettaisiin säätämällä kohdassa myös positiivisesta luottotietorekisteristä peräisin olevan vapaaehtoisen luottokieltomerkinntän säilytysajasta. Merkintää koskeva tieto tulisi poistaa rekisteristä heti, kun tieto luottokiellon poistamisesta on välittynyt tässä luottotietolaissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin positiivisesta luottotietorekisteristä.

5. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta

8 §. *Tietojen julkisuus ja luovuttaminen.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin lisäämällä säännökseen viittaus Tulorekisteriyksikön ylläpitämään luottotietorekisteriin. Näin ollen velkajärjestelyrekisteristä saataisiin luovuttaa tietoja julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muuna massaluovutuksena myös Verohallinnon Tulorekisteriyksikölle luottotietorekisterin pitämistä varten.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain 30 §:ssä säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä 5–12 §:ssä säädetyistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista sekä 17 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rekisteriin ilmoitettavista tiedoista. Vaikka laissa säädettäisiin esityksen mukaan hyvin tarkkarajaisesti rekisteriin talletettavista tiedoista, asetuksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta näistä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin. Ehdotetussa valtuutussäännöksessä on määritetty täsmälliset kaikki ne asiat, joista on tarkoitus antaa säännöksiä asetuksella ja ehdotettu laki sisältäisi tarkkarajaiset perussäännökset niistä asioista, joita asetuksenantovaltuus koskee.

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain 16 §:n 5 momentissa säädettäisiin Verohallinnon mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetuista rajapinnoista ja ilmoitusvelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä tarkemmista menettelyistä. Laissa säädettäisiin tietojen ilmoittamisesta rajapintojen avulla ja esimerkiksi ilmoitusten varmentamisesta, joten määräyksenantovaltuus koskisi yksinomaan teknisiä ja vähäisiä yksityiskohtia, joista ei ole tarpeen säätää lain tasolla ja jotka voivat myös ajan kuluessa muuttua. Näin ollen määräyksenantovaltuutta voidaan pitää perusteltuna.

Lisäksi Verohallinto voisi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusvelvollisille rekisterin käyttöönottovaiheeseen liittyvään tietojen ilmoittamisaikatauluun ehdotetun voimaantulosäännöksen (31 §) nojalla. Määräyksenantovaltuutta rajoittaa täsmällisesti se, että ehdotetussa voimaantulosäännöksessä säädettäisiin tietojen ilmoittamisesta kahden kuukauden kestoisena siirtymäaikana. Tämän ajanjakson puitteissa Verohallinnon tulisi voida antaa määräyksiä tietojen ilmoittajille tietojen tarkemmasta ilmoitusaikataulusta, jotta tietojen ilmoittaminen rekisteriin ja rekisterin käyttöönotto voidaan toteuttaa hallitusti ja järjestelmällisesti. Kyse olisi siis sellaisista vähäisistä tekniluonteisista yksityiskohdista, joita koskevien norminantovaltuuksien delegointi Verohallinnolle ehdotetulla tarkkuudella voidaan pitää perusteltuna.

9 Voimaantulo

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.8.2022. Positiivinen luottotietorekisteri olisi kuitenkin tarkoitus ottaa käyttöön varsinaisesti vasta 1.4.2024. Lain ehdotetaan tulevan voimaan hyvissä ajoin ennen täysimääräistä rekisterin käyttöönottoa. Lainsäädännön täytäntöönpanotoimille, kuten tietojärjestelmien valmistamiseen ja tiedottamiseen, tulee jäädä riittävä aika. Lain soveltamisen alkamisajankohtaa porrastettaisiin siten, että tietoja ilmoitettaisiin rekisteriin 1.2.2024 lähtien ja tietoja luovutettaisiin rekisteristä 1.4.2024 lähtien.

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta tulisi voimaan 1.2.2024. Laki kulluttajansuojalain muuttamisesta, laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja laki velkajärjestelyrekisterilaista annetun lain muuttamisesta tulisivat voimaan vasta 1.4.2024. Mainitut lait eivät voi tulla voimaan ennen kuin positiivinen luottotietorekisteri on täysimääräisesti käytössä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Lainsäädännön toimivuutta on tarpeen seurata ottaen huomioon positiivisen luottotietorekisterin toiminnasta saatavat soveltamiskokemukset. Positiivisen luottotietorekisterin esille tulleita jatkokehitystarpeita on kuvattu jaksossa 4.2.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä ei ole yhteyttä muihin eduskunnalle jo annettuihin esityksiin.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettu laki positiivisesta luottotietorekisteristä on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentin turvaamien yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan, julkisuusperiaatetta koskevan 12 §:n 2 momentin, norminantovaltuuksia koskevan 80 §:n kannalta sekä valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuutta koskevan 81 §:n 2 momentin kannalta.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Ehdotetut lainmuutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmin henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 25/1998 vp). Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Perustuslain 10 §:n mukaista suojaa täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklan mukainen yksityiselämän suoja sekä EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa turvattu henkilötietojen suoja. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan, siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä. Samoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Yleinen tietosuojasetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (ks. myös esim. PeVL 1/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Esityksen suhdetta yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämään kansalliseen liikkumavaraan on käsitelty jaksossa 4.1 sekä lakiehdotusten säännöskohtaisissa perusteluissa.

Perustuslakivaliokunta on yleistä tietosuoja-asetusta täydentävää lainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan pitänyt perusteltuna tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 4)

Perustuslakivaliokunta katsoo myös, että sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen säätäminen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta. (PeVL 14/2018 vp, s. 5)

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9

artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyuden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. tältä osin myös esim. PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyvät tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp).

Myös tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp).

Positiiviseen luottotietorekisteriin ei talletettaisi ehdotuksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Toisaalta rekisteriin talletettaisiin yksityiskohtaisia luottoja ja tuloja koskevia tietoja, jotka voivat paljastaa tietoja henkilön taloudellisesta tilanteesta. Perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut esimerkiksi, että luonnollisen henkilön yksityiskohtaiset tilitiedot rinnastuvat yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin (PeVL 48/2018 vp, s. 4). Tässä yhteydessä perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että se on tarkistanut yksityiselämän suojan ydinalueen merkitystä koskevaa käytäntöään. Perustuslakivaliokunta on todennut muun muassa, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen (PeVL 18/2014 vp, s. 6/II, ks. myös PeVL 36/2018 vp, s. 22).

Toisaalta perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota arkaluonteisten tietojen käsittelyn lisäksi myös eräisiin muihin valtiosääntöisesti erityisiin käsittelytilanteisiin, joiden osalta sääntelyä on edelleen arvioitava sääntelyn lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta korostaneen käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp, s. 6-7). Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi tilanteet, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä tai jotka ovat muutoin perusoikeusherkkiä sääntelykonteksteja. Vaikka positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavia tietoja ei voida lähtökohtaisesti pitää arkaluonteisina tietoina, positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvä henkilötietojen käsittely tarkoittaa laajamittaista henkilötietojen käsittelyä, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia rekisteröidylle ottaen huomioon, että tietoja käytettäisiin henkilön luottokelpoisuutta ja maksukykyä arvioitaessa. Ottaen huomioon

laajamittaisen luotto- ja tulotietoja koskevien tietojen käsittelyn luonteen ja vaikutukset sekä tällaiseen käsittelyyn liittyvät riskit, yksityiskohtaista sääntelyä voidaan pitää välttämättömänä ja oikeasuhteisena. Näistä syistä yksityiskohtaisten ja kattavien säännösten säilyttäminen on perusteltua positiivista luottotietorekisteriä koskevaan lakiin yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa.

Esitykseen sisältyy myös viranomaisten salassapidettävien tietojen luovuttamista ja tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 19/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (ks. esim. PeVL 7/2019 vp, PeVL 15/2018 vp ja PeVL 17/2016 vp, s. 6 ja siinä viitatu lausunnot).

Positiivista luottotietorekisteriä koskevassa lakiehdotuksessa on määritelty hyvin täsmällisesti luotonantajille luovutettavat tiedot, jotka olisivat tarpeellisia tiedon saantiin oikeutetuille tahoille. Lakiehdotuksessa on myös tarkkaan määritelty, mihin tarkoituksiin tietoja

saa luovuttaa. Lakiehdotuksessa on niin ikään lueteltu tehtävät, joita varten rekisteristä voitaisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja erälle viranomaisille ja sisällytetty säännösehdotukseen vaatimus tietojen välttämättömyydestä näiden tehtävien kannalta. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston oikeudesta saada ilmoitusvelvolliselta ja Tulorekisteriyksiköltä tiedot laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvomiseksi. Myös tältä osin edellytetään tietojen luovuttamisen välttämättömyyttä kyseistä tarkoitusta varten.

Lakiehdotukset ovat siten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisia ja täyttävät perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Julkisuusperiaate

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavien tietojen salassapidosta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 14 §:ssä. Salassapito koskisi ehdotuksen mukaan kaikkia positiiviseen luottotietorekisteriin talletettuja tietoja. Ehdotus on siten merkityksellinen perustuslain 12 §:n 2 momentin valossa. Mainitun perustuslain säännöksen mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi erikseen lailla rajoitettu. Riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Julkisuus on myös vallankäytön ja viranomaistoiminnan kritiikin ja valvonnan edellytys (PeVL 43/1993 vp, s. 2). Julkisuus on pääsääntö, josta voidaan kuitenkin poiketa erilaisten tärkeiden intressien vuoksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yksityisyyden suoja ja liikesalaisuudet.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan toisen perusoikeuden edistäminen voi olla sellainen välttämätön syy, jonka vuoksi viranomaisen hallussa olevien tallenteiden julkisuutta on mahdollista lailla erikseen rajoittaa (PeVL 40/2005 vp, s. 2/II ja PeVL 2/2008 vp, s. 2/I). Salassapidon piiriin kuuluviksi ehdotetut tiedot kuvaavat suoraan tai välillisesti henkilön taloudellista asemaa. Ehdotetun salassapitosäännöksen tarkoituksena on rajata näiden tietojen julkisuutta, ja sen taustalla on siten osaltaan pyrkimys perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus yksityiselämän suojaamiseen. Rekisteröidyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa voidaan pitää ehdotettua keskitettyä, valtakunnallista tietosisällöltään laajaa tietojärjestelmää koskevan sääntelyn yhteydessä välttämättömänä syynä poiketa julkisuusperiaatteesta.

Taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Erityisesti luotonantajien näkökulmasta kysymys on monilta osin myös yksityisistä liikesalaisuuksista, jotka ovat voimassa olevan sääntelyn mukaan yleensä niin ikään salassapidettäviä.

Positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen salassapito ei myöskään vaikuttasi mahdollisuuksiin valvoa julkisen vallan käyttöä, koska rekisteri olisi vain tietoja keräävä ja säilyttävä sekä edelleen välittävä järjestelmä. Tulorekisteriyksikkö ei tekisi henkilöitä koskevia yksittäisiä hallintopäätöksiä. Myös tietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset säilyisivät ennallaan tiedon käyttäjätahoilla, joilta tiedot olisivat asianomaisen lainsäädännön mukaisesti saatavissa.

Edellä mainittujen seikkojen johdosta ehdotettua erityissääntelyä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettujen tietojen salassapidosta voidaan pitää perusteltuna.

Sääntely vastaa perusteiltaan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 49/2017 vp ja PeVL 48/2018 vp) säädettyjen tulotietojärjestelmästä annetun lain 2 §:ssä sekä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain (571/2019) 1 §:n 4 momentissa säädettyä.

Ehdotus ei ole perustuslain 12 §:n 2 momentin kannalta ongelmallinen.

Rekisterin käytöstä perittävät maksut

Perustuslain 81 §:n 2 momentin mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla.

Positiivisen luottotietorekisterin käytöstä perittäisiin maksu tietoja luotonantoon ja siihen rinnastettavissa olevia tarkoituksia varten saavilta tahoilta. Maksu olisi korvaus julkisen vallan maksuvelvolliselle antamista palveluista. Positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot tuottaisivat luotonantajille esityksessä kuvattuja olennaisia uusia hyötyjä nykytilaan verrattuna, minkä vuoksi tietojen luovuttamisesta olisi perusteltua periä Tulorekisteriyksikölle palvelun tuottamisesta aiheutuvia kuluja vastaava maksu.

Luotonantajilta perittävä maksu määriteltäisiin valtion maksuperustelaisissa säädettyjen julkisoikeudellisia suoritteita koskevien perusteiden mukaisesti ja sen määrä vahvistettaisiin valtion maksuperustelain 8 §:n nojalla annettavalla valtiovarainministeriön asetuksella. Näin ollen maksujen suuruuden yleiset perusteet perustuisivat perustuslain 81 §:n 2 momentin mukaisesti lakiin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan maksujen vastikesuhdetta arvioitaessa tulee kiinnittää huomioita myös suoritteiden kustannusvastaavuuteen. Kyseessä on lähtökohtaisesti vero, jos maksulla on tarkoitus kattaa yleisesti lakisääteisten viranomais-tehtävien kustannuksia. Maksuille taas on tyypillistä korvaus tai vastike yksilöidystä julkisen vallan palveluista tai muista vastaavista suoritteista (PeVL 48/2010 vp, PeVL 47/2005 vp, PeVL 36/2005 vp ja PeVL 52/2010 vp). Ehdotettavilla maksuilla ei ole tarkoitus kattaa

rekisterin viranomaiskäytöstä aiheutuvia kuluja. Ehdotetut maksut olisiva siten vastikkeita viranomaisen yksilöidyistä virkatoimista. Maksun suuruus määrittäisi valtion maksuperustelaisa säädetyllä tavalla. Maksu täyttäisi siten myös kustannusvastaavuuden vaatimukset.

Norminantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

Positiivista luottotietorekisteriä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että rekisteriin lain säännösten nojalla ilmoitettavista tiedoista ja niihin liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista tiedoista. Laissa säädettäisiin esityksen mukaan hyvin tarkkarajaisesti rekisteriin tallettavista ja ilmoitettavista tiedoista, eikä tätä tarkempaa sääntelyä voida pitää tarkoituksenmukaisena. Asetuksen antaminen saattaa olla tarpeellista, jotta voidaan selkeyttää tai täsmentää esimerkiksi ilmoitettavien tietojen tarkempaa sisältöä. Kyse olisi ainoastaan tarkentavista säännöksistä, eikä asetuksella voitaisi esimerkiksi laajentaa rekisteriin talletettavia tai ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen joukkoja.

Ehdotetussa valtuutussäännöksessä on määritetty täsmälliset kaikki ne asiat, joista on tarkoitus antaa säännöksiä asetuksella ja ehdotettu laki sisältäisi tarkkarajaiset perussäännökset niistä asioista, joita asetuksenantovaltuus koskee.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrättyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädettäisiin lailla tai asetuksella. Erityisiä syitä ovat perustuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lähinnä tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Perustuslain mukaan viranomaiselle lailla säädettävän valtuuden tulee lisäksi olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Tässäkin suhteessa säännös edellyttää valtuutukselta tavanomaista suurempaa täsmällisyyttä (PeVL 45/2016 vp, s. 6, PeVL 34/2012 vp). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota myös siihen, että perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa (PeVL 42/2018 vp, s. 5, PeVL 10/2016 vp, s. 5, PeVL 49/2014 vp, s. 6).

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan lakiehdotuksen mukaan Verohallinto voisi antaa tarkempia määräyksiä lain 17 §:n 3 momentissa tarkoitetuista rajapinnoista ja laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä tarkemmista menettelyistä. Lisäksi se

voisi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusvelvollisille rekisterin käyttöönottoaiheeseen liittyvään tietojen ilmoittamisaikatauluun. Laissa säädettäisiin tietojen ilmoittamisesta rajapintojen avulla ja esimerkiksi ilmoitusten varmentamisesta, joten ensiksi mainittu määräyksenantovaltuus koskisi yksinomaan ilmoittamiseen liittyviä teknisiä ja vähäisiä yksityiskohtia, joista ei ole tarpeen säätää lain tasolla ja jotka voivat myös ajan kuluessa muuttua. Toista määräyksenantovaltuutta rajoittaa täsmällisesti se, että ehdotetussa voimaantuloaännöksessä säädettäisiin tietojen ilmoittamisesta kahden kuukauden kestoisena siirtymäaikana. Tämän ajanjakson puitteissa Verohallinnon tulisi voida antaa määräyksiä tietojen ilmoittajille tietojen tarkemmasta ilmoitusaikataulusta, jotta rekisterin käyttöönotto hallitusti on mahdollista.

Kysymys on siis sellaisista vähäisistä teknisluonteisista yksityiskohdista, joita koskevien norminantovaltuuksien delegointi ehdotetulla tarkkuudella rajattuna voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki positiivisesta luottotietorekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Positiivinen luottotietorekisteri ja sen käyttötarkoitus

Tässä laissa säädetään valtakunnallisesta luottotietoja sisältävästä rekisteristä (*positiivinen luottotietorekisteri*) sekä velvollisuudesta ilmoittaa tietoja rekisteriin ja oikeudesta saada tietoja rekisteristä.

Positiivisen luottotietorekisterin tarkoituksena on torjua ylivelkaantumista varmistamalla luotettavien luottotietojen saatavuus erityisesti luotonantotilanteessa luottokelpoisuutta arvioitaessa ja parantamalla yksityishenkilöiden ja kotitalouksien mahdollisuuksia hallita omaa talouttaan. Lisäksi rekisterin tarkoituksena on edistää luotettavien luottomarkkinoita kuvaavien tietojen saatavuutta rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

2 §

Rekisterinpitäjä

Positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö (*Tulorekisteriyksikkö*).

Tulorekisteriyksikkö vastaanottaa ja tallettaa tässä laissa tarkoitettujen tahojen ilmoittamia tietoja ja luovuttaa tietoja niiden saantiin tämän lain mukaisesti oikeutetuille tahoille sekä hoitaa muut sille tässä laissa säädetty tehtävät.

2 luku

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tiedot

3 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat rekisteröidyn yksilöinti- ja yhteystiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa rekisteröidyn yksilöintitietoina

henkilötunnuksen ja jäljempänä 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa yritys- ja yhteisötunnuksen.

Positiiviseen luottotietorekisteriin voidaan lisäksi tallettaa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 1–3, 16 ja 20–22 kohdassa tarkoitettut tiedot henkilöistä, joille on annettu suomalainen henkilötunnus, sekä tiedoissa tapahtuneet muutokset.

4 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat luotot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa jäljempänä 5–12 §:ssä tarkoitettuja tietoja seuraavista luotoista:

1. kuluttajansuojalain (38/1978) 7 ja 7 a lukujen soveltamisalan piiriin kuuluvista kuluttajaluotoista sekä niihin mainitun 7 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentin mukaan rinnastuvista luotoista;
2. yksityishenkilön ottamasta muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettusta luotosta, jos siitä luottosopimuksen mukaan peritään korkoa tai muita kuluja.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin luottoihin rinnastetaan vuokra- tai muu sellainen sopimus, jonka nojalla tavara luovutetaan velallisen hallintaan ja jonka ehtojen mukaan tavaran käteishinta ja luottokustannukset tulevat suoritetuiksi vuokrakaudella tai jonka ehtojen mukaan velallinen voi muutoin tulla tavaran omistajaksi sopimuksen päättyessä. Kohdassa tarkoitettuna luottona ei pidetä maksunlykkäystä tai muuta vastaavaa taloudellista järjestelyä.

5 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin luoton perustietoina talletettavat tiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta seuraavat luoton perustiedot:

1. luotonantajan nimi ja tarvittaessa luotonantajan markkinoinnissa käyttämä nimi ja aputoiminimi sekä yritys- ja yhteisötunnus, tai jos sitä ei ole, ulkomainen organisaatiotunniste ja LEI-tunnus;
2. luoton numero;
3. yhteisvelallisten lukumäärä;
4. luoton sopimuksentekopäivämäärä;
5. luoton valuutta;
6. kuluttajaluotoissa tieto siitä, onko kyse kuluttajansuojalain 7 vai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvasta luotosta, sekä siitä, onko kyse mainitun lain 7 luvun 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta hyödykesidonnaisesta luotosta vai ei;
7. luottosopimuksen tekemisen yhteydessä maksettavat kertakulut;
8. tieto luoton siirrosta sekä siirronsaajan nimi ja yritys- ja yhteisötunnus, tai jos sitä ei ole, ulkomainen organisaatiotunniste ja LEI-tunnus.

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa kertaluottojen osalta lisäksi seuraavat tiedot:

1. luoton käyttötarkoitus;
2. luoton lyhennystapa ja -väli;
3. luoton myönnetty ja nostettu määrä;
4. maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, jos se on tiedossa.

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa jatkuvien luottojen osalta lisäksi seuraavat tiedot:

1. tieto siitä, onko kyse maksupalveluista, joissa maksutapahtuma toteutetaan maksukortilla;
2. jatkuvan luoton luottoraja;
3. luoton käytetty määrä kuukausittaisen eräpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä tai jos kuukausittaista eräpäivää ei ole, kuukauden viimeisenä kalenteripäivänä.

6 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat korkotiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta seuraavat luoton korkoa koskevat tiedot:

1. luotosta perittävä kokonaiskorko;
2. korkomarginaali;
3. koron tyyppi;
4. koron määräytymisjakson pituus;
5. kuluttajaluottojen osalta sopimushetken mukainen luoton todellinen vuosikorko;
6. kiinteän korkojakson päättymispäivämäärä ja korkosidonnaisuuden tyyppi tämän korkojakson päättymisen jälkeen;
7. korkoputken ala- ja yläraja;
8. korkokatto;
9. korkosuojauksen päättymispäivämäärä.

7 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat vakuustiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta vakuustietoina seuraavat tiedot:

1. vakuudenantajan henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus;
2. vakuuden tyyppi;
3. vakuuden arvo sekä sen arvostamisen päivämäärä.

8 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat lyhennystiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta luottosopimuksessa sovitun lyhennysvapaajakson alku- ja päättymispäivämäärän.

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa kertaluottojen osalta tallettaa lisäksi seuraavat tiedot:

1. maksetun lyhennyksen määrä;
2. maksetun koron määrä;
3. maksetut muut luottokustannukset;
4. lyhennyksen tai koron maksamispäivämäärä;
5. luoton nykyinen saldo.

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa jatkuvien luottojen osalta tallettaa lisäksi 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut tiedot.

9 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat maksuviivetiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen osalta tallettaa tiedon vähintään 45 päivää eräpäivästä viivästyneestä maksusta sekä tiedon luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on eräänntynyt kokonaan maksettavaksi.

10 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tiedot velkajärjestelystä ja yrityksen saneerauksesta

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa:

1. tiedon velkajärjestelyrekisteristä annetussa laissa (368/2017) tarkoitettuun velkajärjestelyrekisteriin talletetusta maksuohjelman vahvistamisesta ja sen raukeamisesta;
2. tiedon konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa laissa (137/2004) tarkoitettuun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin talletetusta saneerausohjelman vahvistamisesta ja sen raukeamisesta.

Lisäksi rekisteriin saa tallettaa myös luottokohtaisen tiedon siitä, että luotto kuuluu 1 momentissa tarkoitettun maksuohjelman piiriin tai että luottoa koskeva velkajärjestely on rauennut.

11 §

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tulotiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) tarkoitettuun tulorekisteriin talletetut tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn brutto- ja nettotulon laskennassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla nettotulolla tarkoitetaan suoritusta vähennettynä ennakonpidätyksellä tai lähdeverolla, tuloverolain (1535/1992) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla pakollisilla vakuutusmaksuilla siltä osin kuin ne eivät sisälly ennakonpidätykseen, luontoiseduista perityillä korvauksilla sekä muilla suorituksesta vähennettävillä erillä.

Tulorekisteriyksikkö vastaa edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettun brutto- ja nettotulon laskennasta.

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa myös tiedon velallisen luottokelpoisuuden arvioimiseksi selvitetystä velallisen tuloista.

12 §

Vapaaehtoinen luottokielto

Positiiviseen luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon rekisteröidyn tekemästä määräaikaisesta tai toistaiseksi voimassa olevasta vapaaehtoisesta luottokiellosta.

Luottokieltomerkinästä tulee käydä ilmi, onko merkinnän tekemisen syynä kohonnut riski henkilötietojen väärinkäytölle, rekisteröidyn taloudenhallintaan liittyvä tai muu syy.

Rekisteröity voi milloin tahansa uusia, päivittää tai poistaa luottokieltomerkinän.

Positiivisesta luottotietorekisteristä saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tiedon vapaaehtoisesta luottokiellosta luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietolaissa (527/2007) tarkoitettuun luottotietorekisteriin tallettamista ja rekisteristä luovuttamista varten, jos rekisteröity antaa tähän suostumuksensa. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoitukseen tietoja luovutetaan. Suostumuksen voi antaa ja milloin tahansa peruuttaa 24 §:ssä tarkoitetun sähköisen asiointipalvelun kautta tai ilmoittamalla tästä Tulorekisteriyksikölle.

Luottokieltomerkinän tekemisestä, poistamisesta tai muusta käsittelystä ei peritä maksua.

13 §

Tietojen salassapito

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Positiiviseen luottotietorekisteriin sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, kuitenkin siten, että tietoja voidaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa ainoastaan tässä laissa mainittuihin käyttötarkoituksiin sekä mainitun lain 11 ja 12 §:ssä sekä 26 §:n 3 momentin ja 29 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyihin käyttötarkoituksiin.

3 luku

Ilmoitusvelvollisuus ja tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

14 §

Ilmoitusvelvollisuus

Positiiviseen luottotietorekisteriin on ilmoitettava tiedot luonnollisista henkilöistä, joilla on luottoa myönnettäessä asuinpaikka Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Rekisteriin on ilmoitettava tiedot myös sellaisesta luonnollisesta henkilöstä, jolla ei ole Suomessa asuinpaikkaa, jos henkilöllä on suomalainen henkilötunnus ja luottoa myönnettäessä tuloja Suomesta.

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen positiiviseen luottotietorekisteriin on seuraavilla luotonantajilla (*ilmoitusvelvollinen*):

1. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla valvottavalla sekä 5 momentissa tarkoitetuilla ulkomaisen ETA-valvottavan Suomessa olevalla sivuliikkeellä ja ulkomaisella valvottavalla, joka tarjoaa palveluita Suomessa sivuliikettä perustamatta;
2. eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 1 §:ssä määriteltyyn lain soveltamisalaan kuuluvilla elinkeinonharjoittajilla;
3. muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla luotonantajalla, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti myöntää muita luottoja kuin kuluttajaluottoja yksityishenkilöille.

Ilmoitusvelvollisuus on myös muilla kuin 2 momentissa tarkoitetuilla elinkeinonharjoittajilla, joille 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua luottosopimuksesta johtuvat luotonantajan oikeudet ovat siirtyneet.

15 §

Ilmoittautumisvelvollisuus Tulorekisteriyksikölle

Ilmoitusvelvollisen on viimeistään kuukautta ennen tietojen ilmoittamisen aloittamista ilmoitettava Tulorekisteriyksikölle tämän lain nojalla ilmoitusvelvolliseksi luotonantajaksi.

16 §

Kansaneläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava positiiviseen luottotietorekisteriin opintotukilain (65/1994) 38 §:ssä tarkoitetut opintolainan takaussaatavat.

17 §

Tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

Ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä ilmoitettava positiiviseen luottotietorekisteriin 3 §:n 1 momentissa, 5–9 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 4 momentissa säädetyt tiedot (*ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot*). Kansaneläkelaitoksen tulee ilmoittaa edellä mainitut tiedot 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta.

Sellaisista luotoista, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 23 §:ssä tarkoitetun maksuohjelman piiriin tai jotka kuuluvat yrityksen saneerauslainsäädännön mukaisesti vahvistettuun saneerausohjelmaan sisältyvän velkajärjestelyn piiriin, ilmoitetaan kuitenkin vain 5 §:n 1 momentissa, 7 §:ssä sekä 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava teknisten rajapintojen avulla.

Positiiviseen luottotietorekisteriin tehtävät ilmoitukset on varmennettava sähköisellä allekirjoituksella tai muulla hyväksyttävällä tavalla.

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä 3 momentissa tarkoitetuista rajapinnoista ja ilmoitusvelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä tarkemmista menettelyistä.

18 §

Tietojen ilmoittamisen määräaika

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava viimeistään luottosopimuksen tekemistä seuraavana kalenteripäivänä.

Luottosopimuksen tekemisen jälkeen päivitykset ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluviin tietoihin on ilmoitettava viimeistään tietojen muuttumista seuraavana toisena arkipäivänä.

Silloin kun luottoa peritään ulosottokaaren (705/2007) mukaisessa ulosottomenettelyssä, on 2 momentissa tarkoitetut tiedot kuitenkin annettava viimeistään toisena arkipäivänä siitä, kun varat on tilitetty ilmoitusvelvolliselle.

19 §

Ilmoitusvelvollisen velvollisuus huolehtia tietojen oikeellisuudesta

Tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoittanut ilmoitusvelvollinen on velvollinen huolehtimaan siitä, että:

1. sen ilmoittamat tiedot ovat virheettömiä ja ajantasaisia;
2. tietojen ilmoittaminen on tehty Tulorekisteriyksikön asettamien teknisten vaatimusten mukaisesti.

Rekisteröidyn tai Tulorekisteriyksikön epäillessä tietojen virheettömyyttä tai ajantasaisuutta on Tulorekisteriyksiköllä oikeus vaatia, että ilmoitusvelvollinen tarkistaa ja tarvittaessa oikaisee ilman aiheutonta viivytystä kyseiset henkilötiedot.

4 luku

Tietojen luovutus positiivisesta luottotietorekisteristä

20 §

Tietojen luovuttaminen luotonantajille

Positiivisesta luottotietorekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa luotonantajalle 4–10 momentissa tarkoitetut tarpeelliset tiedot silloin, kun luotonantajalla on velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus tai varmistaa kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n tai 7 a luvun 11 §:n mukaisesti.

Lisäksi 1 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa edellä 14 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetulle luotonantajalle silloin, kun:

1. kyse on luottosopimuksen tekemisestä taikka luoton määrän tai luottorajan korotuksesta 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun luoton osalta;
2. velallinen hakee 1 momentin tai tämän momentin 1 kohdassa tarkoitetun luoton ehtoihin muuta muutosta kuin luoton määrän tai luottorajan korotusta ja jolla voi olla merkitystä arvioitaessa velallisen kykyä suoriutua luottosopimuksen mukaisista velvoitteista;
3. kyse on takauksen tai vierasvelkapantint antamisesta tai hyväksymisestä.

Tiedot voidaan luovuttaa myös 1 tai 2 momentin nojalla tietojen saantiin oikeutetun valtuutuksella sen puolesta toimivalle taholle.

Positiivisesta luottotietorekisteristä saatuja tietoja ei saa käsitellä muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja käyttötarkoituksia varten. Luotonantaja saa kuitenkin luovuttaa sillä olevia tietoja valtiokonttorille omistusasuntolainojen valtioneuvoston asetuksella annetun lain (204/1996) 11 §:ssä säädetyn korvauksen hakemisen yhteydessä sekä takaajalle ja

pantinantajalle, jos kyse on joko takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 12 ja 14 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden toteuttamisesta tai rekisteröity on antanut suostumuksen tietojen luovuttamiselle takaajalle tai pantinantajalle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset perustiedot:

1. henkilön nimi ja henkilötunnus;
2. henkilölle luottoja myöntäneiden luotonantajien lukumäärä yhteensä;
3. henkilöllä olevien luottojen lukumäärä yhteensä;
4. viimeksi maksetun lyhennyksen, korkojen ja kulujen yhteismäärä kaikkien henkilöllä olevien samaa valuuttaa olevien luottojen osalta;
5. sellaisten luottojen lukumäärä yhteensä, joissa henkilö itse on takaajana tai pantinantajana.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset luottokohtaiset tiedot:

1. luoton sopimuksentekopäivämäärä;
2. muiden yhteisvelallisten lukumäärä;
3. luoton valuutta;
4. velallisen yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi;
5. kertaluottojen osalta luoton käyttötarkoitus, maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, luoton myönnetty ja nostettu määrä, luoton nykyinen saldo sekä luoton lyhennystapa, jos luotto maksetaan yhdessä erässä tai jos luottosopimuksen mukaan luoton viimeinen maksuerä on huomattavasti säännöllistä maksuerää suurempi;
6. jatkuvien luottojen osalta tieto siitä, onko kyse korttiluotosta sekä tieto luottolimiitin myönnetystä määrästä ja sen viimeisimmästä käytetystä määrästä ja ilmoittamispäivästä;
7. lyhennysvapaajakson alku- ja päättymispäivämäärä;
8. vähintään 45 päivää kestäneen maksuviiveen määrä ja tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on eräänntynyt kokonaan maksettavaksi;
9. tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen rajoittamista luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 18 artiklan nojalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat henkilön takaus- tai vakuusvastuita koskevat ajantasaiset luottokohtaiset tiedot:

1. henkilön antaman vakuuden arvo sekä sen arvostamisen päivämäärä taikka takauksen määrä;
2. luoton nykyinen saldomäärä luotossa, jonka takaajana tai vakuuden antajana henkilö on;
3. velallisten lukumäärä luotossa, jonka takaajana henkilö on;
4. kertaluottojen osalta maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä luotossa, jonka takaajana tai vakuuden antajana henkilö on.

Sellaisista luotoista, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 23 §:ssä tarkoitettun maksuohjelman tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan 5 momentin 1–3 ja 5 kohdassa ja 6 momentin 4 kohdassa tarkoitettut tiedot sekä tieto luoton kuulumisesta tällaisen ohjelman piiriin.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa lisäksi 11 §:n 1 momentissa tarkoitettut brutto- ja nettotulot viimeisimmän 12 kuukauden ajalta.

Jos henkilö, jonka osalta tietoja rekisteristä pyydetään, on kuollut, voidaan rekisteristä luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ainoastaan tieto henkilön kuolemasta.

21 §

Tietojen luovuttaminen eräille viranomaisille

Tulorekisteriyksikkö voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa positiivisesta luottotietorekisteristä tietoja viranomaisille seuraavasti:

1. Suomen Pankille tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 3 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;
2. Rahoitusvakausvirastolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain (1195/2014) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1–2, 5–6, 8–9 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;
3. Finanssivalvonnalle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1–2 ja 6 kohdassa sekä 3 momentin 1–2, 4–5, 7–8 ja 12 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;

4. kuluttaja-asiamiehelle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sen laissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamista varten;
5. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi ja kilpailulain (948/2011) 4 luvussa tarkoitetun yrityskaupan sekä 4 a luvussa tarkoitetun menettelyn, rakenteen ja niiden vaikutusten arvioimiseksi tai Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 2 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi;
6. Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten.

22 §

Tietojen luovuttaminen rekisteröidyn vaatiessa käsittelyn rajoittamista

Tiedot voidaan luovuttaa 20 ja 21 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin sen estämättä, mitä yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklan 1 kohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä.

23 §

Lokitietojen luovuttaminen

Tulorekisteriyksikkö saa luovuttaa ilmoitusvelvolliselle ja taholle, jolle tietoja on 20 ja 21 §:n nojalla luovutettu sen suorittamaan tietojen käsittelyyn liittyvät lokitiedot sen oman toiminnan seuranta ja valvontaa varten. Ennen luovuttamista Tulorekisteriyksikkö voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää.

24 §

Rekisteröidyn sähköinen asiointipalvelu

Rekisteröidyllä on rekisterin sähköisen asiointipalvelun kautta oikeus katsella itseään koskevia positiiviseen luottotietorekisteriin talletettuja tietoja sekä nähdä tiedot niistä vastaanottajista, joille hänen luottotietojaan on 20 §:n nojalla luovutettu sekä tiedot mainitun säännöksen nojalla luovutetuista tiedoista.

Rekisteröidyllä on omia takaus- tai vakuusvastuitaan koskien oikeus nähdä ainoastaan 20 §:n 7 momentissa tarkoitetut tiedot.

Sähköisen asiointipalvelun kautta rekisteröity voi myös tehdä, päivittää ja poistaa 12 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoista luottokieltoa koskevan merkinnän.

5 luku

Valvonta

25 §

Valvonta

Tämän lain 14 ja 17–18 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden ja 15 §:ssä säädetyn ilmoittautumisvelvollisuuden noudattamista valvoo Finanssivalvonta. Perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetun lain (411/2018) 3 §:ssä tarkoitettujen perintätoiminnan harjoittajien ja eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 2 §:ssä tarkoitettujen luotonantajien ja luotonvälittäjien osalta ilmoitus- ja ilmoittautumisvelvollisuuden noudattamista valvoo kuitenkin Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Tulorekisteriyksikön on toimittava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanssa.

26 §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Finanssivalvonnalla ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on oikeus salassapitosäädösten estämättä saada ilmoitusvelvolliselta ja Tulorekisteriyksiköltä ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä 14 ja 17–18 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden ja 15 §:ssä säädetyn ilmoittautumisvelvollisuuden noudattamisen valvomiseksi.

27 §

Uhkasakko

Jos ilmoitusvelvollinen laiminlyö noudattaa 14 tai 17–18 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, 15 §:ssä säädettyä ilmoittautumisvelvollisuutta, 19 §:ssä säädettyä velvollisuutta tarkistaa ja tarvittaessa oikaista tiedot tai 26 §:ssä säädettyä tiedonantovelvoitetta, edellä 25 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen voi uhkasakolla velvoittaa ilmoitusvelvollisen täyttämään velvollisuutensa, jos laiminlyönti ei ole vähäinen. Uhkasakko voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevaan tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Uhkasakon tuomitsemista päättää 25 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen.

6 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Tiedoista perittävät maksut

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus saada positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoitettavat tiedot maksutta.

Edellä 21 ja 25 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla on oikeus saada tässä laissa säädettyt tiedot maksutta.

Tietojen luovutuksesta positiivisesta luottotietorekisteristä 20 §:ssä tarkoitetulle toimijalle peritään maksu, jonka perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

29 §

Tietojen säilytysaika

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetut tiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1. edellä 5–7 §:ssä säädettyt tiedot kertaluottojen osalta, kun luotto on kokonaisuudessaan maksettu;
2. edellä 5–7 §:ssä säädettyt tiedot jatkuvien luottojen osalta, kun luottosopimus on päättynyt;
3. edellä 8 §:ssä tarkoitetut tiedot kolmen vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin, ei kuitenkaan pidempään kuin luottoa koskevia perustietoja 1 ja 2 kohdan nojalla säilytetään;
4. edellä 11 §:ssä tarkoitetut tiedot vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin;
5. edellä 9 §:ssä tarkoitettu maksuviivetieto, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin, ja eräännyttämistä koskeva tieto, kun eräännytetty luotto on kokonaisuudessaan maksettu;
6. edellä 10 §:ssä tarkoitetut tiedot, kun maksuohjelma on päättynyt tai rauennut;
7. edellä 12 §:ssä tarkoitetut tiedot, kun vapaaehtoista luottokieltoa koskeva merkintä on poistunut käytöstä;
8. tiedot 20 §:n nojalla luovutetuista tiedoista vuoden kuluttua tietojen luovutushetkestä.

Tulorekisteriyksikön on arkistoitava positiivisesta luottotietorekisteristä 1 momentin nojalla poistetut tiedot viiden vuoden ajan siitä, kun tiedot on poistettu rekisteristä.

Rekisteristä poistetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Edellä 2 momentin nojalla arkistoituja tietoja saa luovuttaa ainoastaan 21 ja 26 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin.

30 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä 5–12 §:ssä säädetyistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista sekä 17 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rekisteriin ilmoitettavista tiedoista.

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 14–16 §:ää, 17 §:n 1–4 momenttia, 18 §:ää ja 5 lukua sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä helmikuuta 2024 lähtien ja 12 §:ää sekä 4 lukua vasta 1 päivästä huhtikuuta 2024 lähtien.

Tässä laissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on 31 lokakuuta 2023 mennessä ilmoitettava Tulorekisteriyksikölle tämän lain nojalla ilmoitusvelvolliseksi luotonantajaksi.

Tässä laissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot voimassa olevista luottosopimuksista positiiviseen luottotietorekisteriin 1 päivästä helmikuuta 2024 alkaen ja 31 päivään maaliskuuta 2024 mennessä siltä osin kuin tiedot ovat kohtuullisin toimenpitein ilmoitusvelvollisen saatavilla.

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusvelvollisille koskien 4 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisen aikataulua.

2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §:n 1 momentti ja 7 a luvun 11 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 luvun 14 §:n 1 momentti laissa 207/2013 ja 7 a luvun 11 §:n 1 momentti laissa 851/2016, seuraavasti:

14 §

Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus

Luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (*kuluttajanluottokelpoisuus*). Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella.

11 §

Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus

Luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava huolellisesti kuluttajan luottokelpoisuus. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja menoja sekä muita taloudellisia olosuhteita koskevien tarpeellisten, riittävien ja oikeasuhteisten luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella. Tietojen paikkansapitävyys on asianmukaisesti varmistettava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tulotietojärjestelmästä annetun lakiin (53/2018) uusi 13 a § seuraavasti:

13 a §

Tietojen luovuttaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

Tulorekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Tulorekisteriyksikön ylläpitämään positiiviseen luottotietorekisteriin tietojen oikeellisuuden varmistamista varten sekä muiden positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa (/) säädettyjen tehtävien suorittamiseksi seuraavat tiedot:

1. tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tiedot;
2. positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 11 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen brutto- ja nettotulojen laskentaa varten välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4. Laki luottotietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luottotietolain (527/2007) 12 §:n 4 kohtaa ja 17 §:n 1 momentin 4 kohtaa
ja
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista luottotiedoista ja niiden muusta käsittelystä säädetään positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa (/). Tämän lain 2 luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin myös positiivisesta luottotietorekisteristä saatujen tietojen käsittelyyn.

12 §

Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot

4) tiedon luottokiellosta, jonka rekisteröity itse on ilmoittanut tässä laissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin tai positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa säädettyyn positiiviseen luottotietorekisteriin.

17 §

Yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilyttämisajat

4) rekisteröidyn tässä laissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin ilmoittama luottokiello heti, kun rekisteröity sitä pyytää tai heti, kun tieto luottokiellon poistamisesta on välittynyt tässä laissa tarkoitettuun luottotietorekisteriin positiivisesta luottotietorekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun (368/2017) lain 8 §:n 3 momenttia seuraavasti:

8 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rekisteristä saadaan luovuttaa tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muuna massaluovutuksena tuomioistuimille velkajärjestelyyn liittyviä tehtäviä, ulosotto-, vero-, poliisi- tai muulle viranomaiselle perintä- ja täytäntöönpanotehtäviä sekä Verohallinnon Tulorekisteriyksikölle tai luottotietotoiminnan harjoittajille luottotietorekisterin pitämistä varten. Tietoja teknisen käyttöyhteyden välityksellä saadaan lisäksi luovuttaa sille, joka tarvitsee niitä luoton myöntämistä ja valvontaa varten.

—

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Jos kuvan tai graafin informaatio ei selviä leipätekstistä, alt- eli kuvailutekstin toimittaminen ja tuottaminen on sisällöntuottajan vastuulla. Klikkaa kuvaa tai graafia hiiren oikealla napilla, ja valitse *Muotoile kuvaa (Format picture) > Asettelu ja ominaisuudet* kenttään, n. 1–2 lausetta. Alt-teksti on siis kuvailutekstiä, jota ruudun lukijaohjelma lukee esim. heikkonäköisille. Yritä siis selkein sanoin kuvata, mikä on kuvan tai graafin tärkein asiasisältö. Jos tarvitset lisäapua alt-tekstin luomiseen, ota yhteyttä ministeriösi viestintään.

LAGFÖRSLAG

1. Lag om ett positivt kreditupplysningsregister

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Det positiva kreditupplysningsregistret och dess användningsändamål

I denna lag föreskrivs det om ett riksomfattande register som innehåller kreditupplysningar (*positivt kreditupplysningsregister*) samt om skyldigheten att anmäla uppgifter till registret och om rätten att få uppgifter ur registret.

Syftet med det positiva kreditupplysningsregistret är att bekämpa överskuldssättning genom att säkerställa tillgången till tillförlitliga kreditupplysningar särskilt vid bedömning av kreditvärdigheten vid kreditgivning och genom att förbättra enskildas och hushållens möjligheter att hantera sin egen ekonomi. Syftet med registret är dessutom att främja tillgången till tillförlitliga uppgifter som beskriver kreditmarknaden vid uppföljningen och övervakningen av den finansiella stabiliteten och kreditmarknaden.

2 §

Personuppgiftsansvarig

Personuppgiftsansvarig för det positiva kreditupplysningsregistret är Inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen (*Inkomstregisterenheten*).

Inkomstregisterenheten tar emot och registrerar uppgifter som lämnats av aktörer som avses i denna lag och lämnar ut uppgifter till aktörer som har rätt att få dem enligt denna lag samt sköter övriga uppgifter som föreskrivs för enheten i denna lag.

2 kap.

Uppgifter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

3 §

Identifieringsuppgifter för den registrerade som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I det positiva kreditupplysningsregistret får som identifieringsuppgifter registreras den registrerades personbeteckning och i situationer som avses nedan i 4 § 1 mom. 2 punkten företags- och organisationsnummer.

I det positiva kreditupplysningsregistret får dessutom registreras de uppgifter som avses i 13 § 1 mom. 1–3, 16 och 20–22 punkten i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009) när det gäller personer som getts finsk personbeteckning samt ändringar i uppgifterna.

4 §

Krediter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I det positiva kreditupplysningsregistret får registreras nedan i 5–12 § avsedda uppgifter om följande krediter:

1. konsumentkrediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 och 7 a kap. i konsumentskyddslagen (38/1978) samt krediter som enligt nämnda 7 kap. 1 § 2 och 3 mom. kan jämföras med sådana krediter,
2. andra än i 1 punkten avsedda krediter som upptagits av en enskild, om ränta eller andra kostnader tas ut för krediten enligt kreditavtalet.

Med krediter som avses i 1 mom. 2 punkten likställs hyresavtal och andra avtal som ger gäldenären besittningen till en vara, om varans kontantpris och kreditkostnaderna enligt avtalsvillkoren ska betalas under hyresperioden eller om det framgår av villkoren att gäldenären kan bli ägare till varan på annat sätt när avtalet går ut. Som kredit enligt punkten betraktas inte betalningsansvänd eller något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang.

5 §

Uppgifter som registreras som basuppgifter om en kredit i det positiva kreditupplysningsregistret

I det positiva kreditupplysningsregistret får i fråga om krediter som avses i 4 § registreras följande basuppgifter om krediten:

1. kreditgivarens namn och vid behov det namn som kreditgivaren använder vid marknadsföringen och bifirma samt företags- och organisationsnummer eller, om sådant inte finns, den utländska organisationskoden och LEI-koden,
2. kreditens nummer,
3. antalet medgäldenärer,
4. datum för ingående av kreditavtal,
5. kreditens valutaslag,
6. i fråga om konsumentkrediter uppgifter om huruvida det är fråga om en kredit som omfattas av tillämpningsområdet för 7 eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen samt huruvida det är fråga om en sådan nyttighetsbunden kredit som avses i 7 kap. 7 § 3 punkten i den lagen eller inte,
7. engångskostnader som ska betalas i samband med ingåendet av kreditavtalet,
8. uppgift om att krediten har överförts samt mottagarens namn och företags- och organisationsnummer, eller om sådant inte finns, den utländska organisationskoden och LEI-koden.

I det positiva kreditupplysningsregistret får i fråga om engångskrediter dessutom registreras följande uppgifter:

1. kreditens användningsändamål,
2. amorteringssätt och amorteringsintervall,
3. beviljat och lyft kreditbelopp,
4. sista förfallodagen enligt betalningsprogrammet, om den är känd.

I det positiva kreditupplysningsregistret får i fråga om fortlöpande krediter dessutom registreras följande uppgifter:

1. uppgift om huruvida det är fråga om betaltjänster där betalningstransaktionen genomförs med betalkort,
2. kreditgränsen för den fortlöpande krediten,
3. det kreditbelopp som använts kalenderdagen efter den månatliga förfalldagen eller, om det inte finns någon månatlig förfalldag, månadens sista kalenderdag.

6 §

Ränteuppgifter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I fråga om krediter som avses i 4 § får i det positiva kreditupplysningsregistret registreras följande uppgifter om räntan på krediten:

1. den totala ränta som tas ut för krediten,
2. räntemarginalen,
3. typen av ränta,
4. räntebindningsperiodens längd,
5. i fråga om konsumentkrediter den effektiva räntan för krediten vid avtalstidpunkten,
6. slutdatum för den fasta ränteperioden och typ av räntebindning efter ränteperiodens utgång,
7. den nedre och övre gränsen för räntekorridoren,
8. räntetaket,
9. slutdatum för ränteskyddet.

7 §

Uppgifter om säkerheter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I fråga om krediter som avses i 4 § får i det positiva kreditupplysningsregistret registreras följande uppgifter om säkerheter:

1. säkerhetsställarens personbeteckning eller företags- och organisationsnummer,
2. typen av säkerhet,
3. säkerhetens värde och datum för värdering av säkerheten.

8 §

Amorteringsuppgifter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I fråga om krediter som avses i 4 § får i det positiva kreditupplysningsregistret registreras det datum då den i kreditavtalet överenskomna amorteringsfria perioden börjar och upphör.

I det positiva kreditupplysningsregistret får i fråga om engångskrediter dessutom registreras följande uppgifter:

1. beloppet av den betalda amorteringen,
2. beloppet av den betalda räntan,
3. övriga betalda kreditkostnader,
4. datum för betalning av amorteringen eller räntan,
5. kreditens nuvarande saldo.

I det positiva kreditupplysningsregistret får i fråga om fortlöpande krediter dessutom registreras de uppgifter som avses i 2 mom. 2 och 3 punkten.

9 §

Uppgifter om dröjsmål med betalningen som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I fråga om krediter som avses i 4 § får i det positiva kreditupplysningsregistret registreras uppgifter om en betalning som fördröjts minst 45 dagar från förfallodagen samt uppgifter om att krediten har sagts upp till att förfalla, om krediten till följd av detta har förfallit till betalning i sin helhet.

10 §

Uppgifter om skuldsanering och företagssanering som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I det positiva kreditupplysningsregistret får registreras

1. uppgifter om att ett betalningsprogram som förts in i det skuldsaneringsregister som avses i lagen om skuldsaneringsregistret (368/2017) har fastställts och att det har förfallit,
2. uppgifter om att ett saneringsprogram som förts in i det konkurs- och företagssaneringsregister som avses i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004) har fastställts och att det har förfallit.

I registret får dessutom även registreras kreditspecifika uppgifter om att krediten omfattas av ett betalningsprogram som avses i 1 mom. eller att skuldsaneringen i anknytning till krediten har förfallit.

11 §

Inkomstuppgifter som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret

I det positiva kreditupplysningsregistret får registreras de i det inkomstregister som avses i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) införda uppgifter som behövs vid beräkningen av den registrerades brutto- och nettoinkomster.

Med nettoinkomst enligt 1 mom. avses en betalning från vilken dragits av förskottsinnehållning eller källskatt, de obligatoriska försäkringspremier som avses i 96 § 1 mom. i inkomstskattelagen (1535/1992) till den del de inte ingår i förskottsinnehållningen, ersättningar som tas ut för naturaförmåner samt andra poster som dras av från betalningen.

Inkomstregisterenheten svarar för beräkningen av den brutto- och nettoinkomst som avses i 1 och 2 mom.

I det positiva kreditupplysningsregistret får även registreras uppgifter om gäldenärens inkomster som utretts för att bedöma gäldenärens kreditvärdighet.

12 §

Frivilligt kreditförbud

I det positiva kreditupplysningsregistret får registreras uppgifter om ett frivilligt kreditförbud som gäller för viss tid eller tills vidare och som den registrerade har gjort.

Av en anteckning om kreditförbud ska det framgå om orsaken till anteckningen är en ökad risk för missbruk av personuppgifter, en orsak som hänför sig till den registrerades ekonomihantering eller någon annan orsak.

Den registrerade kan när som helst förnya, uppdatera eller radera en anteckning om kreditförbud.

Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter om ett frivilligt kreditförbud lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet för registrering i det kreditupplysningsregister som avses i kreditupplysningslagen (527/2007) och för utlämnande av uppgifter ur registret, om den registrerade ger sitt samtycke till detta. Av samtycket ska det framgå att det har getts frivilligt och uttryckligen samt med vetskap om för vilka ändamål uppgifterna lämnas ut. Samtycket kan ges och när som helst återkallas via den elektroniska ärendehanteringstjänst som avses i 24 § eller genom att meddela detta till Inkomstregisterenheten.

Avgift tas inte ut för anteckning om kreditförbud, avlägsnande av anteckning eller annan behandling.

13 §

Sekretess

De uppgifter som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret är sekretessbelagda. På det positiva kreditupplysningsregistret tillämpas i övrigt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), dock så att uppgifter får lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret endast för de användningsändamål som nämns i denna lag samt för de ändamål som anges i 11 och 12 § samt 26 § 3 mom. och 29 § 1 mom. 3 och 4 punkten i den lagen.

3 kap.**Anmälningsskyldighet och lämnande av uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret**

14 §

Anmälningsskyldighet

Till det positiva kreditupplysningsregistret ska det anmälas uppgifter om fysiska personer som är bosatta i Finland och har finsk personbeteckning när krediten beviljas. Till registret ska även anmälas uppgifter om en sådan fysisk person som inte är bosatt i Finland, om personen har en finsk personbeteckning och inkomster från Finland när krediten beviljas.

Skyldighet att anmäla uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret har följande kreditgivare (*anmälningsskyldig*):

1. ett i 4 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen (878/2008) avsett tillsynsobjekt samt i 4 § 5 mom. i den lagen avsedda i Finland etablerade filialer till utländska EES-tillsynsobjekt och utländska tillsynsobjekt som tillhandahåller tjänster i Finland utan att etablera filial,
2. vissa i 1 § i lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (853/2016) angivna näringsidkare som omfattas av tillämpningsområdet för den lagen,
3. andra kreditgivare än de som avses i 1 eller 2 punkten som yrkesmässigt beviljar andra krediter än konsumentkrediter till enskilda för att få inkomst eller annan ekonomisk nytta.

Anmälningsskyldighet har även andra näringsidkare än de som avses i 2 mom. till vilka kreditgivarens rättigheter enligt ett kreditavtal som avses i 5 § 1 mom. har överförts.

15 §

Skyldighet att anmäla sig hos Inkomstregisterenheten

En anmälningsskyldig ska senast en månad innan lämnandet av uppgifter inleds anmäla sig som anmälningsskyldig kreditgivare hos Inkomstregisterenheten med stöd av denna lag.

16 §

Folkpensionsanstaltens anmälningsskyldighet

Folkpensionsanstalten ska till det positiva kreditupplysningsregistret anmäla sådan borgensfordran på studielån som avses i 38 § i lagen om studiestöd (65/1994).

17 §

Lämnande av uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret

En anmälningsskyldig ska trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret lämna de uppgifter som anges i 3 § 1 mom., 5–9 §, 10 § 2 mom. och 11 § 4 mom. (*uppgifter som omfattas av anmälningsskyldigheten*). Folkpensionsanstalten ska lämna ovannämnda uppgifter med undantag av de uppgifter som avses i 6 §.

I fråga om krediter som omfattas av ett betalningsprogram enligt 23 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) eller som omfattas av en skuldsanering som ingår i ett saneringsprogram som fastställts i enlighet med lagen om företagssanering (47/1993) lämnas dock endast de uppgifter som avses i 5 § 1 mom., 7 § samt 10 § 2 mom.

De uppgifter som omfattas av anmälningsskyldigheten ska lämnas med hjälp av tekniska gränssnitt.

Anmälningar till det positiva kreditupplysningsregistret ska verifieras med en elektronisk underskrift eller på något annat godtagbart sätt.

Skatteförvaltningen får meddela närmare föreskrifter om de gränssnitt som avses i 3 mom. och om de närmare förfaranden som hänför sig till fullgörandet av anmälningsskyldigheten.

18 §

Tidsfrist för lämnande av uppgifter

De uppgifter som omfattas av anmälningsskyldigheten ska lämnas senast den kalendardag som följer på den dag då kreditavtalet ingicks.

Efter det att kreditavtalet ingåtts ska uppdateringar av de uppgifter som omfattas av anmälningsskyldigheten meddelas senast den andra vardagen efter det att uppgifterna ändrats.

När krediten drivs in i ett utredningsförfarande enligt utredningsbalken (705/2007) ska de uppgifter som avses i 2 mom. dock lämnas senast den andra vardagen efter det att medlen har redovisats till den anmälningsskyldige.

19 §

Den anmälningsskyldiges skyldighet att se till att uppgifterna är korrekta

En anmälningsskyldig som lämnat uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret är skyldig att se till att

1. uppgifterna är korrekta och aktuella,
2. uppgifterna har lämnats i enlighet med de tekniska krav som Inkomstregisterenheten ställer.

När en registrerad eller Inkomstregisterenheten misstänker att uppgifterna inte är korrekta eller aktuella, har Inkomstregisterenheten rätt att kräva att den anmälningsskyldige utan ogrundat dröjsmål kontrollerar och vid behov rättar personuppgifterna i fråga.

4 kap.

Utlämnande av uppgifter ur det positiva kreditupplysningsregistret

20 §

Utlämnande av uppgifter till kreditgivare

Ur det positiva kreditupplysningsregistret får trots sekretessbestämmelserna lämnas ut behövliga uppgifter enligt 4–10 mom. till kreditgivaren när kreditgivaren är skyldig att bedöma konsumentens kreditvärdighet eller säkerställa att uppgifterna om konsumenten är uppdaterade i enlighet med 7 kap. 14 § eller 7 a kap. 11 § i konsumentskyddslagen.

Dessutom får de uppgifter som avses i 1 mom. lämnas ut till i 14 § 2 och 3 mom. avsedda kreditgivare eller andra näringsidkare när

1. det är fråga om ingående av ett kreditavtal eller höjning av kreditbeloppet eller kreditgränsen för en kredit som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten,
2. gäldenären ansöker om någon annan ändring i villkoren för en kredit som avses i 1 mom. eller 1 punkten i detta moment än höjning av kreditbeloppet eller kreditgränsen och som kan vara av betydelse vid bedömningen av gäldenärens förmåga att klara av förpliktelserna enligt kreditavtalet,
3. det är fråga om att ställa eller godkänna borgen eller tredjemanspant.

Uppgifter kan även lämnas ut med stöd av 1 eller 2 mom. genom fullmakt av den som har rätt att få uppgifter till en aktör som handlar för dennes räkning.

Uppgifter som erhållits ur det positiva kreditupplysningsregistret får inte behandlas för andra ändamål än de som avses i 1 och 2 mom. Kreditgivaren får dock lämna ut sådana uppgifter som kreditgivaren har till statskontoret i samband med ansökan om ersättning enligt 11 § i lagen om statsborgen för ägarbostadslån (204/1996) samt till borgensmannen

och pantgivaren, om det är fråga antingen om fullgörande av informationsplikten enligt 12 och 14 § i lagen om borgen och tredjemanspant (361/1999) eller om den registrerade har gett sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut till borgensmannen eller pantgivaren.

För det ändamål som avses i 1 och 2 mom. får följande uppdaterade basuppgifter lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret:

1. personers namn och personbeteckning,
2. det sammanlagda antalet kreditgivare som beviljat personen krediter,
3. det sammanlagda antalet krediter som personen har,
4. det sammanlagda beloppet av den senast betalda amorteringen, räntorna och kostnaderna för samtliga krediter i samma valuta som personen har,
5. det sammanlagda antalet krediter där personen själv är borgensman eller pantsättare.

För det ändamål som avses i 1 och 2 mom. får följande uppdaterade kreditspecifika uppgifter lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret:

1. datum för ingående av kreditavtal,
2. antal övriga medgäldenärer,
3. kreditens valutaslag,
4. gäldenärens företags- och organisationsnummer samt firma,
5. i fråga om engångskrediter kreditens användningsändamål, sista förfallodag enligt betalningsprogrammet, beviljat och lyft kreditbelopp, kreditens nuvarande saldo samt amorterings sätt, om krediten betalas i en post eller om den sista avbetalningen på krediten enligt kreditavtalet är betydligt större än den regelbundna avbetalningen,
6. i fråga om fortlöpande krediter uppgift om huruvida det gäller kortkredit samt uppgift om det beviljade beloppet av kreditlimiten och det senaste belopp som använts av limiten och datum för anmälan,
7. datum då en amorteringsfri period börjar och slutar,
8. beloppet av en betalning som försenats med minst 45 dagar och uppgift om att krediten förfallit till betalning, om krediten till följd av detta har förfallit till betalning i sin helhet,
9. uppgift om att den registrerade har krävt begränsning av personuppgifterna med stöd av artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

För det ändamål som avses i 1 och 2 mom. får ur det positiva kreditupplysningsregistret följande uppdaterade kredit-specifika uppgifter om en persons borgens- eller säkerhetsansvar lämnas ut:

1. värdet av den säkerhet som personen ställt samt datum för värdering av säkerheten eller borgensbeloppet,
2. kreditens nuvarande saldo i fråga om den kredit som personen är borgensman för eller den som ställt säkerhet för krediten,
3. antalet gäldenärer i fråga om den kredit som personen är borgensman för,
4. i fråga om engångskrediter den sista förfallodagen enligt betalningsprogrammet för den kredit som personen är borgensman för eller den som ställt säkerhet för krediten.

I fråga om krediter som omfattas av ett betalningsprogram enligt 23 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner eller av ett saneringsprogram som har fastställts enligt lagen om företagssanering får trots sekretessbestämmelserna endast uppgifter som avses i 5 mom. 1–3 och 5 punkten och 6 mom. 4 punkten lämnas ut samt uppgift om att krediten omfattas av ett sådant program.

För det ändamål som avses i 1 och 2 mom. får ur det positiva kreditupplysningsregistret dessutom lämnas ut de i 11 § 1 mom. avsedda brutto- och nettoinkomsterna för de senaste 12 månaderna.

Om den person i fråga om vilken uppgifter begärs ur registret har avlidit, får ur registret trots sekretessbestämmelserna endast lämnas ut uppgifter om att personen har avlidit.

21 §

Utlämnande av uppgifter till vissa myndigheter

Inkomstregisterenheten får trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter ur det positiva kreditupplysningsregistret till myndigheter enligt följande:

1. till Finlands Bank de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av bankens uppgifter enligt 3 § 1 mom. och 2 mom. 3 och 4 punkten i lagen om Finlands Bank (214/1998),
2. till Verket för finansiell stabilitet de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av verkets uppgifter enligt 1 kap. 4 § 1 mom. 1, 2, 5, 6, 8, 9 punkten i lagen om myndigheten för finansiell stabilitet (1195/2014),
3. till Finansinspektionen de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av Finansinspektionens uppgifter enligt 3 § 1 mom., 2 mom. 1, 2 och 6 punkten samt 3 mom. 1, 2, 4, 5, 7, 8 och 12 punkten i lagen om Finansinspektionen (878/2008),

4. till konsumentombudsmannen de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av konsumentombudsmannens lagstadgade tillsynsuppgifter,
5. till Konkurrens- och konsumentverket de uppgifter som är nödvändiga för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt av konkurrensförhållandena och för bedömning av ett företagsförvärv som avses i 4 kap. i konkurrenslagen (948/2011) samt av ett förfarande, en struktur och deras verkningar som avses i 4 a kap. i konkurrenslagen eller för utförande av uppgifter enligt 2 § 1 mom. 1 och 5 punkten i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012),
6. till Statistikcentralen för framställning av statistik.

22 §

Utlämnande av uppgifter när den registrerade kräver begränsning av behandlingen

Uppgifterna får lämnas ut för de ändamål som anges i 20 och 21 § trots vad som föreskrivs i artikel 18.1 i allmänna dataskyddsförordningen om den registrerades rätt att av den personuppgiftsansvarige kräva att behandlingen av personuppgifter begränsas.

23 §

Utlämnande av logguppgifter

Inkomstregisterenheten får till anmälningsskyldiga och aktörer till vilka uppgifter med stöd av 20 och 21 § har lämnats ut lämna ut logguppgifter som hänför sig till enhetens behandling av uppgifter för uppföljning och övervakning av sin egen verksamhet. Innan uppgifter lämnas ut får Inkomstregisterenheten vid behov kräva en redogörelse för hur de utlämnade uppgifterna kommer att användas och skyddas.

24 §

En registrerads elektroniska ärendehanteringstjänst

En registrerad har via registrets elektroniska ärendehanteringstjänst rätt att se sådana uppgifter om sig själv som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret samt om de mottagare som hans eller hennes kreditupplysningar har lämnats ut till med stöd av 20 § samt om de uppgifter som lämnats ut ur registret med stöd av den bestämmelsen.

Den registrerade har i fråga om sitt eget borgens- eller säkerhetsansvar rätt att endast se de uppgifter som avses i 20 § 7 mom.

Den registrerade kan via den elektroniska ärendehanteringstjänsten även göra, uppdatera och radera en i 12 § avsedd anteckning om ett frivilligt kreditförbud.

5 kap.**Tillsyn**

25 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att anmälningsskyldigheten enligt 14, 17 och 18 § och anmälningsskyldigheten enligt 15 § iakttas. I fråga om i 3 § i lagen om registrering av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (411/2018) avsedda aktörer som bedriver indrivningsverksamhet och i 2 § i lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (853/2016) avsedda kreditgivare och kreditförmedlare övervakas iakttagandet av anmälningsskyldigheten dock av Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

Inkomstregisterenheten ska samarbeta med Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland på ett ändamålsenligt sätt.

26 §

Tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland har trots sekretessbestämmelserna rätt att av anmälningsskyldiga och Inkomstregisterenheten få de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över att anmälningsskyldigheten enligt 14, 17 och 18 § och anmälningsskyldigheten enligt 15 § iakttas.

27 §

Vite

Om en anmälningsskyldig försummar sin anmälningsskyldighet enligt 14, 17 eller 18 §, sin anmälningsskyldighet enligt 15 §, sin skyldighet enligt 19 § att kontrollera och vid behov rätta uppgifterna eller sin skyldighet enligt 26 § att lämna uppgifter, kan den tillsynsmyndighet som avses i 25 § vid vite ålägga den anmälningsskyldige att fullgöra sin skyldighet, om försummelsen inte är ringa. Vite kan, om det finns särskilda skäl till det, även föreläggas en person som är anställd hos den anmälningsskyldige, eller någon annan som handlar för den anmälningsskyldiges räkning.

Beslut om utdömmande av vite fattas av den tillsynsmyndighet som avses i 25 §.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

28 §

Avgifter som tas ut för uppgifter

Inkomstregisterenheten har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som ska lämnas till det positiva kreditupplysningsregistret.

De myndigheter som avses i 21 och 25 § har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som anges i denna lag.

För utlämnande av uppgifter ur det positiva kreditupplysningsregistret till en aktör som avses i 20 § tas det ut en avgift, om vars grunder det föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

29 §

Bevaringstid för uppgifter

De uppgifter som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret avförs ur registret enligt följande:

1. de uppgifter som föreskrivs i 5–7 § i fråga om engångskrediter när krediten har betalats i sin helhet,
2. de uppgifter som föreskrivs i 5–7 § i fråga om fortlöpande krediter när kreditavtalet har löpt ut,
3. de uppgifter som avses i 8 § i tre år från det att de har förts in i registret, dock inte längre än vad basuppgifterna om krediten bevaras med stöd av 1 och 2 punkten,
4. de uppgifter som avses i 11 § i ett år från det att de har förts in i registret,
5. de uppgifter om dröjsmål med betalningen som avses i 9 §, när uppgiften om att dröjsmål med betalningen inte längre föreligger har överförts till registret, och uppgifter om att krediten har sagts upp till att förfalla till betalning när en kredit som sagts upp har betalats i sin helhet,
6. de uppgifter som avses i 10 §, när betalningsprogrammet har avslutats eller förfallit,
7. de uppgifter som avses i 12 § när anteckningen om frivilligt kreditförbud har tagits ur bruk,
8. uppgifter om sådana uppgifter som lämnats ut med stöd av 20 § i ett år från den tidpunkt då uppgifterna utlämnades.

Inkomstregisterenheten ska arkivera de uppgifter som med stöd av 1 mom. har avförts ur det positiva kreditupplysningsregistret i fem år från det att uppgifterna har avförts ur registret.

De uppgifter som avförts ur registret är sekretessbelagda. Uppgifter som arkiverats med stöd av 2 mom. får lämnas ut endast för de ändamål som anges i 21 och 26 §.

30 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet får det vid behov utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter enligt 5–12 § som ska registreras i det positiva kreditupplysningsregistret samt om de uppgifter som ska lämnas till registret med stöd av 17 § 1 och 2 mom.

31 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 14–16 §, 17 § 1–4 mom., 18 § och 5 kap. tillämpas dock först från och med den 1 februari 2024 och 12 § samt 4 kap. först från och med den 1 april 2024.

En anmälningsskyldig som avses i denna lag ska senast den 31 oktober 2023 anmäla sig som anmälningsskyldig kreditgivare till Inkomstregisterenheten med stöd av denna lag.

En anmälningsskyldig som avses i denna lag ska från och med den 1 februari 2024 och senast den 31 mars 2024 till det positiva kreditupplysningsregistret anmäla de uppgifter om gällande kreditavtal som omfattas av anmälningsskyldigheten till den del uppgifterna är tillgängliga för den anmälningsskyldige med skäligen åtgärder.

Skatteförvaltningen får meddela de anmälningsskyldiga närmare föreskrifter om tidtabellen för anmälan av de uppgifter som avses i 4 mom.

2. Lag om ändring av konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i konsumentskyddslagen (38/1978) 7 kap. 14 § 1 mom. och 7 a kap. 11 § 1 mom., sådana de lyder, 7 kap. 14 § 1 mom. i lag 207/2013 och 7 a kap. 11 § 1 mom. i lag 851/2016, som följer:

7 kap.

14 §

Skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet

Innan ett kreditavtal ingås ska kreditgivaren bedöma om konsumenten har förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt kreditavtalet (*konsumentens kreditvärdighet*). Bedömningen ska grundas på tillräckliga kreditupplysningsregisteruppgifter och andra uppgifter om konsumentens inkomster och övriga ekonomiska omständigheter.

7 a kap.

11 §

Skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet

Innan ett kreditavtal ingås ska kreditgivaren noggrant bedöma en konsuments kreditvärdighet. Bedömningen ska grundas på behövliga, tillräckliga och proportionella kreditupplysningsregisteruppgifter och andra uppgifter om konsumentens inkomster och utgifter samt övriga ekonomiska förhållanden. Uppgifternas riktighet ska kontrolleras på behörigt sätt.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

3. Lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) en ny 13 a § som följer:

13 a §

Utlämnande av uppgifter till det positiva kreditupplysningsregistret

Trots sekretessbestämmelserna får följande uppgifter lämnas ut ur inkomstregistret till det positiva kreditupplysningsregistret som förvaltas av Inkomstregisterenheten för säkerställande av uppgifternas riktighet samt för utförande av andra uppgifter enligt lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (/):

1. de uppgifter som avses i 9 § 1 mom. 1 och 2 punkten,
2. de uppgifter som är nödvändiga för beräkning av de brutto- och nettoinkomster som avses i 11 § 1 och 2 mom. i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

4. Lag om ändring av kreditupplysningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kreditupplysningslagen (527/2007) 12 § 4 punkten och 17 § 1 mom. 4 punkten och fogas till 1 § ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om kreditupplysningar som registreras i det positiva kreditupplysningsregistret och om annan behandling av dem finns i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (/). Bestämmelserna i 2 kap. i denna lag tillämpas dock även på behandlingen av uppgifter som fås ur det positiva kreditupplysningsregistret.

12 §

Identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet

4) sådana uppgifter om kreditförbud som de registrerade själva har lämnat till det kreditupplysningsregister som avses i denna lag eller till det positiva kreditupplysningsregister som anges i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister.

17 §

Lagringstider för identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet

4) kreditförbud som anmälts av en registrerad till ett i denna lag avsett kreditupplysningsregister omedelbart när den registrerade ber om detta eller omedelbart när uppgifter om att kreditförbudet har avförts har förmedlats till det kreditupplysningsregister som avses i denna lag från det positiva kreditupplysningsregistret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5. Lag om ändring av lagen om skuldsaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om skuldsaneringsregistret (368/2017) 8 § 3 mom. som följer:

8 §

Uppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter

Trots det som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får uppgifter ur registret lämnas ut via en teknisk anslutning eller som annat massutlämnande till domstolar för uppgifter som gäller skuldsanering, till utsökningsmyndigheter, skattemyndigheter, polismyndigheter och andra myndigheter för uppgifter som gäller indrivning och verkställighet samt till Inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen eller dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet för förande av kreditupplysningsregister. Via en teknisk anslutning får uppgifter också lämnas ut till den som behöver uppgifterna för att bevilja och bevaka krediter.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-861-5 (PDF)